

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ENDÜSTRİ MİRASININ YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ BURSA
MERİNOS ENERJİ MÜZESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

HİCRAN KERTLEZ YANIKKAYA

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. CAN MEHMET HERSEK

ANKARA - 2022

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 23 / 06 / 2022

Öğrencinin Adı, Soyadı: Hicran KERTLEZ YANIKKAYA

Öğrencinin Numarası: 21820234

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

Programı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK

Tez Başlığı: Endüstri Mirasının Yeniden İşlevlendirilmesi Bursa Merinos Enerji Müzesi Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 116 sayfalık kısmına ilişkin, 14 / 06 / 2022 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 8'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: 23 / 06 / 2022

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tezimin yazımında ve tüm aşamasında fikirleriyle bana yol gösterip destek veren tez danışmanım Prof. Dr. Can Mehmet Hersek'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Doğduğum günden itibaren tüm yaşamım boyunca her zaman arkamda olduğunu bilmemi sağlayan, sevgi ve şefkatle hep yanımda olan annem Tülay Kertlez'e ve manevi desteğı ile kendimi huzurlu hissetmemi sağlayan, biricik babam Hasan Kertlez'e; bu süreç içerisinde yanımda olan tüm aileme; son olarak, hayatıma girerek kendimi şanslı hissetmeme sebep olan eşim Ömer Faruk Yanıkkaya' ya özel teşekkürlerimi sunarım. İyi ki varlar...

ÖZET

Tarihi yapılar ait oldukları dönemin ihtiyaçlarını karşılamışlardır ancak günümüzde değişen ve gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda zamanla işlevlerini yitirmişlerdir. Bu noktada tarihi yapılar günümüze yeniden kazandırılmak adına çağdaş bir tasarım anlayışıyla korunup yeniden işlevlendirilirler. Dünyada ve Türkiye’de endüstri mirası olarak kabul edilen birçok yapı bulunmaktadır. Özellikle fabrika ve santraller gibi sanayi ve endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmeler arasında en çok rastlanan bu yapıların müzelere dönüştürülmesi olduğu görülmektedir. Dünya’da ve ülkemizde müzeye dönüştürülen endüstri yapıları arasında elektrik santrallerinin önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Bu tip tarihi binalardan dönüştürülmüş müzelerde, kullanıcı sadece sergilenen obje değil, tüm tasarım elemanlarını ve mimari yapıyı da bir bütün olarak algılamaktadır. Yeniden müze olarak işlevlendirilmiş tarihi binada sadece sergileme sistemleri üzerinden değil mekân, sergi ve mimari yapı tasarım ile bütüncül ve tamamlayıcı olarak ele alınmalıdır. Bu çalışmada, Türkiye’de bulunan endüstri mirası olarak kabul edilmiş elektrik santrallerinin yeniden müze olarak işlevlendirilmesinin irdelenmesi ve benzer yapılara yeniden işlevlendirme çalışmaları kapsamında öneriler sunmak ilk amaç olarak belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen düşünceler çerçevesinde yeni bir işlev verilerek enerji müzesi olarak düzenleme kapsamında: Türkiye’de benzer kriterlere sahip olan iki enerji müzesinden birisi çalışmada incelenecek örnek olarak seçilmiştir. Bu örnek ise Bursa’da bulunan ‘Merinos Enerji Müzesi’dir. İlk olarak tarihi binaların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi, müzelerde sergileme ve sunum teknikleri, Dünya’da ve Türkiye’deki yeniden işlevlendirilen gazhane ve elektrik santral örnekleri ele alınmıştır. Daha sonra araştırmanın alan çalışması olarak belirlenen Bursa Merinos Enerji Müzesinin yeniden işlevlendirilmesi, örneğin iç mekân müdahalelerine yönelik analizler ve sergileme yaklaşımları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endüstri Mirası, Endüstriyel Yapılar, Yeniden İşlevlendirme, Müzelerde Sergileme ve Sunum Teknikleri, Bursa Merinos Enerji Müzesi

ABSTRACT

Historic buildings have met the needs of the period they belong to; however, nowadays, they have lost their functions in line with the changing and growing demands. At this point, historic buildings are protected and re-functionalized with a modern design philosophy to be reintroduced to the present time. There are many buildings that are accepted as industrial heritage in the world and Turkey. Especially in the reuse of industrial constructions like factories and plants, it is seen that transforming these buildings into museums is among the most confronted re-functionalisation processes. It is seen that electric power plants cover a huge place among the industrial constructions that have been converted into museums in the world and Turkey. In these museums converted from historic buildings, the user perceives not only the object displayed but also all the design items and architecture as a whole. Historic buildings re-functionalized as a museum should not be approached over exhibition systems but considered as holistic and complementary with locality, exhibition, and architecture. In this work, the scrutiny of the re-functionalisation of electric power plants regarded as industrial heritage that reside in Turkey as museums and offering suggestions on re-functioning studies for similar buildings is addressed and prioritized. In light of the points mentioned above, within the context of adjusting as an energy museum via refunctioning, one of the two energy museums meeting similar criteria in Turkey is chosen as a sample to be examined in the study. This sample is Bursa Merinos Energy Museum. First, the protection and re-functionalization of historic buildings, exhibition and presentation techniques in museums, and the examples of gashouses and electric power plants re-functionalized in the world and Turkey are discussed. Later, re-functionalization of Bursa Merinos Energy Museum, which has been assigned as the field mission of the study, i.e. analyses of interior intervention and exhibition concepts, is examined.

Key Words: Industrial Heritage, Industrial Buildings, Re-functionalization, Exhibition and Presentation Techniques in Museums, Bursa Merinos Energy Museum

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I. TARİHİ / ENDÜSTRİ BİNALARIN KORUNMASI VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ	4
1.1.Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi.....	4
1.2.Binalarda Yeniden İşlevlendirme Gerektiren Durumlar	5
1.2.1. Tarihsel ve Kültürel Nedenler.....	5
1.2.2. Ekonomik Nedenler	7
1.2.3. Çevresel Nedenler.....	7
1.3.Yeniden İşlevlendirmenin Yararları	8
1.4.Yeniden İşlevlendirmede İşlev Seçimi.....	9
BÖLÜM II. MÜZE KAVRAMI VE TASARIMI	11
2.1.Müze Kavramı.....	11
2.2. Müzelerin Amaçları	12
2.3. Müze Türleri/ Çeşitleri	13
2.4. Müzelerin Sergileme İşlevi	14
2.5.Müzelerdeki Sergileme ve Sunum Teknikleri	15
BÖLÜM III. YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN YAPI ÖRNEKLERİ	22
3.1.Dünya’da Yeniden İşlevlendirilen Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Örnekleri	22
3.2. Türkiye’deki Yeniden İşlevlendirilen Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Örnekleri.....	26
BÖLÜM IV. BURSA MERİDOS ENERJİ MÜZESİ’NİN İÇ MEKÂN MÜDAHALELERİNE YÖNELİK ANALİZLERİ.....	33
4.1.Bursa Merinos Enerji Müzesi’nin Tarihçesi	33
4.2. Bursa Merinos Enerji Müzesi’nin Konumu	38

4.3 Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Mimari ve İç Mimari Özellikleri (Yeniden işlevlendirme Öncesi).....	41
4.4. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Yeniden İşlevlendirme Sonrası Hacimsel ve Mekânsal Kurgusu.....	49
4.5. Bursa Merinos Enerji Müzesi'ne Yeniden İşlevlendirme Kapsamında Yapılan Yapısal Müdahaleler.....	51
4.5.1. Mekânların işlevlerine yapılan müdahaleler	52
4.5.2. Fiziksel müdahaleler	54
4.5.3. Dolaşım ve sirkülasyon kurgusu	62
4.6. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin İç Mekân Düzenlemeleri	65
4.6.1. Tefriş ve dekorasyon	65
4.6.2. İnfografik eklentiler	75
4.6.3. Teknik donatı eklentileri	78
BÖLÜM V. GENEL DEĞERLENDİRME	81
5.1. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin İç Mekân Müdahalelerine Yönelik Değerlendirme	81
5.1.1. Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (1- Korunmuş, 2- Orta Derece Korunmuş, 3- Korunmamış)	81
5.1.2. İşlevsel müdahale sonrasında mekânların özgünlük değerlerinin korunma ve başarı durumu	90
5.2. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Yeniden Yüklenen İşlevin Başarısı Açısından Değerlendirme	95
5.2.1. Müzedeki mekânsal organizasyonun karşılaştırılması.....	95
5.2.2. Müze işlevi ile eklenen sergileme ve sunum elemanlarının müzecilik açısından başarısı	96
5.2.3. Müzedeki tematik kurgu ve sirkülasyon kurgusunun başarısı.....	101
5.2.4. Santral yapılarında bulunan mekânların müzecilik işlevi açısından başarısı ve değerlendirilmesi	104
5.3. Mekânların Özgünlük Değerleri ve Müzecilik İşlevi Açısından Değerlendirme Sonuçları ve Öneriler.....	108
BÖLÜM VI. SONUÇ.....	112
KAYNAKLAR.....	117
EKLER	.....
EK 1: 14.07.1991/ 1871 Koruma Kurulu Kararı	.....
EK 2: 11.03.2005 / 424 Sayılı Koruma Kurulu Kararı.....	.....

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Dünyadaki Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Tablosu	23
Tablo 2: Türkiye'deki Elektrik Santralleri Tablosu.....	27
Tablo 3: İşlevsel müdahale sonrasında mekânın içerisinde bulunan özgün elemanlara göre mekânın ne ölçüde korunduğunun sıralaması	81
Tablo 4: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (1 numaralı santral yapısı mekanları).....	83
Tablo 5: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (2 numaralı santral yapısı mekanları).....	85
Tablo 6: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (3 numaralı santral yapısı mekanları).....	86
Tablo 7: Mekânların Özgünlük Değerlerinin Ne Ölçüde Korunduğu Sıralaması	91
Tablo 8: Mekânlara yapılan müdahalelerin koruma kriterleri açısından incelenmesi.....	92
Tablo 9: Müzecilik açısından santral yapılarında kullanılan sergileme ve sunum teknikleri/ elemanlarının başarı derecelendirmesi	96
Tablo 10: Müzecilik açısından sergileme ve sunum tekniklerinin ve elemanlarının başarı kriterleri	98
Tablo 11: Müzecilik açısından santral yapılarının sirkülasyon kurgusunun dereceleri	101
Tablo 12: Müzecilik açısından sirkülasyon kurgusunun başarı inceleme tablosu.....	102
Tablo 13: Mekânların müzecilik işlevi açısından başarı sıralaması	105
Tablo 14: Mekânların müzecilik işlevi açısından başarı inceleme tablosu	106
Tablo 15: Mekânların Özgünlük Değerleri ve Müzecilik İşlevi Açısından Değerlendirme Sonuçları Tablosu	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Müzeciliğin Evrimi – Mekân, İçerik ve Kullanıcı Profili Bağlamında Dönemsel Analizi	12
Şekil 2: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Pano Sergileme ve Sunum Tekniği Örneği	16
Şekil 3: Safranbolu Kahve Müzesi Stant Üzeri Sergileme Örneği	16
Şekil 4: Safranbolu Kahve Müzesi Vitrin içi Sergileme Örneği	17
Şekil 5: Ankara PTT Pul Müzesi Manken Sergileme Örneği	17
Şekil 6: Dokunmatik Sistemler Örneği Ankara PTT Pul Müzesi	19
Şekil 7: Çorum Müzesi Savaş Arabası Simülatörü	19
Şekil 8: Gösteri Odalarının Kullanıldığı Ankara Etnografya Müzesi	20
Şekil 9: Panorama 14453 Tarih Müzesi	21
Şekil 10: Tate Modern	24
Şekil 11: CaixaForum Madrid	25
Şekil 12: Müze Gazhanesi Krokisi	28
Şekil 13: Santral İstanbul Enerji Müzesi Eski ve Yeni Hali	29
Şekil 14: Bursa Merinos Enerji Müzesi	30
Şekil 15: Bursa Merinos İplik ve Dokuma Fabrikası 1938 Yılı Açılış Töreninde Mustafa Kemal Atatürk	34
Şekil 16: Bursa Merinos Yerleşesi içerisindeki Enerji Santralinin Mudanya-Bursa Demiryolu Hattına Eklemlenmesi	35
Şekil 17: Elektrik Santrali Çevresinin Restorasyon Öncesi Eski Hali	39
Şekil 18: Elektrik Santrali Çevresinin Restorasyon Sonrası Yeni Hali	40
Şekil 19: Elektrik Santral Yapıların Bütün Güney Cephe Görünüşü	41
Şekil 20: 1 Numaralı Santral Yapısı Planları	43
Şekil 21: 1 Numaralı Santral Yapısı Doğu Cephe Görünüşü	44
Şekil 22: 2 Numaralı Santral Yapısı Planları	45
Şekil 23: 3 Numaralı Santral Yapısı Planları	47
Şekil 24: 4 Numaralı Santral Yapısı Planları	48
Şekil 25: Elektrik Santrali Mekânsal Müdahale Öncesi ve Sonrası	52
Şekil 26: Bursa Enerji Müzesi Korunan Makineler / Doğu Cephesinde Bulunan Kazan Bacaları / 1.kat Saç Döşemesi	55
Şekil 27: Santral Yapılarına Yapılan Fiziksel Müdahaleler (Korunanlar- Eklenenler- Kaldırılan- Değiştirilenler)	56
Şekil 28: Ofis Eklentisi ve Gezi İskelesi	57
Şekil 29: Türbin Dairesine Eklenen Hacimler Sergi Alanı / Etkinlik Alanı / Depo	58
Şekil 30: Restorasyon Öncesi Güney Cephesi	59
Şekil 31: Bursa Elektrik Santral'i Kuzey Cephedeki Kömür İkmal Kulesi	59
Şekil 32: Bursa Merinos Enerji Müzesi Güney Cephe Ana Giriş	60

Şekil 33: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi İskelesi, Rampalar ve Engelli Asansörü.....	62
Şekil 34: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi İskelesi ile Oluşturulan Sirkülasyon Kurgusu	63
Şekil 35: Korunan Makine ve Renklendirilen Kısımları	66
Şekil 36 :Bursa Merinos Enerji Müzesi Fotoğraf Kaplı Duvarları ve Zemine Eklenen Dekoratif Taşlar	67
Şekil 37: Bursa Merinos Enerji Müzesinde Sabit Sergileme ve Sunum Tekniği Olan	67
Şekil 38: Bursa Merinos Enerji Müzesi Vitrin İçi Sergileme.....	68
Şekil 39: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kazan Dairesi Koleksiyonerler Tarafından Bağışlanmış Eserlerin Sergilenmesi	69
Şekil 40: Bursa Merinos Enerji Müzesi Stant Üzeri Sergileme Tekniği ile Sergilenen Eserler	69
Şekil 41: Bursa Merinos Enerji Müzesi Türbin Dairesi Sergileme ve Sunum Teknikleri ..	70
Şekil 42: Bursa Merinos Enerji Müzesi Elektrik Dağıtım Bölümü.....	70
Şekil 43: Bursa Merinos Enerji Müzesi Elektrik Dağıtım Bölümü Nostalji Kısım	71
Şekil 44: Bursa Merinos Enerji Müzesi Eğitim ve Etkinlik Alanı	72
Şekil 45: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kondense Bölümü Vitrin İçi Sergileme.....	73
Şekil 46: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kondense Bölümü Gösteri Odası.....	73
Şekil 47 : Bursa Merinos Enerji Müzesi Permutit Bölümü Işık Gösterisi ve Projeksiyonu	74
Şekil 48: Bursa Merinos Enerji Müzesi Giriş Kapısı	75
Şekil 49: Bursa Merinos Enerji Müzesi İnfografik Eklentiler Bölüm Tabelaları.....	76
Şekil 50: Bursa Merinos Enerji Müzesi Eski İşlevde Var Olan Tabelalar	76
Şekil 51: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi Rotasına Eklenen Yönlendirici Unsur	77
Şekil 52: Bursa Merinos Enerji Müzesi Acil Çıkış ve Maske Piktogramları.....	77
Şekil 53: Bursa Merinos Enerji Müzesi Dekoratif Amaçlı Olan İnfografik Eklentiler.....	78
Şekil 54: Bursa Merinos Enerji Müzesi Pencerelerinin Yeniden İşlevlendirme Öncesi ve Sonrası	79
Şekil 55: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kullanılan Aydınlatma Türleri.....	80

GİRİŞ

Günümüzde pek çok korunması gerekli kültür varlığı niteliğindeki yapı günümüzün değişen yaşam, sağlık ve konfor koşulları gereği özgün işlevlerini kaybetmekte ve âtil duruma düşmekte olup bu yapılar güncel bir tasarım anlayışıyla müdahaleye ihtiyaç duymaktadır. İşlevlerini yitirmiş yapılar zaman geçtikçe terk edilmekte ve bakımsızlıktan dolayı harabelere dönüşmektedirler. Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi işlevini yitirmiş yapılara yeniden işlev tanımlanmasındaki amaç bu yapıların temsil ettiği değerlerin gelecek kuşaklara olabildiğince aktarılmasıdır. Bilindiği gibi kültür varlığı tanımlaması ile yalnızca tarihi ve arkeolojik yapılar değil günümüze daha yakın tarihlerde inşa edilmiş yapılarda koruma kapsamına alınmıştır. Mimari miras olarak kabul edilen kültür varlığı yapıların tüm öğelerinin korunarak gelecek kuşaklara özgün bir şekilde aktarılması önemlidir. Bu bağlamda yeniden işlevlendirme yaklaşımı günümüzde kültür varlığı yapıların korunması ve bu yapıların çağdaş bir tasarım müdahalesiyle işlevlerini yenileyerek toplumların aktif yaşamına katılması sağlanmaktadır. Bu noktada önemli olan konu kültür varlığı olarak tescillenen yapıların yalnızca tarihi, artistik ve estetik özellikleri yönünden değil aynı zamanda toplumların geçmiş yaşamına dair belge olma, bir mimari dönemi yansıtma, tek olma gibi birçok farklı özellikleri ile de koruma kapsamına alınma durumlarıdır. Bu tanım ve kapsam ile artık sanayi ve endüstri yapıları gibi bir dönemin ekonomik yaşamının ve teknolojik gelişmişliğinin simgesi olan yapılar da koruma kapsamına alınmaktadır.

Bu yapılar ait oldukları dönemin ihtiyaçlarını karşılamışlardır ancak günümüzde değişen ve gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda işlevlerini yitirmişlerdir. Dünyada ve Türkiye’de endüstri mirası olarak kabul edilen birçok yapı bulunmaktadır. Özellikle fabrika ve santraller gibi sanayi ve endüstri yapılarının yeniden kullanımında en çok rastlanan yeniden işlevlendirilmeler arasında bu yapıların müzelere dönüştürüldüğü görülmektedir. Bu tür yapıların müze olarak yeniden işlevlendirilmesindeki etkenler

arasında sanayi yapılarının mekânsal anlamda pek çok farklı mimari müdahaleye olanak sağlayan büyük hacimli mekânlara sahip olmaları ve teknolojik açıdan da günümüzden farklı bir endüstri dönemini temsil etmeleridir. Dünyada ve ülkemizde müzeye dönüştürülen endüstri yapıları arasında elektrik santrallerinin önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Özellikle elektrik üretiminde kullanılan teknolojinin zaman içerisinde önemli değişikliğe uğraması sonucunda yeniden işlevlendirmeye konu olan bu santraller genelde uygulama açısından da başarılı yapılar olarak hem benzer santraller ve hem de diğer endüstri yapıları için örnek olabilecek potansiyel içermektedir.

Çalışmanın Amacı ve kapsamı

Bu çalışmada, Türkiye’de bulunan endüstri mirası olarak kabul edilmiş elektrik santrallerinin yeniden müze olarak işlevlendirilmesinin irdelenmesi ve benzer yapılara yeniden işlevlendirme çalışmaları kapsamında öneriler sunmak ilk amaç olarak belirlenmiştir. Yukarıda belirtilen düşünceler çerçevesinde yeni bir işlev verilerek enerji müzesi olarak düzenleme kapsamında: Türkiye’de benzer kriterlere sahip olan iki enerji müzesinden birisi çalışmada incelenecek örnek olarak seçilmiştir. Bu örnek ise Bursa’da bulunan ‘Merinos Enerji Müzesi’dir. Bu müzenin örnek inceleme alanı olarak seçilmesinde birçok neden bulunmaktadır. Bu seçim kriterlerini şu şekilde sıralayabiliriz; seçilen örnek müzenin eski işlevinin elektrik santrali olması, kullanılan uygulamaların ve yöntemlerin farklı olması, müzenin internet ortamında ziyaretinin olması, müze temasının eski işlevle bağlantılı olması, günümüze yakın bir tarihte müdahale görmüş olması ve yapının öncesi ve sonrası hakkında yeterince bilgiye ulaşılabilir olması bu müzeyi seçme nedenleri olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu yapının hem bulunduğu tarihi yapıyı sergilemesi hem de içerisinde bulundurduğu koleksiyonu sergilemesi üzerinde durulacaktır. Bu örnekte sergileme türleri, sergileme konseptleri, hedef kitleleri gibi kriterler ele alınmıştır. Seçilen örnek üzerinde yapısal ve mekânsal olarak incelemeler ile bir sonuca varılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak literatür taraması yapılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Yeniden işlevlendirilen müzelerin sergileme tasarımı bağlamında

veri toplanması aşamasında birincil kaynaklardan faydalanılacaktır. Araştırmada kullanılan kaynakça iki grupta toplanabilir. 1. grup yani araştırma çalışmasının ilk bölümü daha çok tarihi binaların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi başlığı altında yeniden işlevlendirmeyi gerektiren durumlar, yeniden işlevlendirilmenin yararları ve işlev seçimi başlıklarındaki metin grubu açıklanmaktadır. 2. grup yani araştırmanın ikinci bölümü müzelerde sergileme ve sunum tekniklerini içeren metin grubuna bakmaktadır. Bu metin grubunda özellikle, Erbay'ın 'Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması' adlı yayını ön plana çıkmaktadır. Çalışmanın 3. Bölümünde Dünya'da ve Türkiye'deki yeniden işlevlendirilen gazhane ve elektrik santral örnekleri ele alınmıştır. 4. Bölümü ise seçilen ana örnekten oluşmaktadır. İncelenecek örneğin iç mekân müdahalelerine yönelik analizler alt başlıklarla ortaya konulacaktır. Araştırmanın yapıldığı dönem gereği¹ ziyaretlerin kısıtlandığı ve gerçekleştirilememesinden dolayı daha kolay ulaşılabilir ve daha fazla gözlem yapılabilmesi için web tabanlı 360 gezi ile mekânsal olarak web tabanlı sanal gözlem yapılmış ve sonrasında yerinde örnek incelmesi gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla, ana çalışma yöntemi örneklemin dokümantasyonu olacaktır. Araştırma da örneklerin iç mekân analizleri sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesi 5. kısımda yapılmıştır. Çalışmanın sonuç kısmında ise yapılan araştırmalar ve gözlemler doğrultusunda çıkan veriler ortaya konulmuştur.

Araştırmanın yapıldığı dönem: COVID19 salgının ortaya çıktığı ve bir pandemik hastalığa dönüşen bir dönemdir. COVID19 geniş bir alanda yayılarak tüm dünyada etkisini göstermiştir. Bu dönem salgına yönelik önlemler kapsamında Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığına, belediyelere, vakıflara ait müzeler mart ayı ortasında kapatılmıştır. Salgın ile mücadele edilen bu dönemde müze ziyaretlerinin kısıtlanması ile araştırmanın örnek alan seçimi kısıtlanmış ve dolayısıyla web tabanlı hizmet sunan müzeler tercih edilmiştir. Hastalık ile ilgili daha fazla bilgi için: <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/>

BÖLÜM I. TARİHİ / ENDÜSTRİ BİNALARIN KORUNMASI VE YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

1.1.Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi

Tarihi binalar inşa edildikleri dönemde insanların ihtiyaçlarını karşılayan işlevlere sahiplerken, zaman içerisinde değişen ve farklılaşan toplumsal ihtiyaçlar sonucunda işlevsel olarak bu ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmişlerdir. Yapıların işlevlerini yitirmiş olmaları onların artık kullanılamaz olmaları anlamına gelmemektedir.

“Koruma” bir varlığın yaşaya bilirliliğini güvence altına alma anlamına gelir ve varlık tehdit altında ise ortaya çıkan bir evlemdir” (Kıra, 2013)

Koruma, geçmişten günümüze kadar gelen yapıları gelecek kuşaklara aktarılması için verilen bir çabadır. Bu çabanın sonuç alabilmesi için işlevlerini yitiren tarihi yapıların yapıldıkları dönemden itibaren o dönemin tarihini, ruhunu, atmosferini, kültürünü, mimarisini kaybetmeden yapı ile korunması ve sürdürülmesi gerekmektedir.

“Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir” (Venedik Tüzüğü, 1964).

Venedik Tüzüğü'nün 5. maddesinde bahsettiği gibi korumak için yapıların kullanılması yani yeniden işlevlendirilmesi için bazı sınırlar belirterek hayata geri kazandırılması gerektiğini anlamaktayız. Yapıların fiziksel anlamda varlıklarını sürdürürken sahip oldukları işlevler aynı durumda kalmayabilirler. Bunun sebeplerinden birisi zamanla artık işlevlerinin gerekli olmadığıdır. Fiziki anlamda varlığını sürdüren

yapıları korumak için yeniden işlevlendirmeye gidilmiştir. Bu yapıların kendi özgün işlevleri yerine toplu kullanım alanlarına çevrilerek toplumun yeniden ilgisini çekmeli ve toplum içerisinde varlıklarını hafızalarda canlı tutmalıdırlar. Yapının sahip olduğu işlev artık kendini dönemin koşullarına uygun olmaz ancak yeni verilecek işlevinde geçmişten gelen yapıdaki izlerin yeni işlev yardımı ile gelecek kuşaklar için bir rehber olması ve işlevin tarihi aktarması gerekmektedir.

“Bir mimari anıt artık yapıldığı amaca hizmet edemiyorsa, korunması pratik bir gereklilik olmaktan çıkar, kültürel bir görev haline gelir. Bu konuya verilen önem gelecek kuşakların kültürel olgunluğuna ve kültür miraslarını koruma konusunda duyacakları ivediliğe dayanacaktır. (Ahunbay, 1996)” diyerek bu konudaki hassasiyeti vurgulamaktadır.

1.2.Binalarda Yeniden İşlevlendirme Gerektiren Durumlar

Zaman içerisinde teknolojik gelişmeler ile yaşamda birçok şey değişmektedir. Tüm gelişmelerin sonucunda mimari anlamda da yapılarda bu gelişmeler sonucunda kullanım açısından eskiyen işlevler ortaya çıkmıştır. Tarihi yapılarda yeniden işlevlendirme gerektiren nedenler; tarihsel ve kültürel, ekonomik ve çevresel başlıkları altında toplayabiliriz.

1.2.1. Tarihsel ve Kültürel Nedenler

Tarihi yapılar yapıldıkları dönemden itibaren yaşanmış olaylara ve kişilere tanıklık etmişlerdir. Bu tanıklıktan dolayı bu yapıların korunarak yeniden işlevlendirilmesi önemlidir. Tarihi yapılar sadece olay ve kişilere tanıklık etmekle kalmazlar yapıldıkları dönemin malzemesini, yapıma tekniklerini, kullanılan yöntemlerini ve hatta o dönemin günlük yaşamına ait izler taşımaktadırlar. Bu izler geçmişten gelen önemli değerlerdir.

“Tarihsel yapıların yeniden kullanımlarında karşılaşılan problemlerin başında kültürel değişim kavramı ile mekânsal ve sosyal sürekliliğin sağlanması gelmektedir. Temel olarak “sosyal süreklilik”, toplumsal yapı karakterini oluşturan sosyo-kültürel, ekonomik, demografik yapının gelişimi ve değişiminin yanı sıra çevresel değerleri oluşturan yerel kimliğin korunması şeklinde tanımlanabilmektedir” (Göçer, 2003). (Akt. Bayır, aktarımı)

Göçer, tarihi yapıların korunarak toplumların yaşamına katılmasında en önemli nokta olarak yerel kimliğin korunmasına ve bunun sadece geçmişi korumakla olmayacağını günümüze de aktarılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Tarihi yapıların üzerlerinde bulunan izlere de sahip çıkılarak yeniden işlevlendirme yapılmalıdır. Geçmişten gelen kimliğin eski ve yeni işlev arasında bir aktarımı sağlanmalıdır. Tarihi yapılar bir kültürel değerdir ve bu değerlerin aktarımı yeniden işlevlendirme ile gerçekleşir. Yapıların zaman içerisinde işlevlerini yitirmeleri ve yeniden işlevlendirilmeleri ile gelecek kuşaklar için kullanıma açılmasının birçok açıdan artısı bulunmaktadır. Tarihi yapılar gelecek kuşakların kültürlerine ve değerlerine sahip çıkmaları onları tanımaları için birer ipucu verirler. Özer’de (1989) benzer bir yaklaşım sergilemektedir.

“Ancak, geçmiştekinin ve gelecektekinin korunması ile yetinilemez; sadece geçmiştekinini korumak, tarihi varlığı kanıtlamak anlamına gelir. Günümüz insanının en önemli görevi; bugünü ve yarını inşa ederken, geçmişi ve geleneği insanoğlu için vazgeçilmez değerler açısından hatırlamak, bunların özünü çağdaş bir yorum ile günümüz mimarisine aktarabilmek olmalıdır” (Özer, 1989).

Göçer ve Özer’in söylemleri ile yeniden işlevlendirilen tarihi mekânlara bakıldığında gerek tarihi değerleri gerekse tanıklık ettikleri sosyokültürel değişim anlamında adeta bir müze koleksiyonu değerindedir. Bu nedenle yeniden işlevlendirilen tarihi mekânlar diğer yapıların işlevlendirilmesine oranla daha fazla tercih edilmektedir. Bunun nedenleri olarak,

tarihi yapıların şehirlerin önemli noktalarında konumlanması ve bu konum sayesinde kolay ulaşılabilir yerlerde olan tarihi binaların tekrar değerlendirilip, yeniden toplumun kullanımına açılması olanağını yarattığı söylenebilir.

1.2.2. Ekonomik Nedenler

Fiziksel olarak varlığını sürdüren ancak işlev olarak geçerliliğini yitirmiş yapılarda koruma altına alınıp yeniden işlevlendirilerek günümüze kazandırılması sadece kültürel ve tarihsel açıdan önemli olmayıp bir de ekonomik açıdan da birçok artısı vardır. Bunlardan ilki yapının sağlam olup işlevinin değiştirilmesi yeniden yapı inşa etme masrafını ortadan kaldırmaktadır dolayısıyla oldukça ekonomik bir çözümdür. Yeni işlev verilen tarihi yapının sadece ekonomik nedenlerden ötürü gelir kaynağı olarak görülmemesi bir kültürel değerlerin aktarıldığı mekân olarak görülmesi de bu noktada önemlidir. Tarihi bir yapının korunmadan kaybolması yeni bir yapının inşasına sebep olmaktadır. Tarihi yapıyı yeniden işlevlendirmek yapının çevresine hareket getirecektir bu durum yapıya ve turizme değer katar.

1.2.3. Çevresel Nedenler

Tarihi yapıların zaman içerisinde fiziki olarak sağlamlığı devam ederken buldukları çevre değişime uğramaktadır. Buldukları bölgede oluşan çevresel değişiklikler yapıların tahrip olmasına sebep olur ancak bu durum işlev değişikliğine giderek çözümlenebilir. Bu noktada çevresel sebepler yapıların yeniden işlevlendirilmesinin önemli nedenlerindedir.

“Yapının bulunduğu çevre, yapının işlevi ile doğrudan bağlantılıdır. Hacmi, mekânsal oluşumu ve işlevsel ilişkiler kurgusu ne kadar uygun olursa olsun, seçilen işlev için uygun olmayan bir çevrede yer alan bir yapının tam olarak yeniden kullanımı sağlanamaz” (Sinan, 2011)

Yeni işlev seçerken tarihi yapının yakın çevresinin özellikleri göz önünde bulundurularak yapının çevresi ile uyumlu ve çevresine katkı sağlayacak bir işlev ile yeniden hayata kazandırılmalıdır bu da yeni işlevin dikkatli seçilmesi ile olacaktır. Tarihi yapılar yeniden işlevlendirilirken yapıyı korumak, tarihi dokuyu korumak, kültürü aktarmak aynı zamanda ekonomik açıdan katkı sağlama amaçlı olması oldukça önemlidir.

“Örneğin tarihi konut yapısının bulunduğu alan turizm açısından gelişmekte olan bölgenin merkezinde kalıyorsa ve terkedilmişse yeni işlev verilerek bölgeye kazandırılabilir. Konaklama, satış alanı gibi bölgeye uygun işlevler verilerek hem merkezdeki kullanım dışı kalmış alan değerlendirilmiş olur hem de bölgenin sosyal ve ekonomik yönden gelişmesi sağlanır (Kaplan, 2020)”.

Kaplan’ında bahsettiği gibi çevreye ve yerel halkın ihtiyaçlarına göre yeni işlev seçilmesi sosyal ve ekonomi yönünden gelişme sağlarken diğer taraftan o bölgede yaşayan insanlar ve gelecek kuşaklar için bir kültürel aktarım olduğunun bilincinde olunması yapının hafızalarda hep yerini koruması sağlanacaktır.

1.3.Yeniden İşlevlendirimin Yararları

Yeniden işlevlendirimin nedenleri olduğu gibi bu nedenlerin getirdiği birçok faydası da bulunmaktadır. Yeniden işlevlendirmede fiziksel olarak varlığını sürdüren ancak işlev olarak geçerliliğini yitirmiş yapılarda koruma altına alınıp yeniden işlevlendirilerek günümüze kazandırılması hem ekonomik hem de kültürel bir fayda sağlamaktadır. İlk olarak araştırmanın önceki bölümlerinde yer alan yeniden işlevlendirimin bir nedeni olarak karşımıza çıkarken aynı zamanda bir yarar olarak da karşımıza çıkan ekonomik yararına bakmak gerekirse, bir yapıyı yeniden inşa etmek, var olan bir yapıyı yeniden işlevlendirmekten daha masraflıdır. Hâlihazırda var olan yapının sağlamlığı ve kurgusuna bakılarak verilecek yeni işlevin gereksinimlerini karşıladığı takdirde yeni bir yapı inşa

etmekten daha az vakit alacaktır. Aynı zamanda tarihi yapının üzerinde taşıdığı bir iz vardır bu iz bir kültürel değerdir. Tarihi yapının yeniden işlevlendirilmesi demek kültürel miras olarak uzun yıllar varlığını sürdürmesine katkı sağlayacaktır.

“Üretim bir kültür ise devamlılığı sağlanmalı ve gelecek kuşaklara iletilmelidir. Geleneksel üretimlerin sürdürülebilirliği, endüstri kültürüne ait üretimin ve sosyal yaşam biçiminin geleceğe aktarımında ustalar (insan) ve mekânlar oldukça önemlidir. Endüstri mirasının sürdürülebilirliği endüstri kültürünün somut olmayan değerlerinin mekânla, somut değerlerle ilişkilendirilerek korunması ve gelecek nesillere aktarımı ile mümkündür (Kıraç, 2013)”.

Birçok tarihi yapı, bulunduğu çevrede turizm açısından da katkı sağlamaktadır. Kültürel değer olarak devamlılığını sağlaması açısından yeniden işlevlendirilen yapılar o bölgede yaşayan halk tarafından bilinen ve önem verilen mekânlardır. Tarihi yapının yeniden işlevlendirilmesi o çevrenin yoğun kullanımına ve yapı etrafında bir hareketliliğe sebep olarak turizm açısından faydası olacaktır. Tarihi yapının yeniden işlevlendirilmesi demek kültürel miras olarak uzun yıllar varlığını sürdürmesine ve gelecek kuşağı bir kültürel aktarım mekânı olarak katkı sağlayacaktır.

1.4.Yeniden İşlevlendirmede İşlev Seçimi

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesindeki en önemli araçlardan birisi de doğru işlevin seçilmesidir. İşlevin seçilmesi yapıya dair pek çok araştırmadan sonra karar verilmelidir. Tarihi yapıların yeni işlev seçimlerinde önceki işlevlerinin gerektirdiği kurgunun önemli derecede değişmemesine özen gösterilmelidir. Yeni işlevin gereksinimleri ile mevcut binanın adaptasyonu başarılı olduğunda yeni kullanıcıların yaşanılabilecek düzeyi de iyi olacaktır.

“Yeniden işlevlendirme aşamasında uygun işlev seçimi; yapılacak müdahaleleri doğrudan etkileyip, yapının mekânsal olarak şekillenmesinde etkili olacak önemli bir belirleyicidir. Bu nedenle yapılarda uygun işlev seçimini etkileyen faktörler, yeniden işlevlendirme sürecinde uygulanacak olan mekân müdahaleleri bağlamında önemli bir yere sahiptir” (Uçar, 2013).

Yeniden işlevlendirilecek bir yapı veya yapı grubuna doğru işlev seçiminin yapılabilmesi için, öncelikle yapının mevcut durumuna yönelik detaylı bir analiz çalışması yapılmalıdır. Tarihi yapının eski ve yeni işlevi arasında benzerlikleri fazla olmalıdır. Tarihi yapıların yeniden işlev verilmesinde en çok rastlananlardan biri de müzelerdir. Bu mekânların müze olarak yeniden işlevlendirilmesindeki etkenler arasında yapının tarihsel ve mimari açıdan öneme sahip olmasıdır. İşlevini yitirmiş bir yapının yeniden işlev tanımlanmasındaki amaç yapının kendi atmosferini zedelemeyen ve yapının kendi dilini aktarmaktır. Yeniden işlevlendirme, tarihi yapılarda kültürel mirasın devam ettirilmesi ve korunması için oldukça önemlidir.

BÖLÜM II. MÜZE KAVRAMI VE TASARIMI

2.1.Müze Kavramı

Müze kelimesi, Yunancadan gelmektedir. Eski Yunan kültüründe güzel sanatlar alanında üretmek amaçlı ilham aldıkları periler yani ‘mousai’den türetilmiş ve müzeler ilham perilerinin evi olarak görülmüştür (İhtiyar, 2005).

Müzeler geçmişin her bir parçasını ve izlerini koruyarak günümüze taşıyan kurumlardır. Toplumun gelişimini kayıt altına aldıklarını Erbay’ın müze tanımından da çıkartmaktayız:

“Müzeler, kültür endüstrisinin ve ulusal kimlik politikalarının en temel merkezleridir. (Erbay, 2011)’ demiştir”.

Müzeler geçmişin değerlerini günümüze taşıyarak yeni nesli bilinçlendiren, bilgilendiren ve kültür seviyesini yükselten kurumlardır. Gelecek nesil için geçmişin izini aktarmaktadırlar. Müzeler içerisinde birçok farklı yapıda olan eserleri barındıran sadece barındırmakla kalmayıp bunları kâr amacı gütmeyen korur ve sergilerler. ICOM(International Council Of Museums-Milletlerarası Müzeler Konseyi) Tüzüğü'ne göre mevcut tanım: “Müze, insanoğlunun ve çevresinin kesin kanıtlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur.” Müzecilik anlayışının geçmişten günümüze nasıl evirildiğini İhtiyar ‘Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği Yeni Bir Program Önerisi’ adlı tezinde şu şekilde şemalandırmıştır.

Şekil 1: Müzeciliğin Evrimi – Mekân, İçerik ve Kullanıcı Profili Bağlamında Dönemsel Analizi

	Antik Çağlar	...-15. Yüzyıl	15. -17.Yüzyıl	18. -19.Yüzyıl	20. -...Yüzyıl
Müze Mekanı					
İçerik	Dinsel İçerik	Ganimetler Hazineseler	Ganimetler Özel Koleksiyon Sanat Eserleri	Koleksiyonlar Sanat Eserleri	Her Türü; Kültürel Sanatsal Doğal Değer
Kullanıcı	Hükümdarlar - Krallar Tapınan Halk	Hükümdarlar - Krallar	Hükümdarlar - Krallar Seçkin Tabaka	Seçkin Tabaka Halk	Her Sınıf ve Kültürden Halk

Kaynak: İhtiyar, M. N. (2011).” Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği: Yeni Bir Program Önerisi.” Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

İhtiyar’ın yukardaki analizinde de gördüğümüz gibi geçmişte ilk olarak dinsel amaçlarla korunan değerli eşyalar zaman içerisinde güç göstergesi olarak görünen eşyalar daha sonra kültürel ve sanatsal değeri olan şeylerin korunmasına doğru gelişim göstermiştir. Aynı zamanda belli ve sınırlı bir kullanıcıdan sınırsız bir kullanıcı yani tüm halka açılan bir kullanıcı kitlesine evirildiğini görmekteyiz. Eskiden beri müze kavramının bir toplama ve koruma eylemi olduğunun aynı zamanda bu koruma ve toplamanın devamında ise sunma ve sergileme eyleminide içinde barındırdığını söyleyebiliriz.

2.2. Müzelerin Amaçları

Bir önceki bölümde müze kavramı başlığı altında yer alan ICOM’un tanımından yola çıkarak müzelerin amaçlarını şu şekilde; toplama, koruma, inceleme, araştırma, sergileme ve eğitim şeklinde sıralanabilir. İlk amaç olarak toplama, yani toplum için önemli eserlerin belli bir sınıflandırma içerisinde koleksiyon oluşturacak şekilde seçilmesini sağlamaktadır. Müzelerin ikinci amacı olarak belirttiğimiz koruma, koleksiyon oluşturmak için toplanan eserler yaşamda uzun süre varlıklarını sürdürmeleri için korunmalıdırlar. Çevreden gelecek

herhangi bir tahribata karşı önlemler alınarak müzeler içerisinde korunurlar. Müzede sergilenmek üzere toplanan önemli eserlerin incelenmesi ve araştırılması koleksiyon oluştururken önemli bir nokta olmakla birlikte müzenin amaçları arasına girmektedir. Eserlerin araştırılması da toplanma ve koruma kadar önemlidir. Müzeler, sergileme ile toplanan bilgiyi iletirler. Koleksiyonların oluşturulması ve araştırılmasındaki özen iletişim konusunda da aynı şekilde özen gösterilmelidir. Eserlere ait bilginin doğru ve eksiksiz aktarılması müzelerin amacı olan iletişim konusunda önemlidir. Müzelerde iletişim bilgi aktarımı ile gerçekleşmektedir. Müzeler kâr amacı gütmeyen mekânlar olarak, toplumun kültüründen haberdar olup kendini, özünü unutmamasını amaçlamaktadır. Teknolojik gelişmeler ile gerek tasarımsal olarak gerekse sergileme yöntemleri olarak daha çok dikkat çeken ve bilgi aktaran mekânlara dönüştürülmüşlerdir. Bu yöntemler ile hem eğitim anlamında hem de kültürel anlamda insanlar açısından müzelere ziyaretin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Dolayısıyla artık müzeler dokunulmaz mekânlar olmaktan çok herkes tarafından ulaşılabilir mekânlar olmuşlardır.

2.3. Müze Türleri/ Çeşitleri

- Bağlı olduğu idari birime göre,
- Bölgesel özelliğine göre,
- İşlevsel yapısına göre,
- Koleksiyon çeşidine göre,

Bağlı olduğu idari birime göre müzeler: Devlet müzeleri, Yerel yönetim müzeleri, Üniversite müzeleri, Askeri müzeler, Bağımsız ya da özel müzeler, Ticari kuruluş/vakıf müzeleridir.

Koleksiyonlarına göre müzeler: Genel müzeler, Arkeoloji müzeleri, Sanat müzeleri, Tarih müzeleri, Etnografya Müzeleri, Doğa tarihi müzeleri, Jeoloji müzeleri, Bilim müzeleri, Endüstri müzeleridir.

Koleksiyonlarını Sergiledikleri Mekânlara Göre Müzeler: Açık Hava Müzeleri, Anıt Müzeler, Müze Evlerdir.

Hizmet Alanına Göre Müzeler: Bölge Müzeleri, Halk Müzeleridir.

2.4. Müzelerin Sergileme İşlevi

Müzelerde farklı işleve sahip mekânlar vardır. Bunlardan biri olan sergileme işlevinin gerçekleştiği yer müzelerin ana mekânlarıdır. Müze içerisinde bulunan işlevlere bakacak olursak; idari, depo, mekanik, atölye, laboratuvar, çok amaçlı salon, kütüphane, restoran, dükkân, ıslak hacimlere yardımcı işlevler diyebiliriz. Bu araştırmada müze olarak yeniden işlevlendirilen endüstri yapılarında sergi mekânları incelenecektir.

“Müzelerde sergi, yorumlamanın bir şeklidir. Sadece eserleri, objeleri değil, onların içeriklerini, anlamlarını, tarihlerini, önemlerini ve daha fazlasını anlatan eksiksiz bir sunumdur (Erbay, 2011)”.

Müze, topladığı ve koleksiyon oluşturduğu önemli eserleri müze binası içerisinde çeşitli sergi mekânlarında kalıcı ve geçici sergilerle ziyaretçilere bilgi aktararak sergileme işlevini gerçekleştirir. Zaman içerisinde gelişen teknoloji ile müzelerin sergileme işlevi de değişmiştir. Koleksiyon içeriğine göre bir kurgu üzerinde ziyaretçilerin anlayacağı şekilde fakat teknolojide işin içine katılarak farklı tasarımlarda çeşitli sergileme yapılmaktadır. Müzelerde sergilenen koleksiyonun içeriği kadar sergileme yöntemi de önemlidir.

2.5.Müzelerdeki Sergileme ve Sunum Teknikleri

Müzeler insanlar ve sergilenen nesnelere arasındaki iletişimi sergi yöntemleri ile kurarlar. Müzelerin genel amacı ziyaretçileri en uzun şekilde mekânda tutabilmektir. Bunun gerçekleşmesi ise her bir ziyaretçinin dikkatini çekmek, mekândan zevk almasını ve bilgi aktarımını sağlamaktan geçmektedir. Bunları sağlanması da sergileme ve sunum teknikleri ile gerçekleşmektedir. Geçmişten günümüze teknolojik gelişmelerle birçok sergileme teknikleri çeşitli şekillerde yapılmaktadır. Bunlar; sabit ve hareketli sergileme olarak iki grupta ele alınmaktadır. Sabit sergileme yani durağan olarak da karşımıza çıkan sergilemeler, klasik sergileme yöntemlerini barındırırlar. Bunları Erbay şu şekilde sıralamıştır;

- Vitrin içi sergilemeler
- Panolar
- Stant üzeri sergilemeler
- Diyaromalar
- Maketler
- Modeller (Manken ve Mumyalar)
- Kopyalar
- Slaytlı sunumlar (Erbay,2011)

Sabit sergileme ve sunum tekniklerinde panolar, stant üzeri sergilemeler ve slaytlı sunumlar aslında müze mekânının sabit olan duvar ve zeminleri üzerine yerleştirilen tekniklerdir. Panolar, eserler ile ilgili bilgileri yazılı ya da tamamen görsel olarak veren sergileme yöntemlerinden biridir.

Şekil 2: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Pano Sergileme ve Sunum Tekniği Örneği

Kaynak: Kişisel Arşiv- Hicran Kertlez Yanıkkaya

Panoların kullanım alanları sadece müze duvarları değil vitrin içi sergilemelerde de kullanılmaktadır. Sergilenen eseri kapatmayacak ve önüne geçmeyecek şekilde eserin bilgisini veren minik bilgilendirme panoları da vardır. Diğer yöntem olan slaytlı sunumlar ise yine panolar gibi mekânın duvarlarına yansıtma yöntemi kullanılır. Bu yöntemde ziyaretçilere fotoğrafların ve sesli videoların oynatıldığı bir görsel sunum tekniği kullanılır. Stant üzeri sergileme yöntemi de diğerleri gibi mekânın zemini kullanıldığı için sabit sergileme yöntemleri arasına girmektedir. Stant üzerine yerleştirilen eserler ziyaretçilere açık şekilde sunulur.

Şekil 3: Safranbolu Kahve Müzesi Stant Üzeri Sergileme Örneği

Kaynak: Kişisel Arşiv- Hicran Kertlez Yanıkkaya

Diğer bir yöntem olan vitrin içi sergileme, eserlerin büyük ölçüde korunmasını sağlayan bir sergileme tekniğidir. Eserleri birçok etkenden korurken ziyaretçilere de açık şekilde sunmaktadır.

Şekil 4: Safranbolu Kahve Müzesi Vitrin içi Sergileme Örneği

Kaynak: Kişisel Arşiv- Hicran Kertlez Yanıkkaya

Diyaromalar, maketler ve modeller (mankenler/mumyalar) olarak sınıflandırılan sergileme teknikleri de mekânda sabit ve kalıcıdır. Bu sergileme sunum teknikleri ziyaretçilerin sergilenen koleksiyonları onların hikâyelerini daha rahat algılamasını ve anlamalarını güçlendirmek için tercih edilen yöntemlerdendir.

Şekil 5: Ankara PTT Pul Müzesi Manken Sergileme Örneği

Kaynak: Kişisel Arşiv- Hicran Kertlez Yanıkkaya

Sabit sergileme ve sunum tekniklerinin her biri için geçerli olan önemli noktalar vardır. Toplanan koleksiyonlarda eserlerin sergilenirken birbirinin önüne geçmemesine ve bir düzen içerisinde sergilenmesine dikkat edilmelidir. Sadece eserlerin kendi içerisinde bu düzeni kurmak yeterli değildir. Tasarım unsurlarının renk, malzeme ve dokunun eserlerle uyum içinde olması önemlidir. Sabit sergileme ve sunum tekniklerinin ortak amacı ziyaretçilerin eserleri ve sunulanları rahatça görebilmesi ve müzede uzun keyifli vakit geçirmesidir. Diğer sunum teknikleri, hareketli olarak adlandırdığımız Erbay'ın sınıflandırmasında dinamik olarak geçen sergileme ve sunum tekniklerinin alt sınıflandırmasına bakacak olursak;

- Dokunmatik ve İnteraktif Sistemler (Kiosk)
- Gösteri odaları
- Planetaryum
- Panorama
- Simülatörler
- İnsan taşıyıcı Araçlar
- Animtronik sistemler
- Drama ve tiyatral yöntemler
- IMAX dijital sunumlar
- Hologramlı sunumlar
- Canlandırma
- Robotlu

Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte müzelerde de sergileme anlayışı da değişmiştir. İnsan hayatına teknolojinin girmesi ve teknolojinin insan hayatının bir parçası olması durumu teknolojinin müzelerde de kullanımını yaygınlaştırmıştır. Müzelerde sergilemede artık insanların ihtiyaç ve isteklerine göre şekil almıştır. Hareketli sergileme ve sunum sistemleri olarak adlandırılan sistemler sabit sergileme sistemlerine göre daha fazla teknolojinin içerisine dahil olduğu tekniklerdir. Bunlardan biri de dokunmatik ve interaktif sistemlerdir. Bu sistemle müzelerde sergilemeler artık vitrinler arkasında nesnelere bakarak değil bilgisayarlar sayesinde iletişime dokunarak geçme olanağı

sağlamaktadır. Dokunmatik düğmeler sayesinde sergilenen nesnelere ilgili birçok bilgiye ulaşılmaktadır.

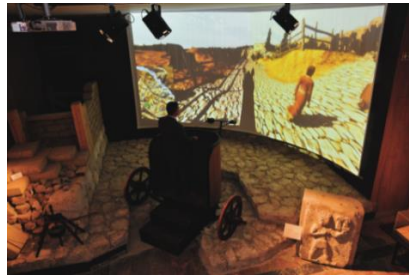
Şekil 6: Dokunmatik Sistemler Örneği Ankara PTT Pul Müzesi

Kaynak: Kişisel Arşiv- Hicran Kertlez Yanıkkaya

Bu sistemler ziyaretçilerin etkileşim halinde olduğu sistemlerdir. Ziyaretçilerin pasif olduğu sadece bakarak bilgiyi aldığı değil interaktif yani ziyaretçinin de katılımcı olduğu bir sergileme türüdür. Simülasyonlar müzelerde teknolojinin içerisine dahil olduğu sergileme ve sunum tekniğidir. Gerçek ortamların bilgisayarlar aracılığı ile görüntü ve seslerle taklidi olarak görebiliriz.

Şekil 7: Çorum Müzesi Savaş Arabası Simülasyonu

Kaynak: <https://aktuelarkeoloji.com.tr/kategori/kulturel-miras/corum-arkeoloji-muzesi>

Bu sunum tekniğine örnek olarak Çorum müzesinde görmekteyiz. Bir savaş arabasının kullanımını simülatör yardımı ile ziyaretçilere deneyimleyebilmek için yapılmış bir örnektir. Diğer bir sergileme ve sunum tekniği olan gösteri odaları ise yine gerçek mekânlardan faydalanılmış ancak bu yöntemde eser ve eşyaların yerleştirmesi ile olan bir sunum tekniğidir.

Şekil 8: Gösteri Odalarının Kullanıldığı Ankara Etnografya Müzesi

Kaynak: <https://www.rotasenin.com/ankara-etnografya-muzesi/>

“Gösteri odaları çeşitli şehir müzelerinde, saray ve etnografya müzelerinde yaygın olarak kullanılır. Özellikle şehir müzelerinde kent tarihinin gelişimi ve kaybolan mesleklerle ilgili çeşitli dükkânlar, atölyeler, hatta üretim aşamasında fabrikaların üretim atölyeleri olarak yeniden gösteri odalarına dönüşmüştür” (Erbay, 2011).

Diğer bir hareketli sergileme ve sunum tekniği olan panoramalar, duvarların yağlı boyalar ile boyanması ile gerçekleştirilmektedir. Burada da gösteri odalarındaki gibi bir gerçek olayları ziyaretçilere aktarmak amaçlıdır ancak panoramalar bir eser içerisinde barındırmazlar. Sadece ziyaretçilere dinamik bir sunum olarak ses ve sis efektleri ile resmedilirler.

Şekil 9: Panorama 14453 Tarih Müzesi

Kaynak: <http://www.denizati.net/tr/istanbulun-fethi-ve-panorama-1453-tarih-muzesi-etkinligi>

Planetaryum sergileme ve sunum teknikleri özellikle gök bilimi ile ilgili bilgi vermek için ziyaretçilere farklı bir deneyim sunmaktadır. Bu sistemde de teknolojidten faydalanılmaktadır. Birçok projeksiyon ile kubbe iç yüzeyine görüntü yansıtılmaktadır. İnsan taşıyıcı araçlar da müzelerde iç ve dış mekanlar için tercih edilen sunum tekniklerindedir. Müzelerde ziyaretçilerin eserlerle temasının olmaması gerektiğinde bu yöntemlere başvurulabilmektedir. Araçlar küçük vagonlar, tren, kabinlerdir. Animatromik sistemler ise içerisinde maket ve mankenlerin bulunduğu görsel ve sesli sunumu gerçekleştiren makineler olan bir sistemdir. Drama ve tiyatral yöntemler olayların birkaç kişi tarafından küçük gruplar halinde ziyaretçilere görselliğin yanında duygularında aktarıldığı bir sistemdir. Canlandırma olarak adlandırılan sunum sistemi ise drama gibi tarihi ve önemli olayları görsel işitsel efektler ile tek kişi tarafından gerçekleştirilen bir gösteridir. Diğer sergileme ve sunum sistemleri olan müzeleri tanıtan robotlardır müze rehberleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada da diğer sergileme ve sunum tekniklerinde olduğu gibi teknolojinin hayatımıza dahil olmasıyla gelişen bir sistem olduğunu görmekteyiz. Hareketli sergi ve sunum teknikleri görüntülerin, videoların, seslerin yer yer sis efektlerinin, maketlerin, robotların yer alması ile ve teknolojinin de etkisiyle ziyaretçilere bilgi aktarırlar. Bu sergileme ve sunum sistemleri bilgi aktarımının keyifli, verimli, akıcı olmasını sağlayarak kalıcı bir deneyime dönüştürmektedir.

BÖLÜM III. YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN YAPI ÖRNEKLERİ

Bu bölümde Dünya’da ve Türkiye’de yeniden işlevlendirilen endüstri yapıları incelenecektir. Öncelikle enerji rezervleri olan gazhaneler ve elektrik santralleri listelenmiştir. Bu elektrik santralleri ve gazhaneler arasından da müze olarak yeniden işlevlendirilenler tanıtılmıştır.

3.1.Dünya’da Yeniden İşlevlendirilen Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Örnekleri

Dünyada birçok endüstri yapısının eski işlevinin zaman içerisinde kullanılmama sebebinden dolayı yeni işlev verilerek bu yapılar yeniden topluma kazandırılmıştır. Bu durum Dünya’daki elektrik santralleri içinde geçerliliğini korumuştur. Aşağıdaki tabloda araştırma sonrasında bulunan yapıların kuruluş yılı, kullanım dışı kaldığı ve yeniden işlevlendirildiği tarihleri içerirken aynı zamanda günümüzdeki işlevleri ve müdahale yöntemleri ortaya konulmuştur (Tablo1).

Tablo 1:Dünyadaki Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Tablosu

Yapı İsmi	Kuruluş Yılı	Kullanım Dışı Kaldığı Tarih	Eski İşlev	Yeni İşlev	Düzenleme tarihi	Konumu	Müdahale Yöntemi
Bankside Elektrik Santrali	1947	1981	Elektrik Santrali	Tate Modern Sanat Müzesi	2000	Londra	Yeniden işlevlendirme ve Ek yapı
Viyana Gazometresi	1896	1980	Gaz Tankları	Eğlence merkezi, konut kompleksi, bir öğrenci yurdu ve bir organizasyon-tertip salonu	2001	Viyana	Restarasyon, Yeniden İşlevlendirme ve ek yapı
Battersea Elektrik Santrali	1930	1975	Havagazı Fabrikası	Ofis, mağaza, konut, Restoranlar ve açık alanlar için yeniden yapılandırılmaktadır.		Londra	Restorasyon ve Yeniden işlevlendirme
Obarhausen Gazometresi	1929	1988	Gaz Deposu	Sergi Alanı	1994	Ruhr Bölgesi	Yeniden İşlevlendirme
Mediodia Elektrik Santrali	1899	-	Elektrik santrali	Caixaforum Madrid Modern Sanat Merkezi ve Müze	2001-2007	Madrid	Yeniden işlevlendirme ve Ek yapı
Batcave Elektrik Santrali	1904	1950	Elektrik Santrali	Sanat ve Tasarım Merkezi	2016	New York	Yeniden işlevlendirme

Elektrik santralleri ve gazhaneler arasında da müze olarak yeniden işlevlendirilmesine dair önemli örnekler vardır. Tabloda iki örnek karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilk olarak Londra’da eski adı ile Bankside Güç İstasyonu olarak bilinen elektrik santrali yeni adı ile günümüzde Tate Modern adıyla müze olarak karşımıza çıkmaktadır. Bankside güç istasyonu 1947’den 1981 tarihine kadar elektrik üretimini gerçekleştirmiştir.

Şekil 10: Tate Modern

Kaynak: <https://tr.asayamind.com/tate-galleries>

İşlevini kaybettikten sonra elektrik santralinin yeniden işlevlendirilmesi İsviçreli mimarlar Herzog & de Meuron tarafından yapılmıştır. Yapının yeniden işlevlendirilmesi ile kentsel konumu açısından yapı çevresini canlandırmıştır. İşlevini yitirmiş bir elektrik santrali yeniden işlevlendirilmesi ve 2017 yılında eklenen kısım sonrasında insanların birçok işlevle buluştuğu bir kamusal alana dönüşmüştür. Yapı bünyesinde, müze işlevine ek olarak sergi, alanı, konferans alanı, eğitimlerin yapıldığı alan, kafesi ve satış alanı gibi işlevleri barındırmaktadır.

Şekil 11: CaixaForum Madrid

Kaynak: <https://arquitecturaviva.com/works/edificio-caixaforum-madrid-2>

Diğer taraftan Madrid'deki Mediodia elektrik santrali yine aynı şekilde Caixa Forum adıyla müze işlevi verilmiş bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. 1899 yılından kurulmuş olan elektrik santrali 2008 yılında işlev değişikliğine gidilerek yeniden hayata kazandırılmıştır. Mevcut bina zemininin yerden kaldırılması ile artık insanların vakit geçirmek için bir araya geleceği ve buluşma mekânına dönüşen bir kamusal meydan haline getirilmiştir. Oluşturulan bu meydan aynı zamanda binanın girişini oluşturmaktadır. Yapı içerisinde birçok işlev barındırmaktadır. Bunlar; tiyatro, konferans salonu, servis odaları, idari ofisler, restoran ve galeri barındırmaktadır. Eski ve yeni işlev arasında bir ilişki bulunmadığını söyleyebiliriz. İşlevsel farklılık ile kullanım alanında değiştiğini yani kültürel bir alandan kamusal alana dönüştüğünü görmekteyiz. Eski yapıdan kullanılan tek şey binanın kabuğunu oluşturan kırmızı tuğlalar. Eski yapı yerden yükseltilmiş ve üzerine yeni bir ek yapılmıştır. Eski ve yeni yapının üst üsteliğini görmekteyiz.

3.2. Türkiye’deki Yeniden İşlevlendirilen Gazhaneler ve Elektrik Santralleri Örnekleri

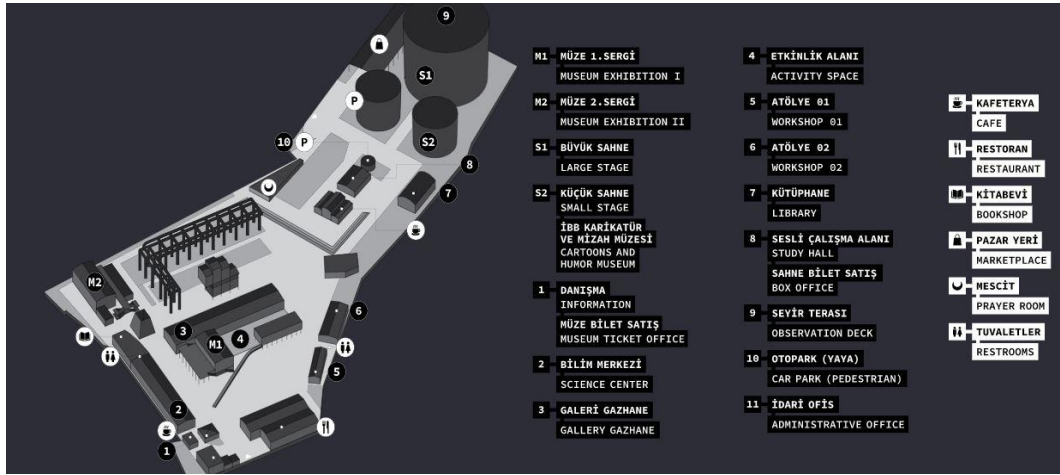
Türkiye’de birçok şehirde bulunan gazhaneler ve elektrik santralleri vardır. Bunlar; Bandırma elektrik santrali, Balıkesir elektrik santrali, Edirne elektrik santrali, Silahtarağa elektrik santrali, Merinos elektrik santrali olarak birçok santrale rastlanmaktadır diğer taraftan aynı işleve sahip gazhanelerde mevcuttur bunlar ise; Hasanpaşa gazhanesi, Dolmabahçe gazhanesi, Nakkaş tepe gazhanesi, Yedikule gazhanesi, Beylerbeyi gazhanesi olarak bilinmektedir. Bu yapıların günümüzdeki durumlarına bakıldığında elektrik santrallerinin kültür ve sanat merkezlerine çevrildiği kimilerinin ise bazı nedenlerden dolayı yok olduğu görülmüştür. Aşağıdaki tabloda sadece yeniden işlevlendirilenler sıralanmıştır.

Tablo 2: Türkiye'deki Elektrik Santralleri Tablosu

Yapı İsmi	Kurul uş Yılı	Kullanım Dışı Kaldığı Tarih	Eski İşlev	Yeni İşlev	Onarı Düzenle nme Tarihi	Konumu	Müdahale Yöntemi
Nakkaş tepe Gazhanesi	1864	1940	Havagazı üretimi	Sosyal ve Kültür Merkezi	1999	İstanbul Kuzguncuk	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme çalışmaları devam etmektedir.
Bandırma Elektrik Santrali	1928	1966	Elektrik Üretimi	Kültür ve Sanat Merkezi	2015	Balıkesir	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme
Edirne Elektrik Santrali	1930	1980	Elektrik Üretimi	Kültür Merkezi ve Nikâh Salonu	2018	Edirne	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme
Balıkesir Elektrik Santrali	1920	1980	Elektrik Fabrikası	Salih Tozan Kültür ve Sanat Merkezi	2004	Balıkesir	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme
Hasanpaşa /Kadıköy Gazhanesi	1891	1993	Elektrik Santrali	Müze Gazhane Kültür Sanat Merkezi	2021	İstanbul	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme
Silahtarağa Elektrik Fabrikası	1913	1982	Elektrik üretimi	Kültür ve Eğitim Merkezi/Enerji Müzesi	2007	Kâğıthane	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme
Bursa Merinos Elektrik Santrali	1938	1973	Elektrik Üretimi	Enerji Müzesi	2012	Bursa	Restorasyon, Yeniden işlevlendirme

Tabloya baktığımızda karşımıza üç örneğin müzeye çevrildiğini görmekteyiz. İlk olarak Hasanağa /Kadıköy Gazhanesi 1891 yılında kurulan yapı 1993 yılına kadar şehrin aydınlatılması ve ısıtılmasında kullanılmıştır. 2021 yılında gazhane restore edilerek yeniden işlevlendirilmiştir. Yeni işlevi kültür sanat merkezi olan yapı ‘Müze Gazhane’ adı ile karşımıza çıkmaktadır. Müze gazhane içerisindeki işlevlere bakacak olursak; iki adet müze türü, kütüphane, galeri, geçici sergi alanı, çalışma alanları, tiyatro, konser salonu, kafe, restoran, otopark gibi farklı işlevler vardır. Bu iki adet müze türü ise mizah müzesi ve iklim müzesidir.

Şekil 12: Müze Gazhanesi Krokisi

Kaynak: <https://www.muzegazhane.istanbul/#kroki>

Türkiye’de elektrik santralının yeniden işlevlendirilerek müzeye çevrilen iki örnek daha var. Bunlardan ilki İstanbul’da bulunan Silahtarağa Elektrik Santralidir. Santral 1913 yılında kurulmuştur ve 1982 yılında kapanarak zaman içinde kullanılmamaktan ötürü yıkılmaya başlamıştır. Santralin Enerji Müzesine çevrilme hikâyesi 1990 yılında başlamış ve Kültür Bakanlığı tarafından korumaya alınan yapıya “endüstri müzesi” işlevi verilmiş, 2004 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesine tahsis edilerek yerleşke 2005 yılında restorasyonu tamamlanarak 2007 yılında bir eğitim, kültür ve sanat merkezi olan Santral İstanbul resmi olarak açılmıştır.

Santral İstanbul Enerji Müzesi içerisinde neleri barındırdığını Müzenin kendi web sayfasından şu şekilde aktarılmıştır;

“Enerji müzesinde Ziyaretçilerin kendi elektrik enerjisini üretebileceği, binlerce volta çekinmeden dokunabileceği ve birçok deneyi gerçekleştirebileceği enerji oyun alanı, çocukların gözlem kabiliyetlerini geliştirip okul deneyimlerini zenginleştirmeyi eğlenceyle buluşturan farklı konulardaki atölyeler, bilimsel yaratım, teknolojik sistemler ve sanatın kesişme noktasında buluşan konularda film gösterimleri, seminerler ve sergiler, zamanın ileri teknolojisini yansıtan ve Silahtarağa elektrik santralindeki elektrik üretiminin en önemli parçaları olarak orijinal hali korunan AEG, Brown Boveri, Siemens ve Thomson Houston türbin-jeneratör grupları, Bilim kurgu atmosferi yaratan kontrol odası ziyaretçilerini beklemektedir” (www.bilgi.edu.tr, 2020)

Şekil 13: Santral İstanbul Enerji Müzesi Eski ve Yeni Hali

Kaynak: Santral İstanbul 100 Yaşında! | VITAE / 8ce8bfae4125a6244787e70d3a0adb94.jpg (768×465) (pinimg.com)

Santral İstanbul Enerji müzesinde yeniden işlevlendirme sonrasında ilk olarak cephenin ayakta tutulması ve korunması sağlanmış. En önemlisi de eski işlevin gerektirdiği

yapı içerisinde bulunan makine ve teçhizatların kaldırılmadan yeni işleve uygun bir şekile getirilmesidir. Yeniden işlevlendirme sonrası eski yapıya ek iç mekânda gezi iskelesi ve merdivenler eklenerek müdahale edilmiştir. Yeniden işlevlendirme sırasında diğer eklenti ise yapıya yeni bir giriş yapılmaması bazı duvarların yıkılması ile yapının yanına kurgulanan yeni bina (çağdaş sanatlar müzesi) ile geçiş sağlanarak eski ve yeni bina birbirine bağlanmıştır. Koruma altına alınarak 2012 yılında yeniden işlevlendirilen diğer elektrik santrali ise Bursa’ da bulunan Merinos Enerji Müzesidir. Eski adıyla Merinos Elektrik Santrali olan yapı kuruluşundan 1973 senesine kadar Bursa’nın bazı bölgelerine elektrik üretimi sağlamıştır. Bursa Merinos Enerji Müzesi, yeniden işlevlendirilmeden önce eski işlevi gereği Bursa Merinos Yünlü Dokuma Fabrikası’na elektrik üretimi sağlamıştır.

Şekil 14: Bursa Merinos Enerji Müzesi

Kaynak: <https://www.bursamuze.com/merinos-enerji-muzesi-505/> Tahir Adıman Arşivi

Diğer seçilen örnek Merinos Enerji Müzesinin tanıtımı ise kendi web sayfasında şu sözlerle anlatılmaktadır;

‘Müzedede; Elektriğin, medeniyetin gelişimi ve değişimi üzerindeki etkisinin yansıtılması hedeflenmektedir. Gündelik hayat ve sanayi üretim gereçleriyle elektrik enerjisi olgusunun önemini vurgulamak, müzenin bir başka amacı olmuş, sergilenen objeler bu doğrultuda seçilmiştir. Müzedede elektrik santralinin gerçek işlerliğinin yanı sıra Bursa’da elektrik tarihi;

Dünya’da, Türkiye’de ve Bursa’da elektrik tarihi elektrik öncesinde kullanılan aydınlanma araçları ve elektrik enerjisinin üretim safhaları fotoğraf, animasyon ve canlandırmalar ile aktarılmaya çalışılmıştır. Elektriğin üretilmesi için suyun saflaştırılması amacıyla kullanılan on dört su tankının bulunduğu bölümde ses ve ışığın, lazer ve sis ile tiyatral gösterimi bu bölümde yapılmaktadır (<https://www.bursamuze.com/merinos-enerji-muzesi-505/> , 2021)”

Müze yeniden işlevlendirildiğinde özel kullanım alanından kamusal kullanım alanına dönüşmüştür. Yapının yeniden işlevlendirilmesi ile ek bir bina gelmemiştir sadece eski bina korunup yeniden işlevlendirilerek hayata kazandırılmıştır. Yapının içindeki önemli müdahale ise gezi iskelesidir. Eski döşemenin kullanılmamasıyla birlikte yapının girişinden itibaren yükseltilmiş bir döşeme olarak gezi iskelesi ziyaretçiler için bir gezi rotası oluşturmuştur. Bursa Merinos Müzesi kendi içerisinde birer sergileme değeri taşımaktadır. Yapının içerisinde bulunan ve eski işlevinde kullanılan özgün makine ve teçhizata dokunulmadan olduğu gibi bırakılması ve onların da birer sergilenen objeye dönüşmesi yapının sergileme değerini arttırmıştır.

Şu ana kadar Türkiye’deki ve Dünyadaki müzeye dönüştürülmüş elektrik santralleri araştırılmış, incelenmiş ve sonrasında bir tablo çıkarılmıştır (Tablo1). Bu tablolarda yapıların kuruluş yılı, kullanım dışı kaldığı ve yeniden işlevlendirildiği tarihleri içerirken aynı zamanda günümüzdeki işlevleri ve müdahale yöntemleri ortaya konulmuştur. Araştırmanın kapsamı olarak belirlenen endüstri yapılarıken sınırlılığı ise bu endüstri yapıları arasında işlev olarak elektrik üretimi amaçlı kullanılan yapılardır. Bu çalışma için Türkiye’deki elektrik santralleri incelenirken tablo 2 de görüldüğü gibi Santral İstanbul yerleşkesi içerisinde ve Bursa’da bulunan iki elektrik santralinin müzeye çevrildiği görülmüştür. Santral İstanbul örneği tez konusu olarak işlenmiş bir endüstri mirasıdır. Birçok tez ve makalede gerek ana örnek gerekse içerisinde bulunan konu başlıkları için birçok örnekten birisi olarak kullanılmıştır. İnceleme ve yapılan araştırma sonunda elde edilen verilerle Bursa’da bulunan Merinos Enerji Müzesi örneğine karar verilmiştir. Bu

karardaki en temel neden, seçilen örnek müzenin internet aracılığı ile ziyaretçilere imkân sağlamasıdır. Diğer bir neden ise araştırma konusu kapsamı gereği bu yapının eski işlevinin elektrik santrali olması ve yeniden işlevlendirilerek müzeye çevrilmesi ve özellikle de çağdaş bir sergileme anlayışıyla yapılması önemlidir. Daha sonra bu çağdaş sergileme kriterine sahip olan müzeler arasından da özellikle kalıcı koleksiyonu olan müze mekânı seçilmiştir. Yani yapının eski işlevine dair olan tüm öğelerin atılmadığı aksine onların da birer koleksiyon olarak görülüp sergilenmesinden ötürü bu örnek üzerinden bina ve koleksiyon sergileme ilişkisinin çeşitlenmesi de gözlemlenecektir. Bu yüzden alan çalışması olarak eski elektrik santralinden müzeye çevrilmiş olan Merinos Enerji Müzesi üzerinden inceleme yapılacaktır. Seçilen örnekte ise alt amaç olarak da aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

- Yeniden işlevlendirme ile bina ne kadar kendini gösteriyor/sergiliyor?
- Tercih edilen sergileme sistemleri ve tasarımları binayı ne kadar gösteriyor?
- Mekânlarda bulunan özgün elemanların ne kadar başarılı korunduğu?
- Müze mekânlarının yeniden işlevlendirme sonrasında özgünlük değerlerinin ne kadar korunduğu?
- Mekânlara yüklenen işlevlerin başarısı nedir?
- Koleksiyon içeriğine ilişkin sergilemede neler yapılmış?
- Müze işlevi ile yeni eklenen sergileme ve sunum elemanlarının müzecilik açısından başarısı nedir?
- Müzedeki tematik kurgu ve sirkülasyon nasıl?

BÖLÜM IV. BURSA MERİDOS ENERJİ MÜZESİ’NİN İÇ MEKÂN MÜDAHALELERİNE YÖNELİK ANALİZLERİ

Tez çalışmasının bu bölümünde önceki bölümlerde yer alan araştırmaların oluşturduğu alt yapı doğrultusunda Bursa’daki yeniden işlevlendirilen korumaya değer eski Bursa Elektrik Santrali olan şimdiki Bursa Merinos Enerji Müzesi üzerinde örnek çalışması yapılmıştır. Bu bölümdeki amaç, Bursa Merinos yerleşkesi içerisinde yer alan Merinos Elektrik Santralinin genel tarihini inceleyerek yapının tarihteki önemini kavramak, restorasyon çalışmalarını inceleyerek yapının geçirdiği değişimler hakkında bilgi sahibi olarak iç mekân özellikleri analiz edilecektir.

4.1.Bursa Merinos Enerji Müzesi’nin Tarihçesi

Bursa Merinos Enerji Müzesi ilk inşa edildiği dönemde elektrik santrali olarak Bursa Merinos yerleşkesi içerisinde bulunan yapılar topluluğundan biridir. Bursa Merinos yerleşkesi 1938 yılında Mustafa Kemal Atatürk tarafından açılmıştır. Açılışı, konuşma ile yapmak yerine anı defterine şu sözleri;

“Sümerbank Merinos Fabrikası, çok kıymetli bir eser olarak milli sevinci artıracaktır. Bu eser, yurdun, özellikle Bursa bölgesinin endüstri gelişimine ve büyük milli ihtiyacın giderilmesine yardım edecektir. Eserin başarılmasından Ekonomi Bakanlığı’nı tebrik ederim. Sümerbank direktörlüğüne teşekkür ve fabrikayı gördüğüm gibi yüksek bilgi, tam düzenli idarede, direktörüne başarı temenni ederim. (<https://www.bursamuze.com/merinos-enerji-muzesi-505/> , 2021)”

“K. Atatürk”

ve temennilerini yazarak anı defterini imzalayarak tamamlamıştır. Fabrikanın yapımını ünlü iş adamı ve girişimci Nuri Demirağ üstlenmiştir.

Şekil 15: Bursa Merinos İplik ve Dokuma Fabrikası 1938 Yılı Açılış Töreninde Mustafa Kemal Atatürk

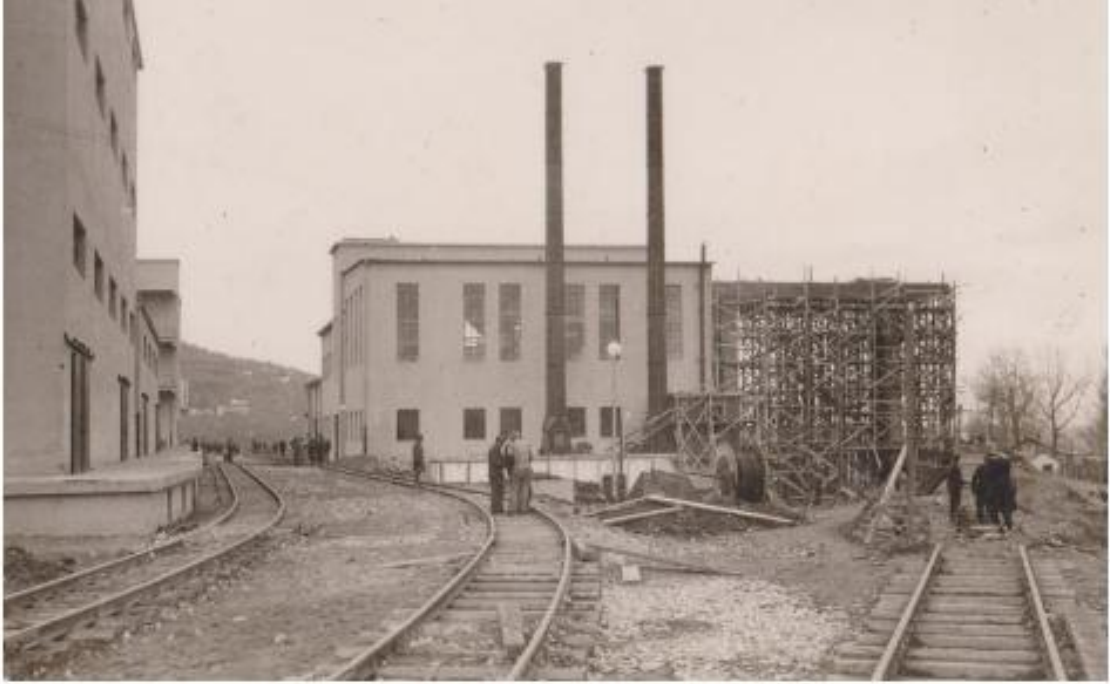
Kaynak:<https://enbursa.com/yazarlar/ismail-kemankas-10/not-defteri-esaretin-bedeli-merinos-9297.html> / Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi

Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası, Türkiye'nin ilk sanayileşme çerçevesinde 'iplik ve dokuma fabrikası' olarak kurulmuştur. Yerleşke içerisinde iplik fabrikasının yanı sıra tamirhane, ambarlar, hastane, kantin, sinema salonu ve bu çalışma alanı olarak seçilen güç istasyonu yani elektrik santrali olmak üzere 6 adet ana binadan oluşmaktaydı. Bursa Merinos Yünlü Dokuma Fabrikası'nın açılması ile fabrikanın enerjisini karşılayacak bir santrale ihtiyaç duyulmuştur. Bursa Merinos Elektrik Santrali de 1938 yılında merinos dokuma fabrikası ile aynı yıl devreye girmiştir. Dokuma fabrikasının kendi bünyesinde ihtiyaçlarını karşılaması amaçlı santral dokuma fabrikası için enerji üretmektir. Çünkü Merinos dokuma fabrikasının enerji üretimini karşılayacak bir üretim Bursa da yapılmamaktadır. Bu yüzden fabrika kendi elektriğini üretmeye başlar.

“1938 tarihinde iki adet buhar kazanı ve iki adet türbinle enerji üretimine başlayan santralin kapasitesi 1953 yılında artan enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla güçlendirilerek, kendi ürettiği elektriği kullanarak şehir şebekesine yük olmamakla beraber arttırılan kapasitesiyle şehir aydınlatmasına da destek olmuştur. Kömürle enerji üretimi sağlayarak faaliyete geçen santral kapasitenin arttırılmasıyla birlikte fueloilden enerji üretmeye de başlamıştır. (Üner, 2016)”

Yukarıda da Üner'in bahsettiği üzere fabrikanın açıldığı yıllarda kömür ile enerji üretmesi önemli bir noktadır. Bu önem santralin yerleşke içerisindeki konumunu belirleyen en belirgin özellik olmuştur. Santralin enerji üretimi için gerekli olan kömürün santrale ulaşımı konumu için etkin rol oynamıştır.

Şekil 16: Bursa Merinos Yerleşesi içerisindeki Enerji Santralinin Mudanya-Bursa Demiryolu Hattına Eklemlenmesi

Kaynak: Tahir Adıman Arşivi

Merinos Dokuma fabrikası kendi ürettiği ürünlerin sevkiyatını gerçekleştirmek için Mudanya-Bursa Demir yolu hattına eklenmiştir. Bu eklenme ile enerji santralinin üretim yapabilmesi için gerekli olan kömürlerde bu hat ile sağlanmıştır. Bu sebepten dolayı yerleşke içerisinde enerji santralinin konumu demir yolu hattına en kısa mesafededir. Hatta olunan eklenti ile istasyon adı 'Muradiye istasyonu- Merinos istasyonu' olarak değişmiştir (Sarıgöz, 2018).

Bursa Kent tarihi araştırmacısı olan Fevzi Ően'in Muradiye İstasyonu'nun yani yeni adı ile Merinos İstasyonu'nun son hareket memuru olan İbrahim Tunabay ile gerçekleştirildiği roportajdan:

“-Mudanya – Bursa Treni'nin yolcu ve yk taşımacılığından başka işlevleri de var mıydı?

- “Vardı tabii. Meselâ: Merinos Fabrikası'nın kömürünü biz taşırdık. Yük vagonlarımız da vardı. Bu vagonlarla nakliye içi yapılırdı. Kömür, Zonguldak'tan vapurla Mudanya Limanı'na indirilirdi. Buradan, Mudanya Treni ile Merinos Fabrikasına taşınırdı. Fabrikaya günde, 40-45 ton kömür getirirdik. O zamanlar, Merinos Fabrikası Bursa'nın elektriğini üretiyordu. Belediye Elektrik Fabrikası'na ait Elektrik İşletmesi'nin ağır türbinlerini de Mudanya Treni ile biz getirdik, bu tribünleri taşımak için işletmeye, Merinos İstasyonu'ndan Şimdiki Uedaş binasına kadar özel hat döşenmişti. (<http://timeoutbursa.blogspot.com/2012/04/mudanya-treni-vehatiralar.html> , 2021”

Yukarıda ayrıntılı olarak tanımlanmış olan Elektrik santrali, Merinos iplik ve kumaş fabrikasının yıllar içerisinde oluşan ihtiyaçlar doğrultusunda değişen ve gelişen yerleşke yapılarının elektrik ihtiyacını karşılayan hem de gerektiğinde Bursa'nın elektrik ihtiyacını karşılayabilecek kapasiteye sahip olduğunda yine kaynaklarda belirtilmektedir.

Merinos yerleşkesi açıldığında elektrik santrali sadece iki adet kömürlü kazandan oluşmaktadır. Bu kazanlar 1 ve 2 numaralı kazanlardır. Aynı Şekilde santralde sadece iki adet türbin ve bir de sıcak suyun tekrar kullanılması için soğutma kulesi mevcuttur. Yerleşkede olduğu gibi zaman içerisinde santrale de eklenmeler yapılmıştır. Bunun sebebi yerleşkeye eklenen yeni binalar özellikle, fabrikaya dokuma bölümünün eklenmesiyle üretime kumaş imalatı da eklenir. Zaman içinde fabrikada üretim artması elektrik ihtiyacının da artmasına sebep olmuştur. 1 ve 2 numaralı kazanlar kömürden fueloil (kalorifer yakıtına) sıvı yakıtı çevriliyor ve yanlarına 3 ve 4 numaralı iki adet daha kazan

eklenerek elektrik üretiminin artması sağlanmıştır. N. Özdemir (Kişisel iletişim, 12 Şubat 2022) Ancak 1950’li yıllara gelindiğinde raylar sökülmüş ve tren yolu hattı kaldırılmıştır.

“Merinos Yünlü Dokuma Müessesesi hakkında 2000 yılında çıkan Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na devir kararından sonra, fabrika çalışanları bir araya gelerek bu karara itiraz etmek amacıyla sendikalaşma hareketlerine başlamışlardır. Erken Cumhuriyet Dönemi’nde gerçekleşen ilk sendikalaşma hareketlerinden olan bu hareket sayesinde Merinos Tekstil Fabrikası, sosyal olarak etkileri endüstri mirası niteliği taşımaktadır. 2000 yılındaki devir kararının iptalini sağlayan sendikalaşma yaklaşımlarından sonra 2004 yılında, aktif bir şekilde çalışmaya devam ederken fabrikanın çalışması durdurulmuştur. Merinos Yünlü Dokuma Fabrikası’nın çalışması durdurulduktan sonra Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne devredilmiştir.” (Yıldırım, 2020)

Merinos Fabrikası Yıldırım’ın yukarda bahsettiği üzere Cumhuriyet Döneminin ilk sanayi yapılarından biri olma özelliğine sahip yerleşke olup 2004 yılında, Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun kararı ile “eğitim, halka açık kültür, sanat ve rekreasyon amaçlarında kullanılmak üzere” Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne devredilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediye’sine devredilmesi sonrasında ‘Merinos Fabrika Alanı’ Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 14.7.1991/1871 sayılı kararı ile tescillenmiştir (Ek1). Merinos yerleşkesinin envanteri çıkartılarak Koruma Kurulu’na iletilmiş ve Koruma Kurulu’nun 11.03.2005 tarihli 424 sayılı kararıyla 55 adet yapıdan 11 yapının tesciline, 2 yapının ise korunmasının tavsiyesine karar verilmiş (Ek2).

Koruma Kurulu Kararı doğrultusunda, araştırmanın ana örnek yeri olan eski adı ile Türbin ve Kazan Dairesi tescil edilmemiş ancak korunması tavsiye edilen yapılardır (Ek2). 1938 yılında inşa edilen ve elektrik üretimi için kullanılan Merinos Elektrik santrali, 2004 yılında devre dışı kalması ile elektrik üretimini durdurmuş ve sonra Bursa Büyükşehir Belediye’sine devredilmiştir. Bursa’nın Osmangazi ilçesinde Merinos Kültür Merkezi

yerleşkesinde bulunan Elektrik Santrali, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından binasıyla, makineleri, tesisi ve tesisatı ile 1938 yılından beri korunmaktadır. Santral özgün haline sadık kalınarak ‘Bursa Merinos Enerji Müzesi’ olarak restore edilerek 7 Eylül 2012 tarihinde ziyarete açılmıştır.

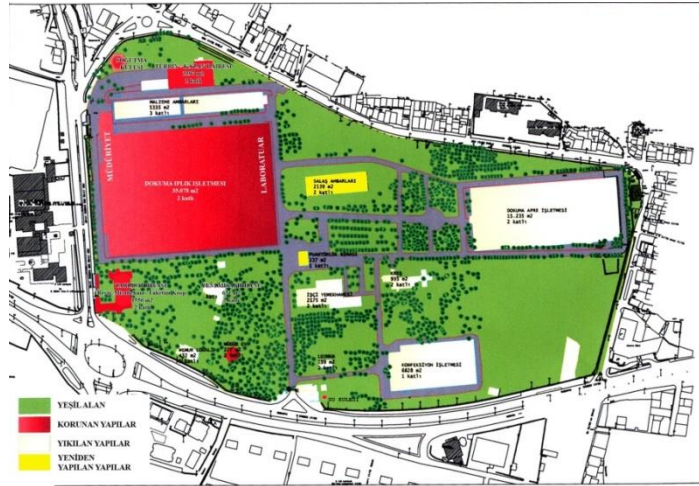
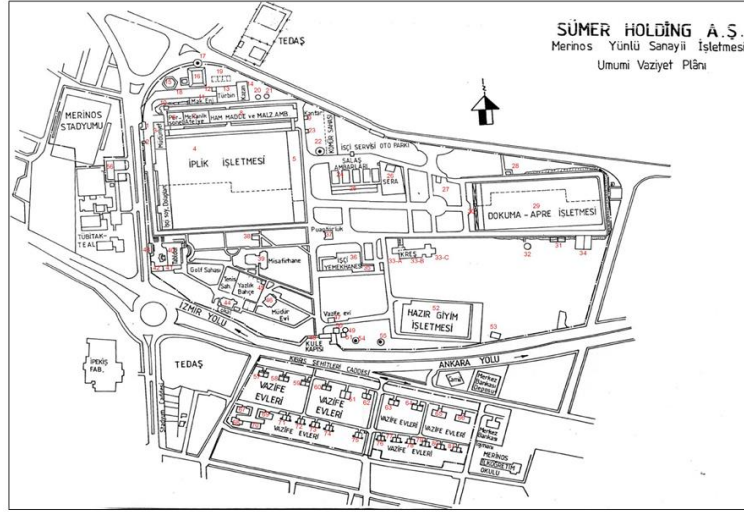
4.2. Bursa Merinos Enerji Müzesi’nin Konumu

Merinos Elektrik Santrali konumlandırılırken arazi olarak, şehir merkezinin dışında kalan ve o dönemde Bursalıların piknik alanı olarak kullandıkları yerde konumlandırılmıştır. İlk olarak yerleşkenin konumunu belirleyen en temel sebeplerden biri olan bir önceki bölümde bahsedilen eski adı ile Muradiye tren istasyonunun bulunması yerleşke ve elektrik santralinin konumunu belirlemiştir. Bunun temel nedeni, elektrik üretiminde kullanılacak olan kömürün demir yolu ile ulaşımının bu bölgeden kolaylıkla sağlanabilmesidir.

Merinos yerleşke planına baktığımızda Merinos Yerleşkesi içerisinde iplik dokuma fabrikası ve elektrik santrali haricinde birçok işleve sahip yapı bulunmaktadır. Bursa Merinos yerleşkesi açıldığı yıldan itibaren oluşan ihtiyaçlar karşısında farklı işlevlere sahip yapıların eklenmesi suretiyle yerleşkenin yerleşim planı şekillenmiştir. Yerleşke içerisinde üretim binaları (ip ve elektrik) dışında santral yapısının batısında soğutma kulesi ve havuz güneyinde hammadde ambarı, tamir atölyesi, merinos anaokulu, sinema salonu, düğün salonu, hayvan hastanesi, işçilerin gideceği bir hastane, bekâr pavyonu, itfaiye mevcuttur (Şekil 17). Merinos işçileri kendilerine bir de spor kulübü kurmuşlardır. Yerleşke hala günümüzde kullanılan bir stadyuma sahiptir aynı zamanda yerleşke içerisinde bulunan ilkokulda hala eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Şekil 17: Elektrik Santrali Çevresinin Restorasyon Öncesi Eski Hali

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi

Yerleşkede bazı yapılar yıkılmış ve günümüze ulaşamamıştır. Bunlar; malzeme ambarı, işçi yemekhanesi, hazır giyim işletmesi, dokuma apre işletmesi, memur lokali, misafirhane, kreştir. Diğer korunan yapılar ise; türbin-kazan dairesi, müdür evi, su kulesi, soğutma kulesi, dokuma iplik işletmesi, revirdir. Puantörlük binası ve salaş ambarı ise yerleşke içerisinde yeniden yapılan iki yapıdır.

Şekil 18: Elektrik Santrali Çevresinin Restorasyon Sonrası Yeni Hali

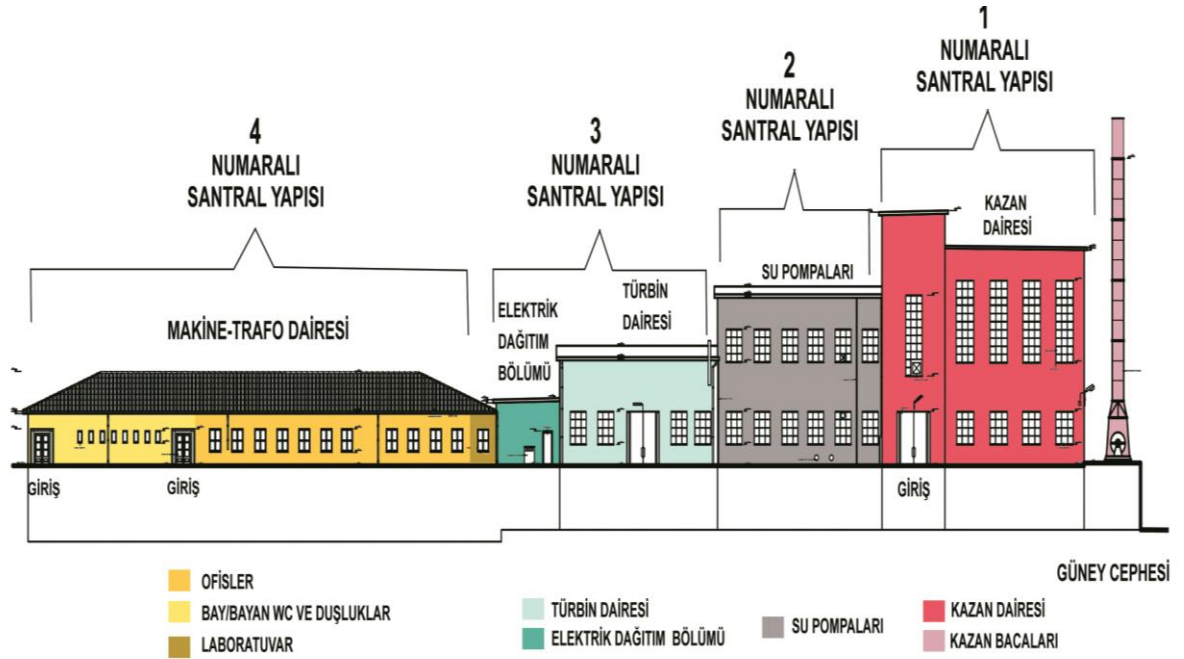
Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivinden elde edilip tarafımdan düzenlenmiştir.

Eskiden ‘Mudanya Devlet Demiryolu hattı’ ile bitişik olan yerleşke şu anda o hattın yerinde bugün ki adı Dr. Sadık Ahmet caddesi bulunmakta ve yapı caddenin güneyinde yer almaktadır. Şu anda ki Merinos Enerji Müzesinin bulunduğu arazi ve çevresine baktığımızda birçok çeşitli işleve sahip mekânların olduğunu rahatlıkla görmekteyiz. Yerleşkedeki yıkılan hammadde ambarının kaldırılıp otopark ve sergi alanı olarak dönüştürüldüğü santral yapısının arkasında bulunan iplik işletmesinin ise korunarak Atatürk Kültür ve sanat merkezine dönüştürüldüğü görülmektedir (Şekil18).

4.3 Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Mimari ve İç Mimari Özellikleri (Yeniden İşlevlendirme Öncesi)

Elektrik santrali 2297 m2 taban alanına sahip bitişik düzende 4 farklı yapıdan oluşmaktadır. Yapının özgün tasarım planlarına ulaşılammış olup müellif mimarının kim olduğu hakkında da elimizde bilgi mevcut değildir. Bu 4 yapının farklılığı gerek cepheden gerek çatıdan okunmaktadır. Zeminin eğiminden kaynaklı olarak yapı kademeli kütleler olarak yapılmıştır. Cephede kot farkı olduğundan zemin kat girişleri güney, bodrum kat girişleri ise kuzey cephesindedir. Cephedeki bu hareket her bir kütle için farklı bir işleve sahip olduğunu belli etmektedir (Şekil 19). Bu 4 yapı da birbirine bitişik düzende betonarme strüktür tekniği ile inşa edilmiş dikdörtgen planlı yapılardır. Bunlar doğudan batıya doğru 1'den 4'e kadar numaralandırılmışlardır (1 numaralı santral yapısı, 2 numaralı santral yapısı, 3 ve 4 numaralı santral yapısı).

Şekil 19: Elektrik Santral Yapıların Bütün Güney Cephe Görünüşü

Kaynak: Rölöve Görünüş Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

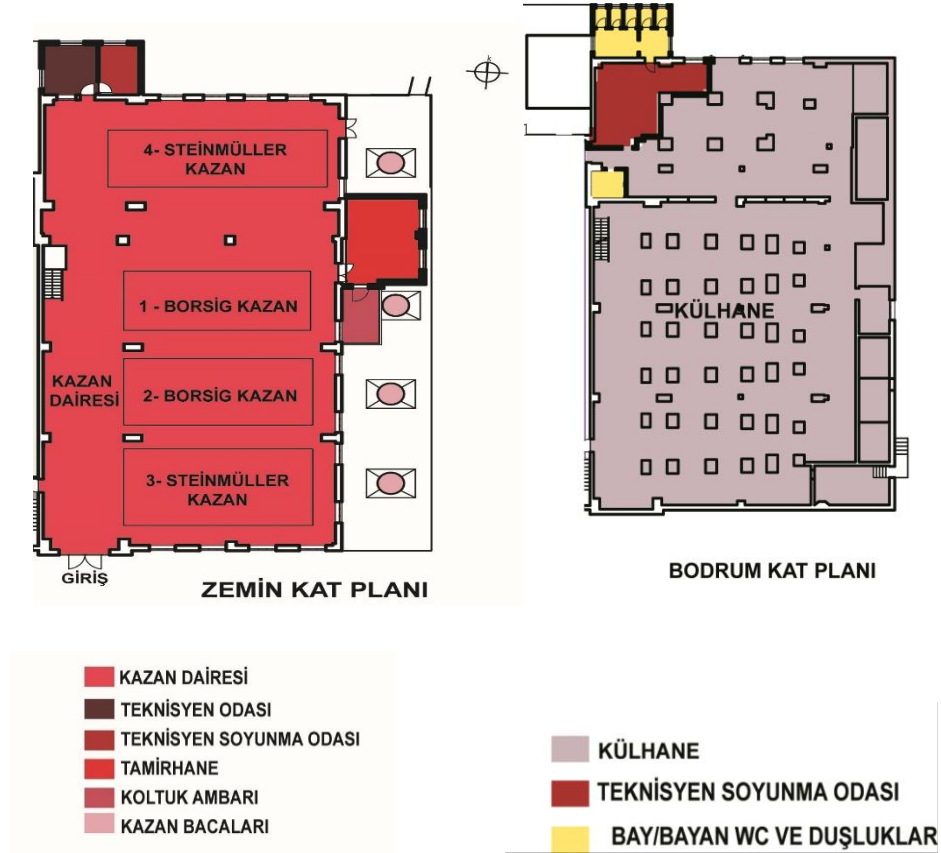
1, 2 ve 3 numaralı santral yapılarının taşıyıcısı betonarme karkas olup, taşıyıcı sistem kiriş, kolon ve plak döşemelerden oluşmaktadır. 4 numaralı santral yapısı ise betonarme karkas sistemle yapılmıştır. Santral yapılarının tüm cephelerinde sıva üstü grenli cephe boyası uygulanmıştır. Tüm cephelerde pencereler demir ve ahşap doğrama olarak yer yer değişmektedir. Yapının giriş kapıları demir doğramadır. Cephelerdeki pencere ve kapı açıklıklarında belli bir düzen bulunmamaktadır. Kazan dairesinin pencerelerinin diğer bölümlerin pencerelerinden daha büyüktür.

1 numaralı santral yapısı dikdörtgen planlı bodrum, zemin ve 1. Kattan oluşmaktadır. Bu santral yapısının zemin katında kazan dairesi bulunmaktadır ve kazan dairesi içerisinde elektriğin elde edilmesi için gerekli olan buhar kazanları vardır. Santralin ilk zamanlarında sadece 1 ve 2 numaralı 'Borsing' markalı kazanların olduğu ihtiyacın artması ile 3 ve 4 numaralı 'Steinmüller' markalı kazanlarında eklenmesi ile 4 adet buhar kazanına sahiptir. Bu bölüm döşeme malzemesi 20x20 karo mozaik ve şap, duvar ve tavan boyadır. Kazan dairesinde kazanlar hariç mekânın kuzey yönünde teknisyen odası, soyunma odası ve muhdes ek bulunmaktadır. Teknisyen odası döşemesi ahşap rabıta olup teknisyen soyunma odası döşemesi ise şaptır her ikisinin de duvar ve tavanları boyadır. Diğer taraftan 1 numaralı kazanın arka kısmında koltuk ambarı ve tamirhane bölmeleri bulunmaktadır. Bunların döşeme malzemesi ise şaptır duvar ve tavana da boya uygulanmıştır.

1 numaralı santral yapısının 1. katına baktığımızda ise kazan dairesindeki kazanları besleyen 4 adet kömür silosu bulunmaktadır. Bu alana saç basamaklı profil taşıyıcılı merdivenlerden ulaşım sağlanırken aynı zamanda kazanların bakım onarımı için de I profillerden oluşan üzeri saç kaplı farklı kotlarda döşemeler oluşturulmuş.

Bodrum katında ise külhan bölümü bulunmaktadır. Kazanların küllerinin toplandığı ve bu küllerinde zemindeki ray hattı sayesinde el ile ittirmeli arabayla dışarıya aktarılma işlemi yapılmaktadır. Burada küllerin toplandığı kısımlar dışında muhdes ekler, tuvalet ve personel soyunma odaları vardır. Bodrum katta tüm döşemeler şap olmakla duvar ve tavanlar boyadır.

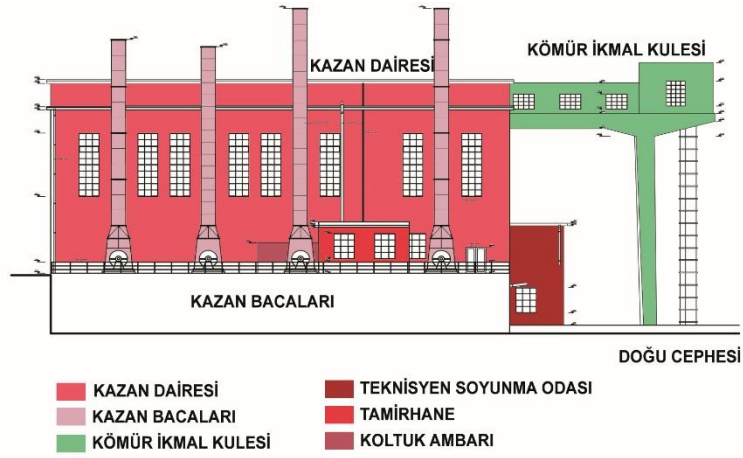
Şekil 20: 1 Numaralı Santral Yapısı Planları

Kaynak: Rölöve Plan Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

1 numaralı santral yapısının ana girişi güney cephesindedir. Diğer giriş ise 2 numaralı santral yapısından iç geçişi mevcuttur. Yapının doğu cephesinde kazan Dairesi'nden açılan pencereler ve 4 adet kazan bacası görülmektedir. Tamirhane ve koltuk ambarı olarak işlevlendirilen alanlar kazan bacalarının hemen bitişiğine konumlandırılmıştır. Aynı zamanda yapının kuzey cephesinde konumlandırılan, beton ayaklarla taşınan kömür ikmal kulesi bulunmaktadır. Bu ikmal kulesi kazan dairesinde bulunan kazanlara kömür aktarma işleminin gerçekleştirmektedir. Doğu cephesinden görüldüğü üzere kazan dairesi bölümüne bağlanmaktadır.

Şekil 21: 1 Numaralı Santral Yapısı Doğu Cephe Görünüşü

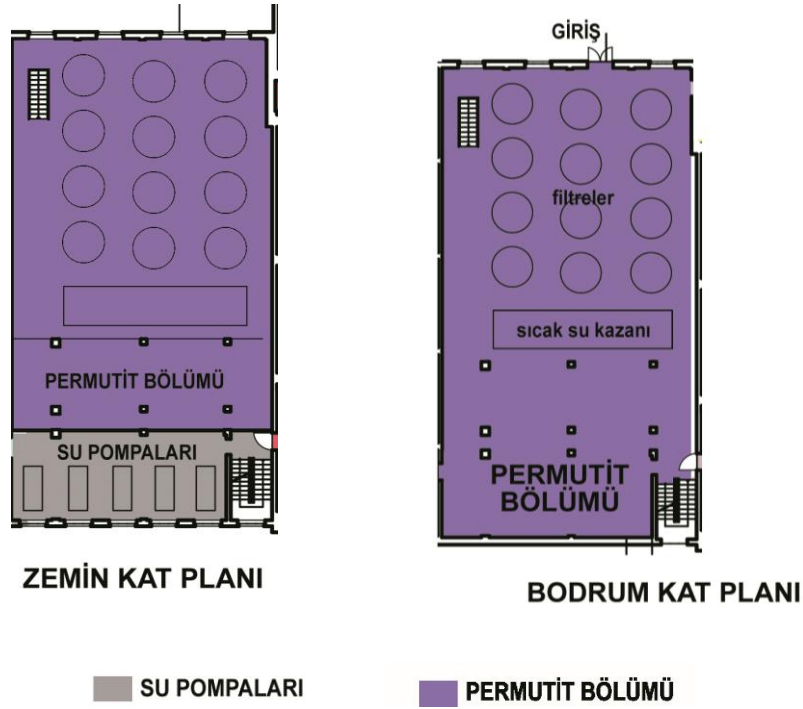
Kaynak: Rölöve Görünüş Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

1 numaralı santral yapısının çatısı farklı kotlardan oluşan teras çatıdır. Teras çatılar petrol esaslı yalıtım malzemesi ile kaplanmıştır. 1 numaralı yapının doğusunda bulunan tamirhane çatısı ise %8 eğimli metal çatı ile kaplanmıştır. Diğer muhdes ek olarak geçen bölüm %18 eğimli metal çatı, kuzeyindeki muhdes bölüm yani teknisyen odası %2 eğimli teras çatıdır.

2 numaralı santral yapısı galeri ve bodrum kattan oluşmaktadır. Bu yapının galeri bölümü iki santral yapısını birbirine bağlamaktadır. Su pompalarının bulunduğu alan zemin katta yani galeri katından 1 numaralı santral yapısında bulunan kazan dairesi bölümü ve 3 numaralı santral yapısında bulunan türbin dairesi bölümü ile iç geçişlidir. Bu alan döşemesi kısmi olup bodrum katı gören bir galeri boşluğu mevcuttur. Su pompalarının bulunduğu galeri katı ile kazan dairesi iç geçişlidir. Bu bölüm içerisinde 4 adet besleme suyu pompası ve zemin kattan bodruma inen bir merdiven bulunmaktadır. Bu çift kollu ana merdiveni betonarmedir. Bu alandan geçerken galeri boşluğundan bodrum katta bulunan sıcak su kazanlarını ve yumuşak su bölümü görülmektedir. Zemin kat döşeme 10x10 karo mozaik duvar ve tavan sıvalı ve boyalıdır.

Bodrum katta ise permutit (yumuşak su) adlı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde 14 adet su tankı vardır. Diğer taraftan burada bulunan yatay kazanlar ise sıcak su depoları yani fabrikanın ısı merkezidir. Kazanlardan çekilen sıcak su, kalorifer tesisatının ve tekstil fabrikasının boyahane bölümünün ihtiyacını karşılamaktadır. Bodrum kat döşemesi şap olup, duvarlar sıvalı ve boyalı olup çatı ise metal konstrüksiyonludur.

Şekil 22: 2 Numaralı Santral Yapısı Planları

Kaynak: Rölöve Plan Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

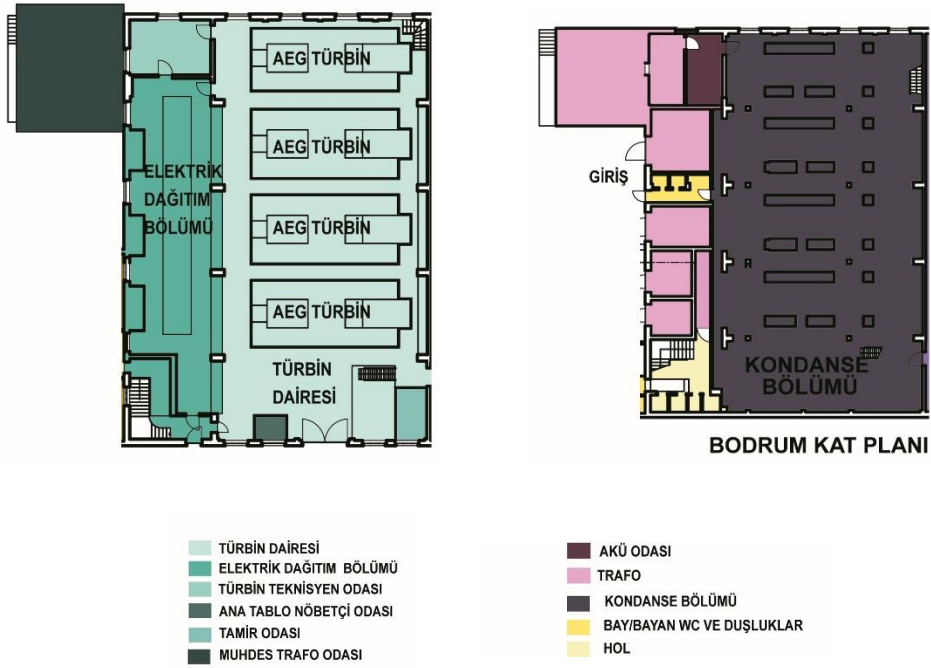
Permutit (yumuşak su) bölümü galeri boşluğunda bulunan merdiven ile ulaşılırken kuzey cephesinden bir girişi daha bulunmaktadır. 2 numaralı santral yapısının çatısı ise %8 eğimli betonarme plak ve metal çatı konstrüksiyonu ile örtülüdür. Bu örtülerin üzeri ise petrol esaslı yalıtım malzemesi ile kaplanmıştır. Cephe malzemesi diğer yapı cephelerinde olduğu gibi sıva üzeri boya uygulanmıştır.

3 numaralı santral yapısı zemin ve bodrum kattan oluşmaktadır. Zemin katta iki bölüm bulunmaktadır. İlk bölüm türbin dairesidir. Buraya giriş 2 numaralı santral yapısında bulunana su pompaları bölümünden sağlanmaktadır. Aynı zamanda zemin kat girişi güney cephesinden de sağlanmaktadır. Türbin dairesi, içerisinde 'AEG' markalı 4 adet türbin grubu bulunmaktadır. Döşeme 10x10 karo mozaik duvar ve tavan boyadır. Bu bölümde ortada bulunan türbinler haricinde teknisyen odası ve hemen yanında yer alan muhdes trafo odası bulunmaktadır. Teknisyen odası döşeme malzemesi linolyumdur. Bunların dışında elektrik dağıtımını yapan sağlı sollu konumlandırılmış trafolar, sigortalar, ayırıcılar iki tarafta da elektrik panoları bulunmaktadır. Elektrik dağıtım kısmından Merinos yerleşkesinde fabrikanın ihtiyacı karşılanıp fazladan üretilen elektriğinde şehir şebekesine dağıtım yapıldığı bilinmektedir. Bu bölümde bodruma inen üç ayrı noktada merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenler betonarmedir.

Türbin dairesinden bodrum kata indiğimizde ise Kondanse (yoğunlaşma) bölümü karşılamaktadır. Bu alanda 4 adet türbin bulunmaktadır. Türbinlerden geçerek görevini tamamlamış buharın soğutularak tekrar kullanılabilmesi için yoğunlaşmanın sağlandığı kısımdır. Bu bölümün döşemesi şaptır duvar ve tavanda ise boya uygulanmıştır. Bu bölümden iç geçişi sadece trafo, akü odası ve wc vardır. Diğer trafo ve jeneratör trafo odasına batı cephesinden giriş verilmiştir. Diğer taraftan yapının batı cephesine muhdes trafo odası bulunmaktadır. Türbin dairesi taşıyıcısı betonarme karkas olup, taşıyıcı sistem kiriş, kolon ve plak döşemelerden oluşmaktadır. Türbin dairesi çatısı iki bölümden oluşmaktadır. İlk olarak elektrik dağıtım bölümü çatısı betonarme teras çatıdır. Türbinlerin bulunduğu kısım ise %8 eğimli betonarme plak çatıdır.

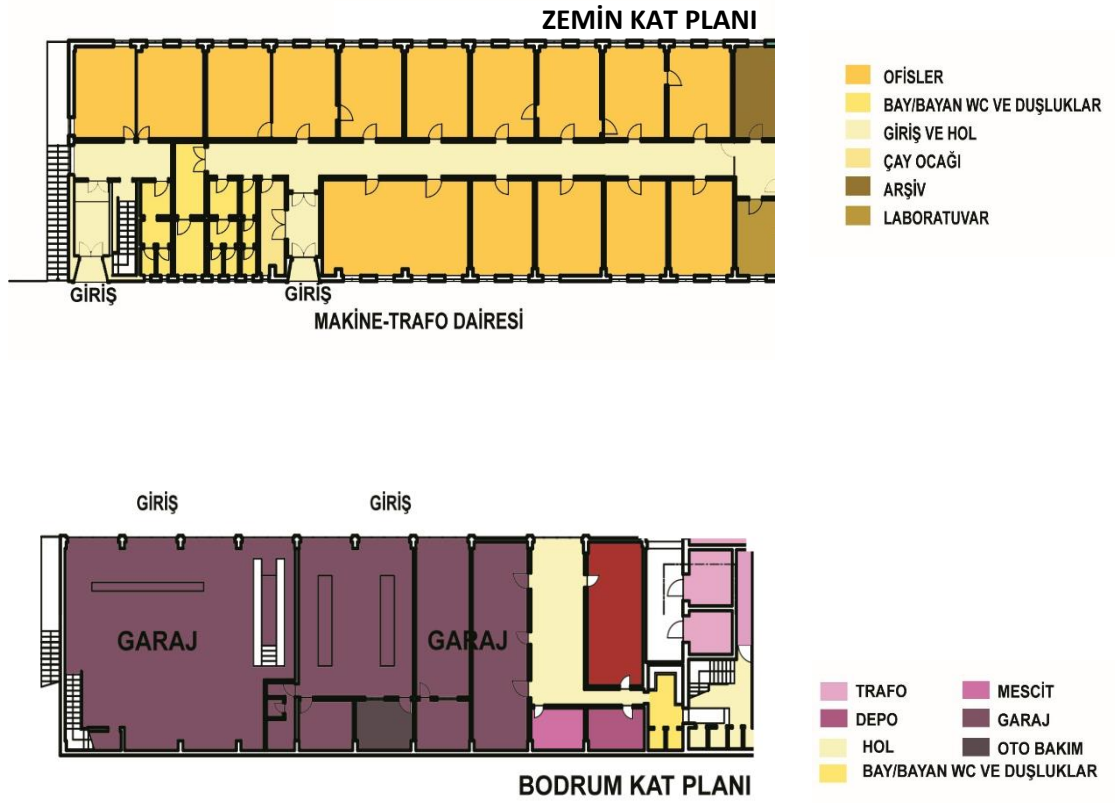
Şekil 23: 3 Numaralı Santral Yapısı Planları

Kaynak: Rölöve Plan Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

4 numaralı santral yapısı zemin ve bodrum kattan oluşmaktadır. Diğer santral yapılarından farklı olarak dikdörtgen biçimli plan şeması kısa kenardan 3 numaralı santral yapısına bitişik olarak yerleştirilmiştir. Makine- trafo dairesi yapılar bütününün batı ucundadır ve bu daireye dışarıdan giriş, 4 numaralı santral yapısının zemin kat güney cephesinden sağlanmaktadır. Aynı zamanda 3 numaralı santral yapısının zemin katta bulunan makine-trafo dairesi bölümünden iç geçiş mevcuttur. Zemin katta arşiv, laboratuvar, ofisler, çay ocağı ve tuvaletler yer almaktadır. Döşeme malzemesi olarak ıslak hacimlerde dökme mozaik kullanılırken ofis ve laboratuvarlarda linolyum malzeme kullanılmıştır.

Şekil 24: 4 Numaralı Santral Yapısı Planları

Kaynak: Rölöve Plan Çizimleri Belediye Arşivi -Üzerinde eklemeler yapılmıştır.

Yapının batı ucunda kalan makine- trafo dairesinin bodrum katında depo, mescit, personel odaları, tuvaletler, garaj ve oto bakım bulunmaktadır. Garaj girişleri kuzey cephededir. Bodrum kat mescitte halı kullanılıp diğer mekânlarda döşeme şap olmakla duvar ve tavanda boya kullanılmıştır. Yapının rölöve çizimlerine baktığımızda makine- trafo dairesinin ahşap karkas kırma çatı ve Marsilya kiremiti ile kaplı olduğu görülmektedir. Bu bölümün çatısı %33 eğime sahiptir. Makine trafo dairesi betonarme karkas sistemle yapılmıştır. Cephede diğer yapılarda olduğu gibi sıva üstü grenli boya uygulanmıştır.

4.4. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Yeniden İşlevlendirme Sonrası Hacimsel ve Mekânsal Kurgusu

Bu bölümde amaç, elektrik santraline müze işlevi verilerek oluşturulan hacimsel kurgunun, yapının özgün hacimsel kurgusu ile olan ilişkisini incelemektir. Altınoluk (1998) yapıların tasarlanırken mevcut işlevlerinin getirdiği hacimsel kurguyu üç şekilde bizlere aktarmıştır. İlk olarak, tek hacimden oluşabilirler, art arda gelen hacimlerden oluşabilirler veya birbirine geçmiş karışık plan şemasına sahip olabilirler.

Çalışmanın ana mekânı olan elektrik santrali, elektrik üretimi yapma amacıyla kurgulanan iç mekânlara sahiptir. Bu durumda Altınoluk'un yukarıda bahsettiğimiz üç plan şemasından art arda yani tekrarlanan hacimlerden oluşan bir plan şeması olduğunu söyleyebiliriz. 4 adet santral yapısı vardır ve 1, 2, 3 ve 4 numaralı santral yapıları birbirlerine bitişik düzende kurgulanmışlardır. 4 santral de tekrarlanan hacimlerden meydana gelmektedir ve birbirine iç geçişlidir. Yapının üretim amaçlı bir işleve sahip olması, yapıların art arda oluşan hacimlerden oluşmasına sebep olmuştur. Bu yapılardan 1, 2 ve 3 numaralı santral yapıları yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülmüştür. 4 numaralı makine –trafo dairesinin olduğu santral yapısı yıkılmış ve günümüze ulaşamamıştır.

Müzenin girişi, 1 numaralı santral yapısının zemin katından yapılmaktadır. Ziyaretçilerin müze ile ilk karşılaştığı yer kazan dairesidir. 1 numaralı santral yapısının sadece zemin katta bulunan kazan dairesinin tümü içerisinde bulunana makineler ile birlikte müzeye dönüştürülmüştür. 1 numaralı santral yapısının bodrum ve 1. Katı müzeye dahil edilmemiştir. Kömür silolarının bulunduğu 1. Kat ziyaretçilere açık değildir. Bodrum katta bulunan Külhan bölümü ise yeniden işlevlendirme kapsamında maden bölümü olarak düşünülmüş fakat uygulaması yapılamamış ziyaretçi girişi bulunmayan bir hacimdir.

Kazan dairesinin devamında 1 numaralı santral yapısının hemen bitişinde konumlanan 2 numaralı santral yapısının su pompaları bölümüne geçilmektedir. Burada da müze işlevi devam etmekte olup galeri katından bodrum kattaki su pompaları ve kazanları ziyaretçiler tarafından görülebilmektedir. 2 numaralı santral yapısının zemin katından iç geçişli olan 3 numaralı santral yapısının türbin dairesine geçilmektedir. Pompa dairesi hem eski işlevde hem de yeni işlevde ziyaretçileri kazan dairesinden türbin dairesine aktarır. Burada da müzenin tamamında olduğu gibi makine teçhizatlar sergilenmektedir. 3 numaralı santral yapısının zemin kattaki ikinci bölümü ise elektrik dağıtım bölümüdür. Elektrik dağıtım bölümü duvarları eski Bursa sokaklarının fotoğrafları ile dekore edilmiştir. Aynı zamanda bu bölümde sergilenen tefrişlerde bulunan mekânın eski işlevi ziyaretçilere aktarılmaya çalışılmıştır. Yeni işlevde bu bölüme müzenin küçük ziyaretçileri için bir etkinlik alanı eklenmiştir. Bu bölümde eski dolaşım elemanları kaldırılıp yeni dolaşım elemanları ile katlar arası geçiş sağlanmaktadır. 3 numaralı santral yapısından bodrum kata inildiğinde, kondanse (yoğunlaşma)bölümü bulunmaktadır. Kondanse bölümünün eski işlevde sahip olduğu hacimler yeni düzenlemede tek bir hacim içinde kurgulanmıştır. Bu bölümde ve diğer 2 numaralı santral yapısının bodrum katında da müze işlevi devam ettirilmiştir.

Yukarıda anlatılan eski ve yeni hacimsel kurguda mekânlar arası ilişkilerin aynı kaldığını söyleyebiliriz. Fabrikanın hacimsel kurgusunun üretimin işleyişine uygun bir şekilde kurgulanması yeni işlevde de hacimsel kurgunun bozulmadan devam etmesini sağlamıştır. Santral yapısının müzeye çevrilmesi ile eski hacimsel kurgunun yeni kurgu ile örtüştüğünü söyleyebiliriz. Elektrik santralinin içerisinde eski işlevin gerektirdi teknik ekipmanlar ve makineler bulunmaktadır. Yapı elektrik üretimini gerçekleştiren makineler ve teçhizatlar için tasarlanmıştır.

Alışıldık (konvansiyonel) programlarla ya da alışıldık dönüşüm projeleriyle yapılan yeniden işlevlendirmeler, genellikle üretim mekânlarının doğasını gereğinden fazla domestike etmeye yol açıyor ve onların ayrıksı karakterleriyle uyuşmuyor.

Çünkü üretim mekânları, insana uygun/uyumlu olarak tasarlanan bir mekândan çok, üretim sürecine ve üretimi gerçekleştirecek olan makineleri içermek üzere tasarlanmışlardır. Bu mekânları mekanik süreçler yerine insan aktivitelerini barındırmak üzere dönüştürmek bir çeşit yerinden etme (disorientation) sürecidir. Bu süreç, hem önceki kullanım/yeni kullanım, hem de var olan mekân/yeni mekân tasarımı ikilikleri için geçerlidir (Cengizkan, 2012).

Cengizkan'ın bahsettiği gibi üretim mekânları, üretimi yapacak makineler için tasarlanmış ve araştırma konusu olan elektrik üretimi amaçlı tasarlanan santral yapısında da odak noktası makinelerdir. İnsan sirkülasyonunun çok yoğun olmadığı sadece makinelerin başında görevli işçilerin bulunduğu mekânlardan insan sirkülasyonunun yoğun olacağı bir mekâna dönüştürülmüştür. Bu dönüşümün en az müdahale ile gerçekleşmesi ve özgün hacimsel kurgunun korunması mekânın sahip olduğu atmosferi ve kimliğinde bozulmadan korunmasını sağlamıştır. Aynı zamanda yapının mekânsal kurgusunun yeni işleve uyarlanması önemli bir noktadır. Santral yapısında gerek mekânsal kurgunun uyarlanması ile gerekse içerisinde bulunan makinelerin korunması ile mekânın ruhu bugüne aktarılmaya çalışılmıştır.

4.5. Bursa Merinos Enerji Müzesi'ne Yeniden İşlevlendirme Kapsamında Yapılan Yapısal Müdahaleler

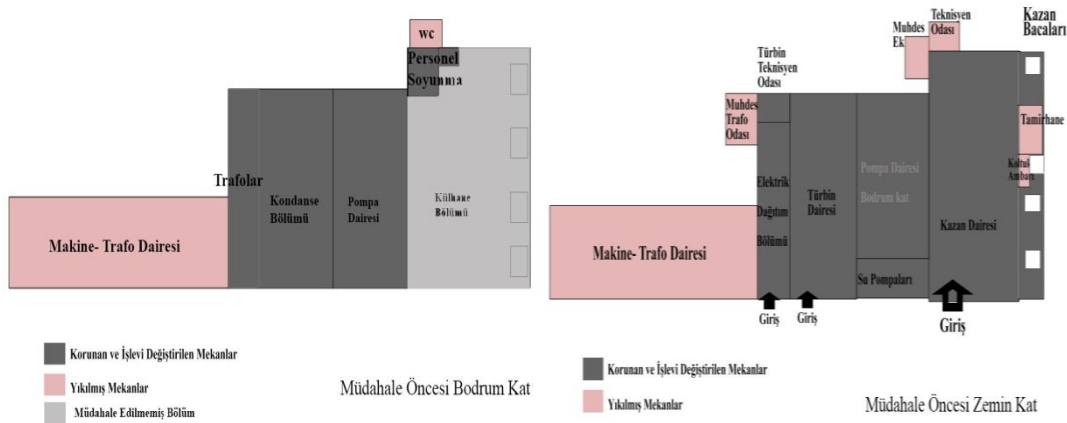
Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi günümüzde kültür varlığı niteliğinde yapıların birçoğu özgün işlevlerini kaybetmeleri dolayısıyla yeniden işlevlendirme çalışmalarına konu olmaktadır. Ancak yeniden işlevlendirme çalışmaları genelde yapıların yapısal karakteristiklerini önemli ölçüde değiştiren müdahalelere yol açmaktadır. Bununla beraber tarihi yapıların tüm öğelerinin ve özelliklerinin korunup en az müdahale ile yeniden işlevlendirilmesi ve özgün bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması uluslararası kabul gören koruma ilkeleri açısından temel bir zorunluluktur. Bu nedenle Bursa Merinos fabrika yapı kompleksinin yapısal ve mekânsal öğelerinin ne kadar korunduğuna, hangi kısımların kaldırıldığı ve yenilendiği konusunun irdelenmesi müdahalelerin değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

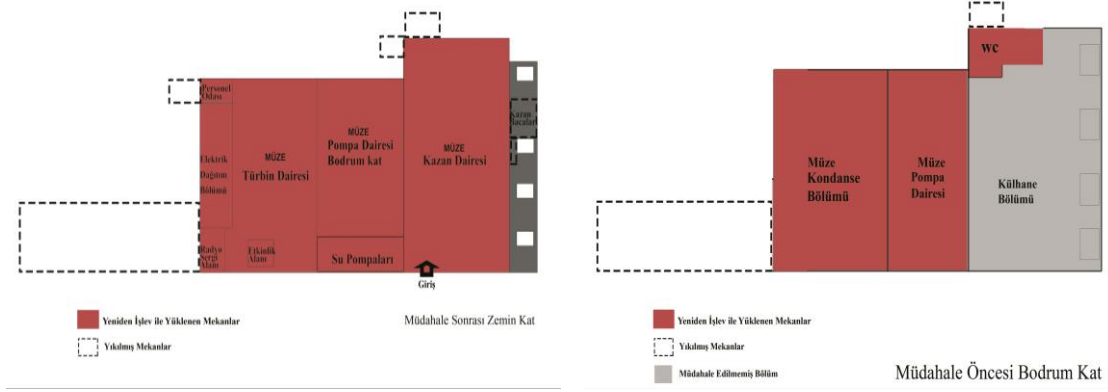
4.5.1. Mekânların işlevlerine yapılan müdahaleler

Söz konusu olan işlevlendirme çalışmaları sonunda Elektrik Santralinin müzeye dönüştürülmesi ile yapı bir üretim tesisi olma durumundan sergileme ağırlıklı bir görsel eğitici mekâna dönüşmüştür. Dolayısıyla mekânların işlevleri de tümüyle farklılaşmıştır. Böylece mekânların önemli oranda fiziksel ve işlevsel değişime uğramış olma olasılığı vardır.

Bursa Merinos Elektrik Santralinin rölöve planları ve yeniden işlevlendirme sonrasındaki müze planları karşılaştırıldığında ilk olarak toplamda 4 adet santral yapısından oluşan elektrik santralinin müze işlevinden sonra 3 adet santral yapısının kaldığı görülmektedir. Yeni işlevde 4 numaralı santral yapısı yani elektrik santralinin batı bölümündeki hacimlerin yıkılmış olduğu görülmektedir. 4 numaralı santral yapısı zemin ve bodrum kattan oluşmaktadır yıkılan kısmın içerisinde ofis, laboratuvar, garaj, oto bakım biriminin, personel odalarının ve ıslak hacimler bulunmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 25: Elektrik Santrali Mekânsal Müdahale Öncesi ve Sonrası

Kaynak: Rölöve çizimi Belediye Arşivinden üzerinde oynama yapılmıştır.

Diğer taraftan 1 numaralı santral yapısının kuzey cephesinde; tamirhane, koltuk ambarının yıkıldığı kuzey cephesinde ise teknisyen odası ve muhdes ekin günümüze ulaşmadığı görülmektedir. Aynı zamanda 3 numaralı santral yapısının batı cephesinde bulunan muhdes trafo odası da yıkılarak günümüze ulaşmayan yapılardandır. Buna karşılık 1, 2 ve 3 numaralı santral yapılarının korunarak günümüze ulaştığı saptanmaktadır.

1 numaralı santral yapısının işlevlerine yapılan müdahalelere baktığımızda; zemin katta kazan dairesi tümü ile müze işlevine dönüştürülmüş ve müzenin girişinde sağ kısma bir ofis bölmesi eklenmiştir. Bodrum katta ise kuzey cephesinde bulunan muhdes ek, wc ve soyunma odası yıkılarak santral müzeye dönüştürülürken bay/bayan wc, engelli wc, enerji odası ve depo olarak işlevler yeniden düzenlenmiştir.

2 numaralı santral yapısının işlevlerine yapılan müdahalelere baktığımızda; zemin katta yani galeri katında ve bodrum katta tüm hacim müze olarak işlevlendirilmiştir.

3 numaralı santral yapısının işlevlerine yapılan müdahalelere baktığımızda; zemin katta türbin dairesinde bulunan teknisyen odası personel odasına çevrilmiş aynı şekilde elektrik dağıtım bölümünde şalt merkezi olarak belirlenen kısımda ise sergi yapılmaktadır. Diğer taraftan tablo nöbetçi odası olarak geçen kısmın yeniden düzenlenerek etkinlik

alanına çevrildiği görülmektedir. Eski işlevde tamir odası olan alan ise şu anda duvarları olmayan sadece perde ile çevrelenmiş depo alanı olarak kullanılmaktadır. Bodrum katta ise kondanse bölümünde bulunan trafo odası, akü odası, wc ve jeneratör trafo odası yıkılarak tek bir hacim oluşturulmuş ve bu tek hacim müze olarak işlevlendirilmiştir.

4.5.2. Fiziksel müdahaleler

Koruma ve restorasyon çalışmalarında yapılara yeni işlev verilirken ve müdahale kararları oluşturulurken müdahale öncesi yapıda oluşmuş hasarların rölöve restitüsyon çalışmaları yapılmaktadır. Böylece yapılara yaşamları süresince maruz kaldıkları değişim ve müdahaleler saptanmaktadır.

İlk olarak santral yapısında korunan elemanlara bakacak olursak, santralin eski işlev gereği sahip olduğu tüm makine ve teçhizatlar müze işlevinde de olduğu gibi korunmaktadırlar. 1 numaralı santral yapısındaki kazanlar ve kazan siloları, 2 numaralı santral yapısının galeri katında ve bodrum katta bulunan su pompaları, 3 numaralı santral yapısında zemin ve bodrum katta bulunan trafolar, sigortalar ve ayırıcılar korunarak müzede sergilenmektedir. Diğer taraftan ise yapının doğu cephesinde bakım ve onarımı yapılarak korunan kazan bacaları bulunmaktadır. Doğu cephesinden kazan bacalarının kaldırılmaması yapının özgünlüğünün bozulmamasının bir sebebidir. Kazan bacalarının bulunduğu alan ferforje korkuluk ile çevrelenmiş, duvar tuğla kaplama yapılmış ve kazan bacaları çelik kafesler ile çevrelenerek desteklenmiştir. 1 numaralı santral yapısının 1.katında bulunan kömür siloları da olduğu gibi korunan elemanlardır. Burada sadece korkuluk ve saç basamaklar onarım ve bakım yapılarak korunmuşlardır. Bodrum katta ise külhan bölümü olduğu gibi korunmaya devam etmektedir. Eski zemin şap olarak bırakılmıştır. Bu iki bölüme de ziyaretçi girişi bulunmamaktadır.

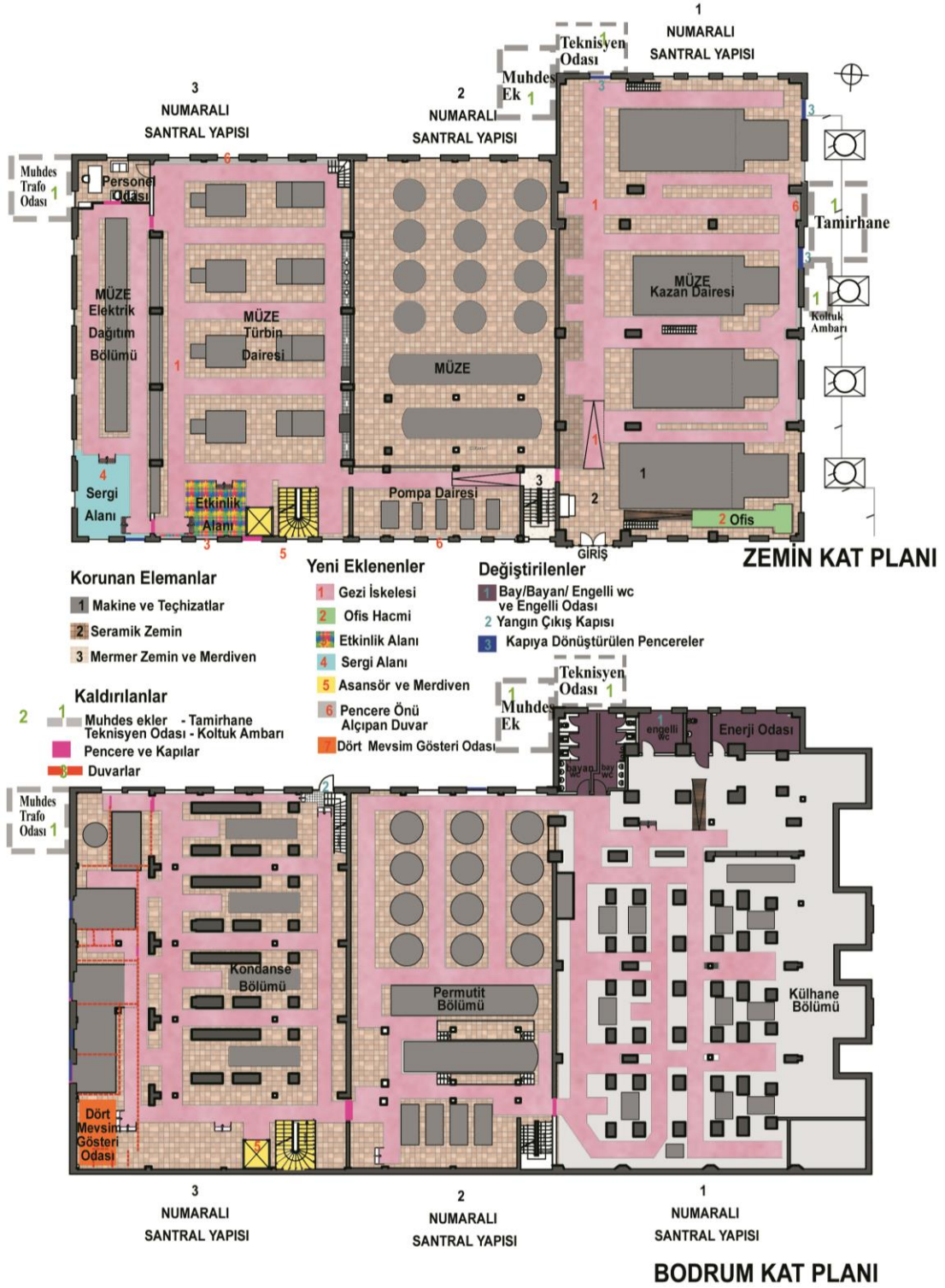
Şekil 26: Bursa Enerji Müzesi Korunan Makineler / Doğu Cephesinde Bulunan Kazan Bacaları / 1.kat Saç Döşemesi

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Korunan diğer eleman olarak da zemin malzemeleri diyebiliriz. Tüm santral yapılarının zemininde bulunan 20x20 kahverengi karo mozaikler yeni işlevde korunarak kullanılmaya devam edilmiştir. Bunun yanı sıra 2 numaralı santral yapısının galeri katına baktığımızda geçiş holü eski döşeme malzemesi mermer korunmuştur. Aynı şekilde 2 numaralı santral yapısında bulunan betonarme merdiven ve 3 numaralı yapının kuzey cephesi duvarında bulunan merdiven olduğu gibi korunan elemanlardandır. Yapıların ayakta durabilmesini sağlayan ve betonarme karkas olan taşıyıcı sistemi olduğu gibi korunmuştur.

Şekil 27: Santral Yapılarına Yapılan Fiziksel Müdahaleler (Korunanlar- Eklenenler- Kaldırılan- Değiştirilenler)

Kaynak: Belediye Arşivinden üzerine tarafımdan ekleme yapılmıştır.

Santral yapılarına yapılan ikinci fiziksel müdahale ise yeni eklenenlerdir. 1, 2 ve 3 numaralı santral yapılarının bütününe yapılan eklemeler bulunmaktadır. Bunlardan ilki gezi iskelesidir. Tüm santral zemininde bulunan 20x20 kahverengi karo mozaikler yeni işlevde korunarak üzerine yeni yükseltilmiş döşeme eklenmiştir. Müze boyunca ziyaretçiler mekânı gezi iskelesi ile gezmektedir. Müze girişinden itibaren mekânın özgün zemini üzerine 30 cm yükseltilmiş döşeme olarak düzenlenmiştir. Bu gezi iskelesinde malzeme olarak 40x40 kutu profil ve üzerine 2,2 cm ahşap lambri döşenmiştir. Gezi iskelesi yan taraflarına metal korkuluklar yapılarak sergilenen ürün ve makinelerin korunması sağlanmıştır. Gezi iskelesi zemini ahşapken korkulukların başlangıç ve bitiş olarak adlandırabileceğimiz yatayda olan elemanları kırmızı renk dikeyde olan elemanları ise gri metaldir. Gezi iskelesi yeni işlevin gerektirdiği bir ekleme ve bu eklemenin yapıyı bozmadan geri dönüşü olacak bir eklemedir.

Santral yapılarına yapılan diğer eklenti ise hacimlerdir. İlki 1 numaralı santral yapısının zemin katta bulunan kazan dairesine eklenen yeni eklenti olarak bir hacim oluşturulmuştur. Müzenin girişine göre sağ kısımda kalan bu ofis alüminyum kasalı cam bölme sistemleri ile yapılmıştır. Bu kısım müzenin gezi rotası dışında kalan alanda düzenlenmiştir

Şekil 28: Ofis Eklentisi ve Gezi İskelesi

Diğer taraftan 3 numaralı santral yapısının zemin katında da iki hacim eklenmiştir. Eski işlevde şalt merkezi olarak adlandırılan alan müze işlevinde sergi, ekinlik alanı ve depoya dönüştürülmüştür. Aynı katta türbin dairesinde bulunan tamir odasının yan alanı yeniden kurgulanarak hidrolik engelli asansörü ve merdiven ilave edilmiştir. Bodrum katına ise dört mevsim gösteri odası eklenmiştir.

Şekil 29: Türbin Dairesine Eklenen Hacimler Sergi Alanı / Etkinlik Alanı / Depo

Kaynak: Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşiv

Santral yapılarına yapılan bir diğer eklenti ise pencerelerin önlerine yeni işlev gereği eklenen alçıpan duvarlar ile kapatılmıştır. Yapı içerisine gün ışığının girmesi engellenmiştir. Sergilenen eserlerin zarar görmemesi açısından yapılan uygulama yapının tamamen yapay aydınlatma ile aydınlatılmasına sebep olmuştur.

Santral yapısının tüm cephesinde eklenen yeni öğeler vardır. Bunlardan ilki pencereler söve ile çerçevelenmiş olup malzeme olarak extrude polisten köpük kullanılmıştır. Dış cephede diğer değişiklik ise duvar yüzeyleri mermer bordür ile kaplanmıştır. Tüm cephede eski cephede olduğu gibi tekstürlü boya kullanılmıştır. Tüm pencere doğramaları alüminyum doğrama olarak değiştirilmiştir.

Şekil 30:Restorasyon Öncesi Güney Cephesi

Kaynak: Belediye Arşivi

1, 2 ve 3 numaralı santral yapılarına eklenenlerin yanı sıra kaldırılan bazı elemanlarda bulunmaktadır. Bu yapılarda kaldırılan hacimler vardır. İlk olarak 1 numaralı santral yapısının zemin katında bulunan tamirhane, koltuk ambarı, teknisyen odası ve muhdes ek kaldırılmıştır. 3 numaralı santral yapısında kaldırılan ek ise; muhdes trafo odasıdır. İç hacimde kaldırılan ekler dışında 1 numaralı santral yapısının kuzey cephesine baktığımızda ise günümüze ulaşamayan kömür ikmal kulesi vardır. Bu kule 1 numaralı santral yapısında bulunan kömür silolarına kömür taşımak amaçlı kullanılmış. Kuzey cephesinde kömür ikmal kulesinin yıkılması ile köprünün yapı ile olan bağlantısı kapatılmıştır.

Şekil 31: Bursa Elektrik Santral'i Kuzey Cephedeki Kömür İkmal Kulesi

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşiv

Santral yapılarında hacimlerin kaldırılması dışında bazı duvarlarda kaldırılmıştır. 3 numaralı santral yapısının bodrum kat planına baktığımızda eski işlevde trafo odaları olarak kullanılan kısımların şu anda müzenin türbin kısmına ilave edildiği görülmektedir. Trafo dairelerinin art arda geldiği bölücü duvarlar yıkılmıştır. Bu kat planı çoklu hacim kurgusundan tek hacim kurgusuna dönüştürülmüştür. Aynı şekilde Santral faal durumdayken eski işlevde mekânları ayıran kapılar kaldırılmıştır. Yeni işlevde bir ayırıcıya ihtiyaç duyulmadığı için ve tüm hacimler birbiri ardına gezildiği için kapılar kaldırılmıştır. Müze işlevinde bütün santral yapıları iç geçişlidir.

Santral yapılarında korunanlar, eklenenler ve kaldırılanların yanı sıra değişen bazı yerlerde vardır bunlardan ilki 4 numaralı santral yapısının günümüze ulaşmamış olmasından kaynaklı bir değişimdir. 4 numaralı santral yapısı 3 numaralı santral yapısına bitişik olduğundan dolayı yapılar arasında yer alan bölücü duvarlar 4 numaralı santral yapısının yıkılması ile batı cephesi duvarına dönüştürülmüştür. Güney cephesinde olan 1 numaralı santral yapısının kazan dairesi bölümü girişi müzenin ana girişi olarak düzenlenmiştir. Müze girişi, Merinos yerleşkesinin yenilenmesi ile yapılan otoparktan dolayı gizlenmiş ve giriş kotu görülmemektedir.

Şekil 32: Bursa Merinos Enerji Müzesi Güney Cephe Ana Giriş

Kaynak: Hicran Kertlez Yanikkaya Arşivi

Yapıların diğer girişleri iptal edilmiştir. Bunlar 3 numaralı santral yapısının ortasında bulunan güney cephesindeki giriş, 1 numaralı santral yapısında kaldırılan muhdes ek ile doğu cephesinde bulunan kapı, bodrum katta külhan bölümünde bulunan wc kaldırıldığı için kaldırılan kısımdaki kapı pencereye dönüştürülmüştür. Aynı şekilde 3 numaralı santral yapısının trafo odalarının çıkışı batı cephesinden yapılırken yeniden işlevlendirme ile kapılar pencereye dönüştürülmüştür.

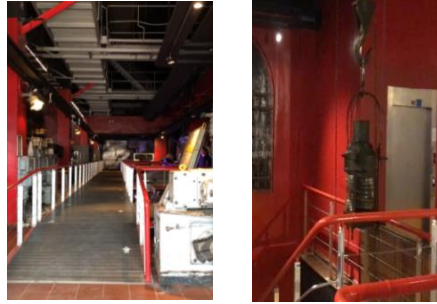
1 numaralı santral yapısının bodrum katında bulunan personel soyunma odası tekrar bodrum katın iç hacminde düzenlenmiştir. Yeni işlevde bay/ bayan ve engelli wc olarak değiştirilmiştir. Aynı şekilde 3 numaralı santral yapısında bulunan türbin teknisyen odası müze işlevinde personel odası olarak kullanılmaktadır.

Elektrik santrali yeniden işlevlendirilme sonrasında acil durum tahliye planı yenilenmiştir. 1 numaralı santral yapısının zemin katında kazan dairesi için en yakın acil çıkış müzenin ana girişi olan kapısıdır. 2 numaralı santral yapısının zemin katında bulunan pompa dairesi içinde en yakın acil çıkış müzenin ana girişi olan kapısıdır. 3 numaralı santral yapısı zemin ve bodrum kat için türbin dairesinde bulunan kuzey cephe duvarındaki merdiven ve çıkış kapısıdır. Santral yapısında değiştirilen bir diğer eleman ise çatı örtüleridir. 1 numaralı santral yapısı kazan dairesi teras çatı örtüleri tümüyle kaldırılıp, %22 eğimli ahşap kırma çatı örtüsü yapılarak alaturka kiremit kullanılmıştır. Çatıya saç malzemeli çatı pencereleri de eklenmiştir. 2 numaralı santral yapısının çatısı betonarme ve metal plakken çatı strüktürü ahşap kırma çatıya çevrilerek alaturka kiremit ile çatı örtüsü yapılmıştır. 3 numaralı santral yapısı türbin dairesinin çatısı betonarme ve metal plakken çatı strüktürü ahşap kırma çatıya çevrilerek alaturka kiremit ile çatı örtüsü yapılmıştır. Elektrik dağıtım bölümü teras çatı örtüleri tümüyle kaldırılıp, %22 eğimli ahşap kırma çatı örtüsü yapılarak alaturka kiremit kullanılmıştır. Çatıya saç malzemeli çatı pencereleri de eklenmiştir.

4.5.3. Dolaşım ve sirkülasyon kurgusu

Bursa Elektrik Santralinin yeniden işlevlendirilerek müzeye dönüştürülmesi ile müdahale edilen dolaşım elemanlarının yeniden işlevlendirme öncesindeki durumlarını ve sonraki durumları incelenecektir. Yapının eski işlevinden dolayı çok fazla insanın kullanmadığı ve insan sirkülasyonunun olmadığı bir mekânken yeni işlev ile gün içerisinde çok fazla insanın ziyaret edeceği yere dönüşmesi yeniden işlevlendirme aşamasında birçok dolaşım elemanına ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Bu dolaşım elemanlarının mekâna zarar vermeden ve geri dönüşü olabilecek bir şekilde eklenebilir. Eski işlevde var olan düşey sirkülasyon elemanı merdivenler müze işlevinde de aynı konumda korunarak onarımı yapılmıştır. Müze işlevinde yeni eklenen yatay sirkülasyon elemanı gezi iskelesiyken düşey sirkülasyon elemanı ise asansör, yangın merdiveni ve engelli rampasıdır.

Şekil 33: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi İskelesi, Rampalar ve Engelli Asansörü

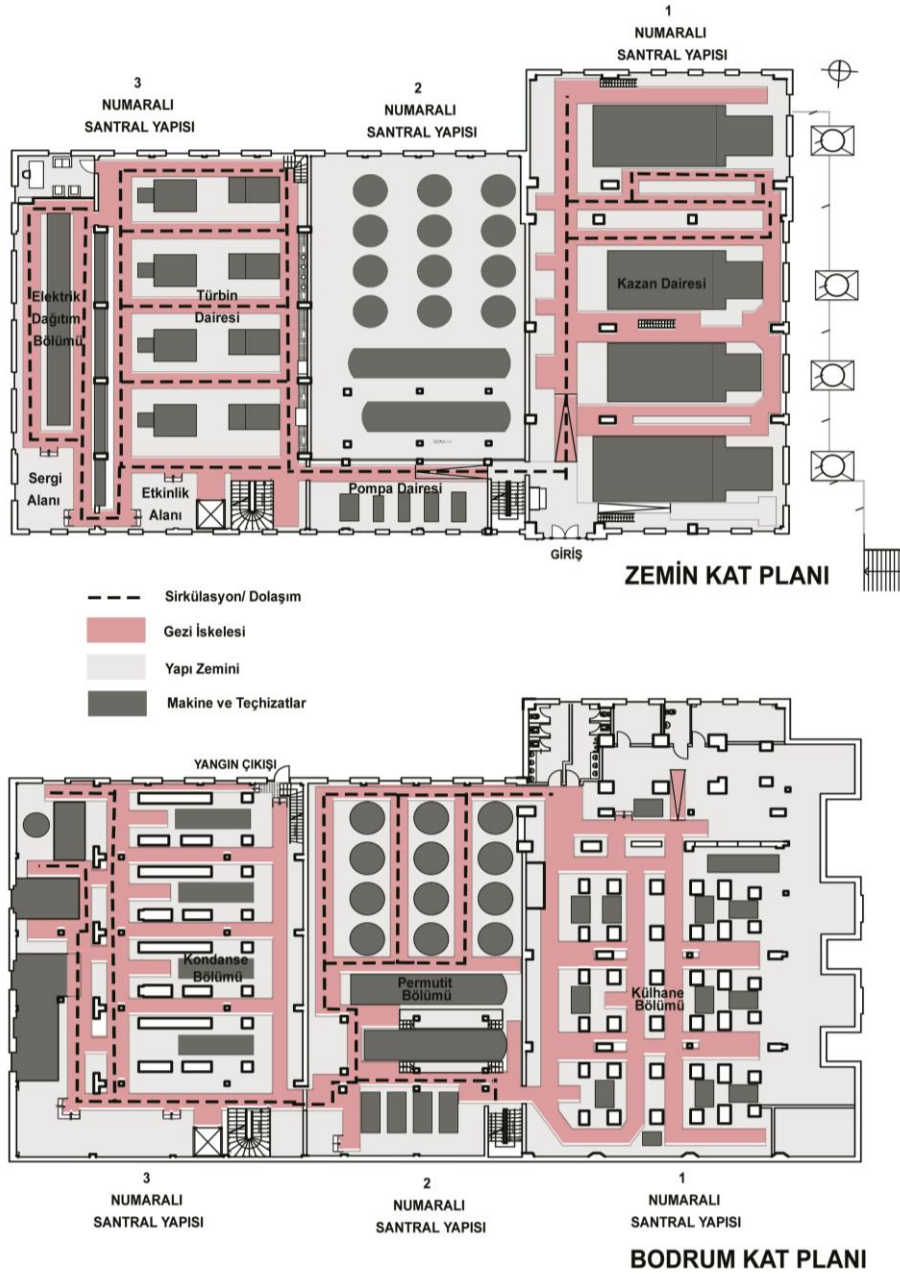
Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Gezi iskelesi müzenin girişinden itibaren tüm zemininde yükseltilmiş ikinci bir zemin olarak kurgulanmıştır. Yeniden işlevlendirme sonrasında, müze işlevinden dolayı sirkülasyon yoğunluğunu seyretmek için kullanılan gezi iskelesi; yapının eski betonarme döşemesi üzerine kutu profillerden ve ahşap lambri uygulanmıştır. Gezi iskelesi ziyaretçilerin makineleri daha rahat algılayabilmesi için bir gezi rotası oluşturmuştur.

Makine ve teçhizatlar dışında kalan alanlara yerleştirilen gezi iskelesi demir korkuluklar ile çevrelenmiştir. Bu gezi iskelesi başlangıçlarına minik rampalar eklenmiştir. Gezi iskelesine engelliler için eklenen rampalar %6 eğimlidir.

Şekil 34: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi İskelesi ile Oluşturulan Sirkülasyon Kurgusu

Kaynak: Belediye Arşivinden üzerine tarafımdan ekleme yapılmıştır.

Müze işlevi verildikten sonra gezi rotası eski işlevde üretim sürecinin işleyişine uygun bir şekilde yapılmaya çalışılmıştır. Müzenin 1 numaralı santral yapısının girişinden itibaren başlayan gezi iskelesi ziyaretçilerin müze ile ilk karşılaştığı yer kazan dairesidir. Fabrikada işleyişi, ilk kömür silolarına kömürün dolması ardından kazanlarda yakılması ile kazan dairesinde başlar. Bu bölümde zorunlu sirkülasyon vardır. İlk üç kazanın arka kısmı dolaşım kurgusuna eklenmemiştir. Burada ziyaretçiler bir dolaşım aksı ile geziye başlarlar ve sonrasında bu aks bir kazanın çevresini dolanmak amaçlı kesilir ve tekrar ziyaretçiler ana aksa geri dönerler (Şekil 34).

1 numaralı santral yapısında biten gezi 2 numaralı santral yapısı alanına geçiş ile bölünür burada bulunan merdivenin ve koridordaki malzeme değişikliği ile gezi rotasının bölündüğü belli edilmiştir. Daha sonra kazan dairesinde başlayan elektrik üretim süreci hemen geçiş mekânı diye adlandırabileceğimiz su pompalarının bulunduğu galeri katından devam etmektedir. Bu alanda da gezi iskelesi kurgusu devam ettirilmiştir. Su pompaları kazan dairesine bir taraftan su gönderirken diğer taraftan da buharın türbin dairesine ulaşmasını sağlayan aracı bir göreve sahiptir. Aynı zamanda eski işlevdeki aracılık görevi yeni işlevde de ziyaretçileri mekândan mekâna aktarmaktır. Pompa dairesi hem eski işlevde hem de yeni işlevde kazan dairesinden türbin dairesine aktarır. Elektrik üretim süreci pompaların buharı türbinlere iletmesi ile 3 numaralı santral yapısının türbin dairesinde devam etmektedir.

Santral faal durumda iken türbinler sayesinde dönüştürülen elektrik dağıtımın sağlandığı kısımda toplanır ve oradan fabrikanın ihtiyacı olan elektrik karşılanmıştır. Yeni işlevde de gezi iskelesi bu bölümlerde de mevcuttur. Bu bölümlerde gezi rotası zorunlu tutulmamış ziyaretçinin serbest bir gezi rotası oluşturması sağlanmıştır. Bu bölümde eski dolaşım elemanı olan merdiven kaldırılıp yeni dolaşım elemanları asansör ve yeni kurgulanan merdiven ile katlar arası geçiş sağlanmaktadır. Bodrum kata inildiğinde ise gezi iskelesi kurgusu burada da devam ettirilmiştir. Kondanse bölümünde tarak tipi dolaşım uygulanmıştır. Ana dolaşım aksı bölmelerle kesilerek gezi güzergâhı oluşturulmuştur. Diğer permutit bölümün de ise serbest dolaşım uygulanmıştır. Bu bölümden tekrardan merdiven kullanılarak zemin kat kazan dairesi bölümüne çıkılarak gezi tamamlanmaktadır.

4.6. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin İç Mekân Düzenlemeleri

Bu bölümde eski elektrik santrali yapısının sahip olduğu iç mekân atmosferini ve müze olarak yeniden işlevlendirme sonrasındaki iç mekân atmosferini ve mekâna ait renk, doku, form ve ışık gibi özelliklerin santralin özgün atmosferine olan etkisinin incelenmesidir.

4.6.1. Tefriş ve dekorasyon

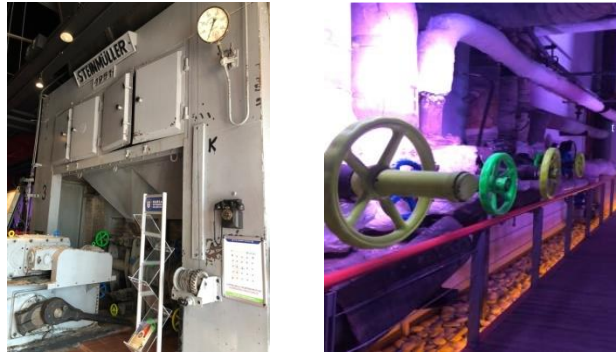
Elektrik santralinin müzeye çevrilmesi ile yapıda korunan ve yeni eklenen tefriş elemanları vardır. Öncelikle santralin eski işlevini yansıtan elemanlar uygun restorasyon sürecinden geçirilmişlerdir. Bu özgün elemanlar Elektrik santralinin sahip olduğu makine ve teçhizatlardır. Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 08.10.2005 gün 996 sayılı kararı;

“... b. Fabrikada yer alan ve döneminin endüstri teknolojisini belgeleyen makine ve teknik ekipmanın, 5226 ve 3386 sayılı yasalar ile değişik 2863 sayılı yasanın 23. Maddesi kapsamında Bursa Müze Müdürlüğünce incelenerek alanın özgün fonksiyonunun simgelenmesi ve sergilenmesini hedefleyecek sanayi müzesini oluşturmak amacıyla, söz konusu ekipmandan sanayi ve teknoloji tarihi ile Merinos tarihini belgelemeleri açısından korunması uygun görülenlerin proje dahilinde düzenlenecek bir müze kapsamında değerlendirilmesinin de proje müellifince ele alınmasının uygun olacağına; bu kararın gereği yerine getirilinceye kadar tüm fabrika ekipmanı ve makine parçalarının koruma altına alınmasına, ...” (Belediye Arşivi)

İçeriğin de bahsedilen ve makine ve teçhizatların bakım ve onarım yapılarak korunup müze işlevinde sergi objesi olarak tekrar kullanılması sağlanmıştır. Yapı eski ve tarihi bir yapı olmasından dolayı hem de koruma kurulu kararı doğrultusunda yapı sergilenirken bir taraftan da mekânın eski işlevinden dolayı sahip olduğu makine ve teçhizatlar sergilenmektedir. Makine ve teçhizatlar üzerinde kullanımdan dolayı zamanla oluşan izler

hala varlıklarını korurken diğer taraftan makinelerin bazı kolları farklı renklere boyanarak sonradan eklemelerde bulunulmuştur. Müzenin genel ziyaretçilerinin anaokulu ve ilkokul öğrencileri olduğundan dolayı canlı tonlar tercih edilmiştir. Elektrik santralinde makinelerin oluşturduğu soğuk atmosferi bu eklemeler kırmış ve mekâna dinamiklik katmıştır. Sadece makine kollarının boyanması ile değil aynı zamanda gezi iskelesinin kollarında, duvar ve kirişlerde kullanılan kırmızı renk bu etkiyi oluşturmuştur. Diğer taraftan ziyaretçilerin eski makinelerin korunmasıyla üzerindeki izler ve dokularla eskiyi hissetmeleri sağlanırken yeni işlev ile mekânın renklenmesi kendine has özelliklerini kazanmıştır. Bu sayede ziyaretçiler yeni ve eski ayrımını rahatlıkla yapabilmektedirler.

Şekil 35: Korunan Makine ve Renklendirilen Kısımları

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Yapıda olduğu gibi korunan öğelerin yanı sıra yeniden işlevlendirme sonrasında tüm santral yapılarının bütününde gördüğümüz dekorasyona yapılan eklentiler vardır. Bunlar; kolon, kiriş ve yer yer duvarların kırmızı renge boyanmasıdır. Duvarların kırmızı rengine boyanması dışında kalan kısımlarda ise müzenin sergilenen koleksiyonu içerisinde bulunan fotoğraflardır. Duvarlar da Bursa'nın eski fotoğrafları, Merinos yerleşkesine ait eski fotoğraflar, çalışanlara ait fotoğraflar sergilenmektedir. Bu duvar kaplaması uygulaması ile ziyaretçilerin o anları canlandırmasına yardımcı olunmuştur. Dekorasyona yeni eklenen diğer eleman ise gezi iskelesi dışında kalan eski zemin üzerine ise dekoratif amaçlı büyüklü küçüklü beyaz taşlar kullanılmıştır.

Şekil 36 :Bursa Merinos Enerji Müzesi Fotoğraf Kaplı Duvarları ve Zemine Eklenen Dekoratif Taşlar

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Santral yapısının müzeye çevrilmesi ile yapıya sonradan eklenen diğer tefrişler sergileme ve sunum elemanlarıdır. Tüm müze işlevinin olduğu kısımlarda bu elemanları görmekteyiz. İlk olarak sabit sergileme sistemlerinden birisi olan modeller (Manken ve Mumyalar) kullanılmıştır. Modeller makine ve teçhizatların yanlarına konumlandırılarak durağan bir şekilde kullanılmışlardır. Merinos enerji müzesi cansız manken seçimi ile Enerji Santrali olarak hizmet verirken işçileri nasıl çalıştıklarını ziyaretçilerine aktarmayı amaçlamaktadır.

Şekil 37: Bursa Merinos Enerji Müzesinde Sabit Sergileme ve Sunum Tekniği Olan Modeller (Manken ve Mumyalar)

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Tefriş olarak müzenin genelinde eski işlevinde elektrik üretimi için kullanılan makineler ve teçhizatlar dışında yapının müzeye çevrilmesinden dolayı içerisine yeni eklenen koleksiyonlar sergilenmektedir. Bu koleksiyonlar da sabit sergileme ve sunum tekniği olan vitrin içi sergileme yöntemi kullanılmaktadır. Vitrin içi sergileme, eserlerin büyük ölçüde korunmasını sağlarken aynı zamanda eserleri ziyaretçilere de açık şekilde sunmaktadır.

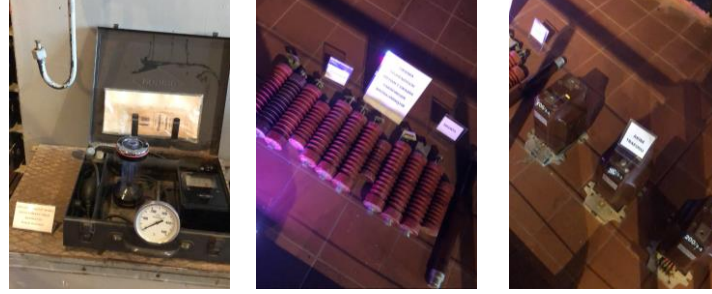
Şekil 38: Bursa Merinos Enerji Müzesi Vitrin İçi Sergileme

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Vitrin içi sergilemelerde farklı birçok koleksiyon/eser sergilenmektedir. Kazan dairesinde Merinos Fabrikasında kullanılmış radyolar, sinema makinesi, yazar kasalar, baskı kalıp örnekleri, Merinos fabrikası fotoğraf albümü aynı şekilde Merinos fabrikasına ait işçi sicil defterleri, Sümerbank spor kulübünün sporcularına ait fotoğraflar, kupalar, Merinos Fabrikasını ziyaret eden misafirlerin anı defterindeki yazıları sergilenmektedir. Vitrin elemanları fanus tipi olarak seçilmiş ve bir sergileme ünitesinde birden fazla ürün sergilenmektedir. Cam malzemeli vitrin ünitesi ziyaretçilerin her açıdan rahatlıkla görmesini sağlamanın yanı sıra bu elemanların mekâna konumlandırılması eski makine ve teçhizat yanlarına olduğu için çok fazla ön plana çıkmamaktadırlar. Diğer taraftan da cam malzemeli olduklarından dolayı diğer sergilenen makineler ile göz yorucu bir ortama sebep olmuşlardır. Müze sergilemesinde kullanılan eserler farklı koleksiyonculardan bu müze için bağışlanmış eserlerden oluşuyor. Bu bağışlanmış eserlerin bazıları açık bir şekilde makinelerin yanına konumlandırılarak sergilenmektedir.

Şekil 39: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kazan Dairesi Koleksiyonerler Tarafından Bağışlanmış Eserlerin Sergilenmesi

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Merinos Fabrikasında kullanılmış daktilolar kazan dairesi kazanların arkasına geçişi önlemek için açıkta stant üzeri sergileme yöntemi tercih edilerek sergilenmektedir. Ziyaretçilerin dokunmaması amaçlı önüne bir bariyer gerilmiştir. Aynı şekilde müzenin girişinde gezi iskelesi başlangıcına konumlandırılmış bir bor madeni örneği de stant üzeri sergileme tekniği tercih edilmiştir.

Şekil 40: Bursa Merinos Enerji Müzesi Stant Üzeri Sergileme Tekniği ile Sergilenen Eserler

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Türbin dairesinin de aynı şekilde makine ve teçhizatlar dışında vitrin içi sergileme ve modeller (manken ve mummyalar) tercih edilmiştir. Diğer taraftan burada Bursa Atatürk

Cadde'sinde 19. yy. kullanılmış olan gaz yağı ile çalışan sokak lambası da merdiven başına yerleştirilerek ziyaretçilere sunulmaktadır.

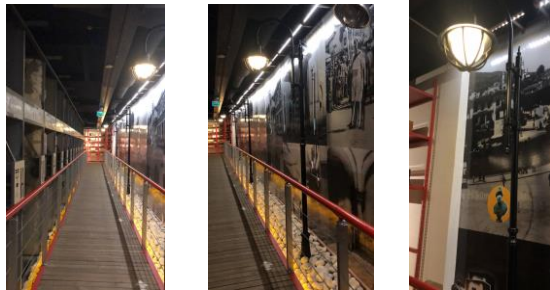
şekil 41: Bursa Merinos Enerji Müzesi Türbin Dairesi Sergileme ve Sunum Teknikleri

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Elektriğin fabrikanın belli bölümlerine ve belli saatlerde şehir aydınlatmasına verildiği, elektrik dağıtımı bölümünde ise bu elektrik tarihçesi anlatılmaya devam edilmektedir. Bu alanda bir duvarda elektrik dağıtımını yapan makinelerin olması diğer duvarda ise eski Bursa'nın eski sokak fotoğraflarının ziyaretçilere sunulmasıyla birlikte sokak lambaları yerleştirerek eski Bursa Sokağı canlandırması yapılmıştır.

şekil 42: Bursa Merinos Enerji Müzesi Elektrik Dağıtım Bölümü

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Elektrik dağıtım bölümünün içerisinde ziyaretçiyi nostalji bölümü olarak adlandırılan kısım karşılamaktadır. Nostalji adını alması içerisinde 1930’lu yıllardan 1980’li yıllara kadar kullanılan radyo, televizyon, plaklar, ses kayıt cihazlarının sergilendiği alandır.

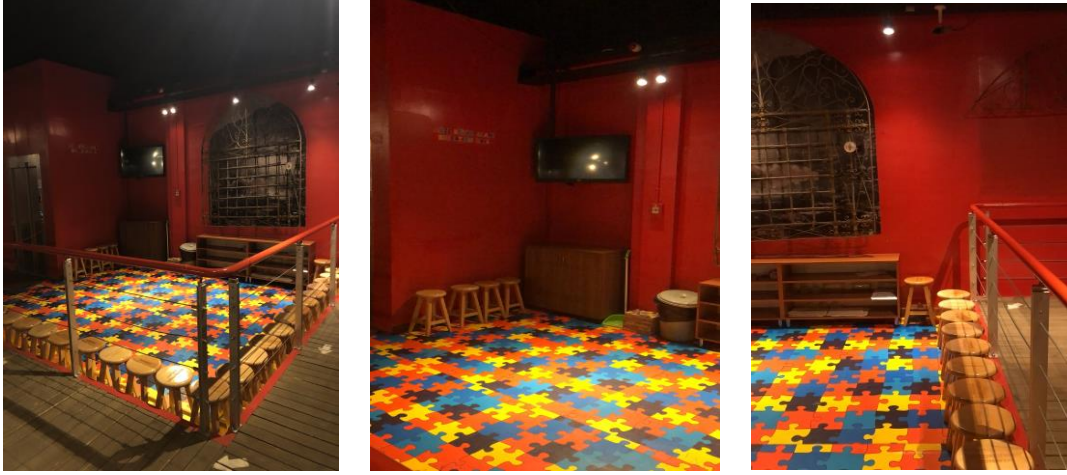
Şekil 43: Bursa Merinos Enerji Müzesi Elektrik Dağıtım Bölümü Nostalji Kısım

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Bu kısımda sergileme üniteleri demir raf sistemidir müzenin kurumsal rengi olarak kırmızı bu sergileme ünitelerinde de kullanılmıştır. Sergilenen eserler farklı bir koruma altına alınmamış açık bir sistemle sergilenmektedir. Bu alanda ziyaretçilerin oturabileceği siyah renkte oturma elemanları düzenlenmiştir. Bu alandan çıkıldığında türbin dairesi kısmında eğitim ve etkinlik alanı karşıyor. Burada müzenin genel ziyaretçisi olan ilkokul ve anasınıfı öğrencilerine ücretli ve ücretsiz bir şekilde etkinlikler yaptırılmaktadır.

Şekil 44: Bursa Merinos Enerji Müzesi Eğitim ve Etkinlik Alanı

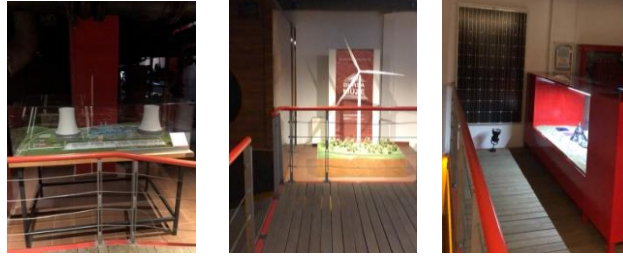
Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Müzenin eski işlevinde şalt merkezi olan kısma konumlandırılmış etkinlik alanı zemin kaplaması ile çocuklar için olduğunu belli etmektedir. Zeminde yumuşak yapboz formunda renkli bir döşeme kullanılmıştır. Oturma elemanları ise ahşap taburelerdir. Bu alanın duvarında gerçek bir penceresi olmasına rağmen şehir silüeti olan siyah beyaz bir fotoğraf üzerine eski bir pencere ferforje korkuluğun konumlandırılmıştır. Ayrıca nostalji sergi kısmı ve etkinlik alanlarında TV ekranı eklenmiştir bunları mekânın atmosferine teknolojik olarak katkıda bulunan elemanlar olarak sayılabilirler.

Müzenin diğer bölümü olan kondanse (yoğunlaşma) bölümünde birçok sergileme ve sunum tekniği tercih edilmiştir. İlk olarak müzenin genelinde olan makinelerin sergilenmesi dışında burada da eski bursa evlerinin minyatürleri gibi objelerin sergilenmesinde vitrin içi sergileme türü tercih edilmiştir. Sergileme elemanları müzede yerleştirilirken makinelerden geriye kalan alanlara bu örnekte olduğu gibi genellikle kolonların arasına yerleştirilmişlerdir. Aynı şekilde bu bölümde alternatif enerji kaynaklarının çalışma ve üretim süreçleri maketler ile sergilenmektedir. Rüzgâr türbini maketi, baraj maketi, güneş paneli ve malzemeleri sergilenmektedir. Vitrin sergileme elemanları eserlerin sergilenmesini sağlarken diğer taraftan ise hırsızlığa ve diğer tüm

tehlikelere karşı güvenliklerini de sağlamaktadır. Aynı zamanda vitrin içi sergilemeler içinde eserlerin korunması için nem, sıcaklık ve ışığın kontrolünde sağlanır.

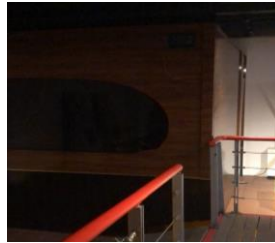
Şekil 45: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kondense Bölümü Vitrin İçi Sergileme

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

İkinci olarak bahsedeceğimiz diğer sergileme türü hareketli olarak adlandırdığımız Erbay'ın sınıflandırmasında dinamik olarak geçen sergileme ve sunum tekniklerinin alt sınıflandırmasından biri olan 'Gösteri Odası' tercih edilmiştir. Bu gösteri odasında 4 mevsimde doğa olaylarının anlatıldığı bilinmektedir. Müzenin ziyaret edildiği zamanda gösteri odası arızalı olduğundan dolayı çalışır hali görülemedi. Diğer bir sergileme ve sunum tekniği ise interaktif bir sunumdur. Burada gelen öğrenci kitlesi için yerleştirilmiş bir bisiklet mevcuttur.

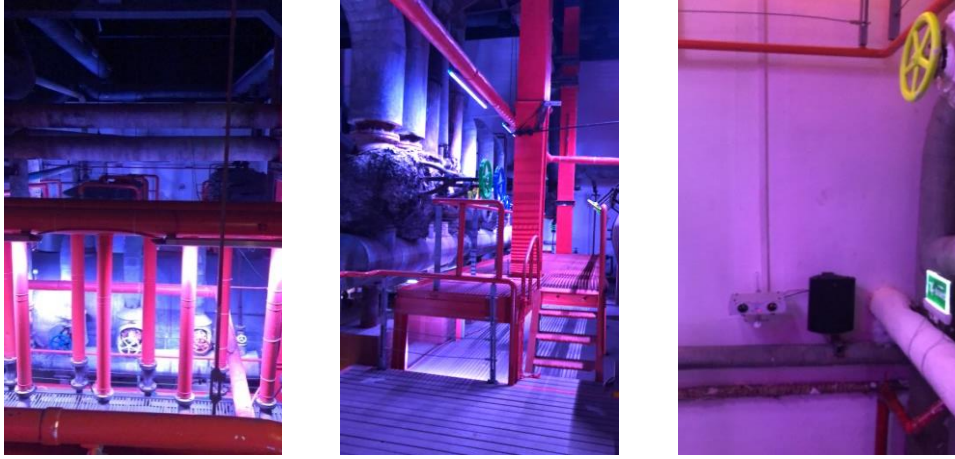
Şekil 46: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kondense Bölümü Gösteri Odası

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Diğer taraftan Permutit bölümünde makineler dışında sergilenen bir eser yoktur. Sergilenen makineler ışık, lazer ve sis gösterisi ile ziyaretçilere sunulmaktadır. Kullanılan ışıklar sayesinde makinelerin büyüklüğü vurgulanırken aynı zamanda tiyatral bir atmosfer oluşmaktadır. Işık gösterisini yapan projeksiyon mekânın atmosferine teknolojik olarak katkıda bulunan elemanlar olarak sayılabilirler. Diğer taraftan pencerelerden gelen gün ışığı müze işlevinde yerini farklı renklerdeki yapay aydınlatmaya bırakmıştır. Müzede kullanılan renkli aydınlatma oluşturduğu atmosfer mekânda dramatik bir etki yaratmıştır.

Şekil 47 : Bursa Merinos Enerji Müzesi Permutit Bölümü Işık Gösterisi ve Projeksiyonu

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Müze mekânının geneline hâkim olan kırmızı renk mekanda tasarım ögesi olarak birçok yerde karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak kolonlar, kirişler ve duvarlarda kullanılan renk yeni eklenen gezi iskelesinde de kullanılarak bir bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır. Diğer taraftan korunan makinelerin bazı kısımları da kırmızı ile renklendirilmiştir.

4.6.2. İnfografik eklentiler

Bu bölümde müzenin girişinde başlayarak infografik eklentileri incelenecektir. Müzenin giriş kapısı üzerine konumlandırılmış müze tabelasına baktığımızda siyah zemin üzerine düz bir font kullanıldığını görmekteyiz. Giriş kapısının iki yanında ise birisi müzeye ait olan logodur diğeri ise Bursa Büyükşehir Belediyesine ait olan logo bulunmaktadır.

Şekil 48: Bursa Merinos Enerji Müzesi Giriş Kapısı

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Müzenin girişinde sadece acil tahliye planı yer almaktadır. Müzenin yerleşim kat planını gösteren pano bulunmamaktadır. Müzede bulunan infografik uygulamalar yönlendirme, bilgilendirme ve dekoratif amaçla kullanılmıştır. Müzede her bölümün adının olduğu tabelalar bilgilendirme için kullanılan infografik eklentilerdir. Bunlar sade ve anlaşılır bir tasarıma sahiptirler. Mekânda bulunan diğer tasarım elemanlarında kullanılan renklerden farklı bir renk olan kahverengi tercih edilmiştir.

Şekil 49: Bursa Merinos Enerji Müzesi İnfografik Eklentiler Bölüm Tabelaları

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Diğer taraftan yapının işlevlendirilmeden önceki kullanımında bilgilendirme amaçlı olan tabelalar da hala kullanılmaktadır. Bunlarda yeni işlevde birer sergi elemanı olarak kullanılsa da mekânda mevcut olan tipografidir. Bir de bilgilendirme amaçlı yeni eklenen bir tabela bulunmaktadır. Bu da türbin bölümünde sergilenen sokak lambasının bilgilendirme tabelasıdır.

Şekil 50: Bursa Merinos Enerji Müzesi Eski İşlevde Var Olan Tabelalar

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Müzedeki yönlendirme amaçlı iki adet infografik eklenti vardır. Birincisi sirkülasyon alanlarında yönlendirici unsurlar gezi rotasına uygun şekilde konumlandırılmıştır. Bu müzedeki sirkülasyon alanı gezi iskelesi olduğundan ahşap lambri üzerine beyaz ok işaretleri boyanarak bu yönlendirme gerçekleştirilmiştir.

Şekil 51: Bursa Merinos Enerji Müzesi Gezi Rotasına Eklenen Yönlendirici Unsur

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Yönlendirme amaçlı infografik eklentilerden diğeri ise piktogramlardır. Müzede piktogramlar sadece acil çıkışı göstermek için kullanılmıştır. Müzede pandemi sonrası eklenen bir piktogram daha vardı bu piktogram elektrik dağıtım bölümüne sergilenen fotoğrafın üzerine yapıştırılarak konumlandırılmıştır.

Şekil 52: Bursa Merinos Enerji Müzesi Acil Çıkış ve Maske Piktogramları

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Dekoratif amaçlı kullanılan infografik eklentiler ise yapının eski işlevinden dolayı kalan tabelalardır. Türbin bölümündeki merdivenin duvarına dekoratif amaçlı kullanılmıştır.

Şekil 53: Bursa Merinos Enerji Müzesi Dekoratif Amaçlı Olan İnfografik Eklentiler

Kaynak: Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Müzenin genelinde çok fazla infografik eklenti bulunmasa da bulunan eklentilerin bir bütünlük gözlemlenmemiştir. Bu durum endüstri yapısının üzerinde çok fazla oynama yapılamayacağından dolayı yeterli bir uygulama yapılamamıştır.

4.6.3. Teknik donatı eklentileri

Müze yapısı aydınlatma sistemine bakıldığında yeniden işlevlendirme öncesinde pencerelerden gelen gün ışığı ile aydınlatılmaktaydı. Yapıda aynı boyutta ve yan yana dizili birçok pencere bulunmaktadır. Yoğun gün ışığına sahip yapı yeniden işlevlendirmesi

ile pencere önleri alçıpan duvarlarla kapatılmıştır. Bu uygulama hem yapının gün ışığı almasını hem de iç mekân atmosferinin değişmesine sebep olmuştur. Müze işlevinin gerektirdiği doğrultuda sergilenen eserlerin dışardan gelen zararlı ışınlar karşısında korunması için yapılan uygulama yapıdaki doğal aydınlatmayı tamamen yok etmiş ve bu yüzden yapıda yapay aydınlatma kullanılmıştır.

Şekil 54: Bursa Merinos Enerji Müzesi Pencerelerinin Yeniden İşlevlendirme Öncesi ve Sonrası

Kaynak: https://v3.arkitera.com/tools/watermark.php?src=UserFiles/Image/ig/Haberler/merinos/fabrikadan_gorunus2.jpg / Hicran Kertlez Yanıkkaya Arşivi

Kullanılan yapay aydınlatmalarda farklı tipte seçilmişlerdir. Bunlar: endüstriyel aydınlatma armatürleri, üzerinde çelik tel kafes bulunan camlı armatürler, ledler, ray spot kullanılmıştır. Müzede iyi görme koşullarını sağlayan aydınlatma türlerinden başka dekoratif amaçlı kullanılan aydınlatmalarda bulunmaktadır. Bunlarda yapıda bulunan makinelerin üzerlerine yansıtılan renkli ışıklardır.

Şekil 55: Bursa Merinos Enerji Müzesi Kullanılan Aydınlatma Türleri

Kaynak: Bursa Merinos Enerji Müzesi Panoramik Sanal Tur Ekran Görüntüsü

Yapıda yeniden işlevlendirme ile elektrik ve sıhhi tesisat yenilenmiştir. Yenilenen tesisat sistemi için kablo kanalları kullanılmıştır. Böylece yapıya en az zarar verilerek yapının özgünlüğü korunmaya çalışılmıştır. Müzede ısınma merkezi ısınma ve havalandırma ile sağlanmaktadır.

BÖLÜM V. GENEL DEĞERLENDİRME

5.1. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin İç Mekân Müdahalelerine Yönelik Değerlendirme

Bursa Merinos Elektrik santrali yeniden işlevlendirilmesi ile müzeye dönüştürülmüştür. Bu dönüşümün gereklilikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda iç mekân müdahalelerinde bulunulmuştur. Bu müdahaleler önceki bölümlerde anlatılmış olup bu bölümde ise alt başlıklar halinde ilk mekânlarda bulunan özgün elemanların ne kadar başarılı korunduğu değerlendirilerek mekânın ne kadar korunduğu ortaya konulacaktır. Daha sonra da santral yapılarında bulunan mekânların özgünlük değerlerinin hangi oranda korunduğu değerlendirilecektir.

5.1.1. Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (1- Korunmuş, 2- Orta Derece Korunmuş, 3- Korunmamış)

Bursa Merinos Enerji Müzesi araştırma sonunda elde edilen bilgiler doğrultusunda işlevsel müdahale sonrasında mekânlardaki özgün elemanların, mimari elemanların ve donatılar olarak ayrılan elemanların korunma durumu incelenmiş ve tablo haline getirilerek mekânların ne ölçüde korundukları ortaya konulmuştur. Üç yapıda bulunan her mekân ayrı ayrı ele alınmış ve 1, 2 ve 3 numaralı yapılar olarak ayrı tablo yapılmıştır. İlk olarak aşağıda yapılacak olan sıralamanın açıklaması yapılmıştır.

Tablo 3: İşlevsel müdahale sonrasında mekânın içerisinde bulunan özgün elemanlara göre mekânın ne ölçüde korunduğunun sıralaması

1. KORUNMUŞ: Mekân içerisinde bulunan mimari elemanların(duvar yüzeyleri,döşeme,tava,kolon-kiriş,merdiven,yürüyüş platformu-gezi iskelesi,) ve donatıların (makine ve teçhizatların, aydınlatma elemanlarının, ısıtma- soğutma

elemanlarının) özgünlüklerinin yani malzemesinin, renginin, formunun, boyutunun, konumunun değiştirilmemiş olup korunması, yeni eklenen bir eleman ise renk, malzeme, form ve boyut özelliklerinin benzerliğinin fazla olması ve eski durumundan ayırt edilebilir olmasıdır.

2. ORTA DERECEDE KORUNMUŞ: Mekân içerisinde bulunan mimari elemanların ve donatıların yeni işlev gereği çok fazla özgünlüğüne yani malzemesinin, renginin, formunun, boyutunun, konumuna yapılan ufak değişiklikler, yeni eklenen elemanlarında renk, malzeme, form ve boyut bakımından eski ile benzerliklerinin çok değişmemiş olmasıdır.

3. KORUNMAMIŞ: Mekân içerisinde bulunan mimari elemanların ve donatıların yeni işlev gereği çok fazla özgünlüğünü yani malzemesinin, renginin, formunun, boyutunun, konumunun değiştirilmemiş olup korunmaması, geri dönüşü mümkün olmayan müdahaleler yapılması, eskinin tamamen yok edilip yenilenmesi ile yeni eklenen elemanların renk, malzeme, form, boyut özelliklerin eskisinden tamamen farklı olmasıdır.

Bu sıralamanın mekân içerisindeki elemanlara verilebilmesi için yapılan müdahalelerin kriterleri genel olarak ele alınarak aşağıda (tablo 4) tablolştırılmıştır.

Tablo 4: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (1 numaralı santral yapısı mekanları)

1 NUMARALI SANTRAL YAPISI	1. KAT	KÖMÜR SİLOLARI	MIMARI ELEMANLAR	Olduğu gibi Korunmuş	Müdahale Görmüş Elemanlar Var ✓ Yok *								Yeni Eklenti Elemanlar Var ✓ Yok *								Elemanların korunma derecesi	Mekanın İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi					
					Malzeme		Renk		Form		Boyut		Konum		Malzeme		Renk		Form				Boyut				
					Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı			Benzer	Farklı			
1 NUMARALI SANTRAL YAPISI	1. KAT	KÖMÜR SİLOLARI	MIMARI ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	1	1 - KORUNMUŞ			
				Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x		x	1	
				Tavan	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x		x	1	
				Kolon- Kiriş	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x		x	1	
				Merdiven	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x		x	1	
				Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	1
			DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	1	
				Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		x	✓	2
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		x	✓	2
	1. KAT	OFIS	MIMARI ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ	
				Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		1
				Tavan	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		2
				Kolon- Kiriş	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		2
				Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		-
				Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		-
			DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		-
				Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2
1. KAT	KAZAN DAİRESİ	MIMARI ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	2	2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ		
			Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		1	
			Tavan	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		1	
			Kolon- Kiriş	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		2	
			Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		2	
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		-	
		DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	x	x		1	
			Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
			Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	

1 - KORUNMUŞ

2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ

3- KORUNMAMIŞ

1 NUMARALI SANTRAL YAPISI	BODRUM KAT	WC BAY/ BAYAN	KÜLHANE	MIMARI ELEMANLAR	Olduğu gibi Korunmuş	Müdahale Görmüş Elemanlar Var ✓ Yok *						Yeni Eklenmiş Elemanlar Var ✓ Yok *								Elemanların korunma derecesi	Mekânın İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi				
						Malzeme		Renk		Form		Boyut		Konum		Malzeme		Renk				Form		Boyut	
						Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı			Benzer	Farklı	Benzer	Farklı
				Duvar Yüzeyleri	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	1	1 - KORUNMUŞ				
				Döşeme	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	1						
				Tavan	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	1						
				Kolon- Kiriş	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	1						
				Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-					
				Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	-					
				DONATILAR																					
				Makine ve Teçhizatlar	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	1					
				Aydınlatma Elemanları	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	2					
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	2					
				DONATILAR																					
				MIMARI ELEMANLAR																					
				Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	3	3 - KORUNMAMIŞ				
				Döşeme	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	3						
				Tavan	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	3						
				Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	3						
				Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-					
				Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-					
				DONATILAR																					
				MIMARI ELEMANLAR																					
				Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-					
				Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2					
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2					

1 - KORUNMUŞ

2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ

3- KORUNMAMIŞ

Tablo 5: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (2 numaralı santral yapısı mekanları)

2 NUMARALI SANTRAL YAPISI	ZEMİN KAT	POMPA	MİMARİ ELEMANLAR	Olduğu gibi Korunmuş	Müdahale Görmüş Elemanlar Var ✓ Yok *										Yeni Eklenti Elemanlar Var ✓ Yok *								Elemanların korunma derecesi	Mekanın İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi	
					Malzeme		Renk		Form		Boyut		Konum		Malzeme		Renk		Form		Boyut				
					Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı			
BODRUM KAT	PERMÜTİT BÖLÜMÜ	MİMARİ ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	2	1 - KORUNMUŞ		
			Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	1
			Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x		2	
			Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	x		2	
			Merdiven	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x		1	
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskeles	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		-	
			DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	✓	x	x	x		x	1
				Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2
	GEÇİŞ HOLLÜ	MİMARİ ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	1			
			Döşeme	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x	x	1			
			Tavan	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	1			
			Kolon- Kiriş	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	1			
			Merdiven	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	1			
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskeles	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		1	
		DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		-	
			Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
			Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
BODRUM KAT	PERMÜTİT BÖLÜMÜ	MİMARİ ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	✓	x	x	x	2	2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ		
			Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
			Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	2			
			Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	x	2			
			Merdiven	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	2			
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskeles	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
			DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x		x	1
				Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2
				Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2

Tablo 6: Mekanların İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi (3 numaralı santral yapısı mekanları)

3 NUMARALI SANTRAL YAPISI	ZEMİN KAT	TÜRÜN	MİMARİ ELEMANLAR	Olduğu gibi Korunmuş	Müdahale Görmüş Elemanlar Var ✓ Yok *										Yeni Eklenti Elemanlar Var ✓ Yok *								Elemenların korunma derecesi	Mekanın İçerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi			
					Malzeme		Renk		Form		Boyut		Konum		Malzeme		Renk		Form		Boyut						
					Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı					
ELEKTRİK DAĞITIM BÖLÜMÜ	TÜRÜN	MİMARİ ELEMANLAR	Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	2- ORTA DEREDEDE KORUNMUŞ		
			Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
			Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2
			Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	2
			Merdiven	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	1
			Yürüyüş Platformu/ Gezi Iskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x		✓	-
	DONATILAR	Makine ve Teçhizatlar	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	2			
		Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
		Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
		Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
		Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
		Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓		2	
SERGİ ALANI	MİMARİ ELEMANLAR	Kolon- Kiriş	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
		Merdiven	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	3		
		Yürüyüş Platformu/ Gezi Iskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	-		
		Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-		
		Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	
		Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	
	DONATILAR	Duvar Yüzeyleri	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	3	
		Döşeme	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	3	
		Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2		
		Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2		
		Merdiven	x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	3		
		Yürüyüş Platformu/ Gezi Iskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	-		
PERSONEL ODASI	MİMARİ ELEMANLAR	Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-			
		Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
		Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2			
		Duvar Yüzeyleri	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	1		
		Döşeme	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	1		
		Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	1		
	DONATILAR	Kolon- Kiriş	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	1		
		Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-		
		Yürüyüş Platformu/ Gezi Iskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-		
		Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-		
		Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	
		Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2	

3 NUMARALI SANTRAL YAPISI	BODRUM KAT	KONDANSE BÖLÜMÜ	MIMARİ ELEMANLAR	Olduğu gibi Korunmuş	Müdahale Görmüş Elemanlar Var ✓ Yok *								Yeni Eklenti Elemanlar Var ✓ Yok *								Elemanların korunma derecesi	Mekanın içerisinde Bulunan Elemanlara Göre Korunma Derecesi		
					Malzeme		Renk		Form		Boyut		Konum		Malzeme		Renk		Form				Boyut	
					Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Korunmuş	Değişmiş	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı	Benzer	Farklı			Benzer	Farklı
				x	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	x	✓	x	2	2- ORTA DERECEDE KORUNMUŞ	
			Döşeme	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	2		
			Tavan	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x	x	2		
			Kolon- Kiriş	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	✓	x	x	x	x	x	2		
			Merdiven	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	✓	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	1		
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	-		
			DONATILAR																					
			Makine ve Teçhizatlar	x	✓	x	x	✓	✓	x	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	1		
			Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	2		
			Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	2		
			4 MEVSİM ODASI																					
			MIMARİ ELEMANLAR																					
			Duvar Yüzeyleri	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	-	(YENİ EKLENEN MEKAN)	
			Döşeme	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	-			
			Tavan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	-			
			Kolon- Kiriş	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-			
			Merdiven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-			
			Yürüyüş Platformu/ Gezi İskelesi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-			
			DONATILAR																					
			Makine ve Teçhizatlar	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	-		
			Aydınlatma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	2		
			Isıtma ve Soğutma Elemanları	x	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	✓	x	2		

Bursa Merinos Enerji santralinin müze olarak yeniden işlevlendirilmesi sonrasında yapının korunan özgün elemanları, müdahale görmüş elemanları ve yeni eklenti elemanları vardır. Bu elemanlar yukarıdaki tablolarda görüldüğü üzere mimari elemanlar ve donatılar olarak iki gruba ayrılmıştır. Müdahale görmüş elemanların her mekâna göre malzeme, renk, form, boyut ve konumlarının korunup korunmadığı ortaya konulurken aynı zamanda bu kriterlerin mekânlara yeni eklenen elemanlar üzerinde de özgün elemanlara benzerliği ve farklılığı da renk, malzeme, form, boyut özellikleri açısından bu tablolarda incelenmiştir.

Bu tablolar sonucunda ‘1- Korunmuş’ olarak belirlenen mekânlar; kömür siloları, külhane, pompa dairesi, geçiş holü ve personel odasıdır. Bu mekânların korunma derecesinin bir olmasının sebepleri; mimari elemanlarının (duvar yüzeyleri, döşeme, tavan, kolon-kiriş, merdiven) onarım ve bakımı yapılarak korunmasıdır. Diğer sebep ise mekânlara yapılan müdahale ile yeni eklenen elemanlarında malzemesi, renginin, formunun ve boyutunun mekân atmosferini bozmayacak ve geri dönüşü mümkün olacak şekilde ve bu özelliklerin eski özellikleri ile benzerliğinin fazla olması ve eski durumundan ayırt edilebilir olmasıdır. Aynı zamanda eski işlevde kullanılan personel odasının yıkılmadan yeni işlevde de gerekli olan bir mekân olarak görülüp işleve dahil edilmesi önemli bir noktadır. Ancak kömür siloları ve külhane bölümünün yeniden işlevlendirme kapsamında müze ziyaretçileri için gezi rotasına dahil edilmemesi burada eksiklik olarak görülmüştür.

Diğer bir koruma derecesi olan ‘2- Orta Derecede Korunmuş’ olarak belirlenen mekânlar ise; ofis, kazan dairesi, permutit bölümü, türbin dairesi, elektrik dağıtım bölümü, kondanse bölümüdür. Bu mekânlarda bulunan donatılardan olan makine ve teçhizatlar yeniden işlevlendirme kapsamında ziyaretçilerin dikkatini çekmek amaçlı bazı makinelerin kolları renklendirilmiştir. Aynı zamanda mimari elemanlardan kolon-kiriş ve bazı duvarlara yapılan müdahale ile kırmızı renge boyanmıştır. Diğer bir müdahale ise duvarların fotoğraf kaplanmasından dolayı eski yeni ayrımının zor olmaktadır. Bu durumda yapısal bir form değişikliği söz konusu olmamış görsel bir değişikliğe gidilmiştir. Korunan özgün eleman ve mimari elemanların korunurken diğer taraftan da değiştirilen renkleri ile bu mekânlar orta derecede korunmuş grubuna girmektedir. Ofis hariç 2 orta derece korunmuş olarak belirlenen mekânlarda korunan ve aynı zamanda yeni eklenen mimari elemanlardan birisi de döşemedir. Tabloda yürüyüş platformu/gezi iskelesi olarak

belirtilmiştir. Eski zemin korunup üzerine yeni yükseltilmiş döşeme oluşturulmuştur. Bu yükseltilmiş döşeme müzenin girişinden itibaren ziyaretçilerin gezi rotası olarak kullandıkları yeni bir eklentidir. Eski döşeme elemanının üzerine yeni eklenen döşeme elemanından diğeri ise çakıl taşlarıdır. Yeni eklenen döşeme elemanları eskiden farklı renk ve dokudaki malzemeler kullanılarak belli edilmiştir. Özellikle eski zemin üzerine yerleştirilen çakıl taşlarının ziyaretçiler için girilmemesi gereken yerlerin sınırlarını belli etmek amaçlı kullanıldıklarını söyleyebiliriz. Permutit ve türbin dairesinde bulunan eski dolaşım elemanı olan merdivenler korunmuştur. Bu durumda korunan dolaşım elemanları yeni eklenenlerden malzeme farkı ile ayrılmaktadır. Bu noktada eski yeni farkı rahatlıkla ziyaretçiler tarafından yapılmaktadır. Korunan özgün merdivenlerde değişikliğe gidilmediği sadece bakım ve onarımı yapılarak korkuluklarının boyanması ile 2- orta derecede korunmuş olarak derecelendirilmiştir. Bu mekânların içerisinde ofis mekânı yapıya yeni eklenmiştir. Buna rağmen yapının özgünlüğüne en az müdahale ile eklenmesi ve yeni eklenen elemanlarında kısmen özgün kimliği kapatmamasından dolayı '2- Orta Derecede Korunmuş' olarak belirlenmiştir.

'3 – Korunmamış' olarak belirlenen mekânlar ise; sergi alanı, etkinlik alanı, bay/bayan wc ve enerji odasıdır. Bu mekânlardan sergi ve etkinlik alanı yapıya yeni eklenenlerdendir. Diğer iki mekân wc ve enerji odası ise yapı içerisinde hacimsel düzene giderek konumları değiştirilen mekânlardandır. Bu durumda mekânlardaki mimari elemanların korunmadan değiştirilmesi ve yeni eklenen mekânlarda kullanılan malzemelerin yapının özgün durumu ile örtüşmemesinden dolayı korunma dereceleri '3 korunmamış' olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda etkinlik ve sergi alanının olduğu kattaki merdivenin kaldırılması, yeni bir asansör ve merdivenin eklenmesi mekânların korunmamış olarak derecelenmesine sebep olmuştur.

Yapıda bulunan mekânlara yapılan genel müdahale ile olan korunma durumlarına bakacak olursak; mimari elemanlardan birisi olan pencereler, önleri alçıpan duvarlarla kapatılmıştır. Bu yapıda yapılan yeniden işlevlendirme ile özgün elemanın korunmadan yapılan müdahaleler yardımıyla yapı yeni işleve uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Müze işlevinin gerektirdiği doğrultuda sergilenen eserlerin dışardan gelen zararlı ışınlarla karşı korunması için yapılan uygulama yapıdaki doğal aydınlatmayı tamamen yok etmiş ve bu yüzden yapıda yapay aydınlatma kullanılmıştır. Bu uygulama hem yapının gün ışığı

almasını hem de iç mekân atmosferinin değişmesine sebep olmuştur. Yapılan bu müdahale ile sergilenen eserlerin korunması hedeflenirken diğer taraftan geri dönüşü zor olan bir yöntem kullanılarak yapının gün ışığı alması engellenmiştir. Böyle bir yöntem tercih etmek yerine geri dönüşü kolay olan, ışık alımının istenildiği zaman azaltılıp arttırılabildiği bir yöntem tercih edilebilirdi. Ayrıca bu yöntemle ziyaretçilerin yapının özgün elemanlarının eklenen elemanlardan ayırt edilebilecek nitelikte olması sağlanabilirdi yapılan müdahale ile bu sağlanmamıştır. Bu durumda pencerelere yapılan müdahaleler ile özgün elemanın korunması sadece pencere form ve şekillerinde sağlanırken malzeme ve işlev açısından özgünlüğü kaybolmuştur.

Müzeden donatılardan ilk olarak aydınlatma sistemine bakıldığında doğal aydınlatmanın tamamen kaybedildiği görülmektedir. Mekânlardaki pencerelerin önlerinin kapatılması ile yapay aydınlatma kullanılmıştır. Yapının genel atmosferine uygun şekilde ve yapının özgünlüğüne zarar vermeyecek şekilde yeniden işlevlendirme ile elektrik ve sıhhi tesisatta eski donatılar yenilenmiş ve kullanılmıştır. Isıtma – soğutma için müzede doğalgaz ile ısıtma sistemleri ve klima sistemi eklenmiştir. Yenilenen tesisat sistemi için kablo kanalları kullanılmıştır. Yeni eklenen teknik donatılar için ortak bir dil kullanılmıştır. Müze işlevi ile eklenen yapay aydınlatmalar ve kablo kanalları saklanmış tüm donatılar ortada bırakılmıştır. Yapı içerisinde bulunan teknik donatılar ile ele alınarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemeler ile yapıya ait her şey birlikte kurgulanmalı. Yapı müze olarak yeniden işlevlendirildikten sonra müzede bazı noktalarda teknik donatıların göz önüne alınmadan düzenlendiği görülmüştür. Teknik donatıların gezi iskelesinin geçtiği noktalara denk gelmesi ile ziyaretçi geçişi engellenmiştir. Bu noktada aydınlatmanın da tüm mekânlarda uğradığı büyük değişikliklere uğrayarak korunmamıştır.

5.1.2. İşlevsel müdahale sonrasında mekânların özgünlük değerlerinin korunma ve başarı durumu

Elektrik santral yapılarında bulunan mekânların müze olarak yeniden işlevlendirilmesi ile özgünlük değerlerinin hangi oranda korunduğu değerlendirilecektir. Bu değerlendirme her mekân için tablo 8’de bulunan belli kriterler ile yapılacaktır. Bu kriterlerin sorgulanması

sonucunda ise mekânların kimliklerinin ve özgünlük değerlerinin korunma durumları üçlü bir sıralama kriterine göre yapılmıştır. Bu sıralamanın açıklaması tablo 7’de yapılmıştır.

Tablo 7: Mekânların Özgünlük Değerlerinin Ne Ölçüde Korunduğu Sıralaması

<p>1. Başarılı: Mekânın kimliği ve içinde bulunan özgün elemanlarının korunarak günümüze ulaştırılması. Mekânın geri dönüşü mümkün bir şekilde yeniden işlevlendirilmesi. Mekânın yeniden işlevlendirilmesi ile yeni eklenen elemanlarının eskiden ayırt edilebilir olması.</p>
<p>2. Orta Derecede Başarılı: Mekânın kimliği ve içinde bulunan özgün elemanlarının korunarak günümüze kısmen ulaştırılması. Eski hacimsel düzenin bozulması ve yeni mekanların eklenmesi. Mekânın geri dönüşü zor bir şekilde yeniden işlevlendirilmesi. Ziyaretçilerin mekânı görmesi ancak ziyaretçi ulaşımının olmaması.</p>
<p>3. Başarısız: Mekânın kimliği ve içinde bulunan özgün elemanlarının korunarak günümüze ulaştırılmaması. Eski hacimsel düzenin tamamen bozulması ve yeni mekânların eklenmesi. Mekâna yapılan müdahalelerin geri dönüşü mümkün olmayacak şekilde yapılması. Mekânın yeniden işlevlendirme kapsamına alınmaması.</p>

Tablo 8: Mekânlara yapılan müdahalelerin koruma kriterleri açısından incelenmesi

SANTRAL YAPILARINDA BULUNAN MEKANLARINA YAPILAN MÜDAHALELERİ VE BU MÜDAHALELERİN KORUMA KRİTERLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

SANTRAL YAPILARI	1 NUMARALI SANTRAL						2 NUMARALI SANTRAL			3 NUMARALI SANTRAL							
	KAT	1.KAT	ZEMİN KAT		BODRUM KAT			ZEMİN KAT		BODRUM KAT	ZEMİN KAT				BODRUM KAT		
	MEKANLAR	KÖMÜR SİLOLARI	OFİS	KAZAN DAİRESİ	KÜLHANE	WCİBAY BAYAN ENGELLİ)	ENERJİ ODASI	POMPA DAİRESİ	GEÇİŞ HOLÜ	PERMUTİT BÖLÜMÜ	TÜRBİN DAİRESİ	ELEKTRİK DAĞITIM BÖLÜMÜ	SERGI ALANI	ETKİNLİK ALANI	PERSONEL ODASI	KONDANSE BÖLÜMÜ	4 MEVSİM GÖSTERİ ODASI
Bulunduğu katta hacimsel düzende değişiklik yapılmıştır.	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	
Mekânın içten girişi (iç geçişliliği) korunmuş.	EVET	-	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	-	-	HAYIR	EVET	-	
Dolaşım elemanları korunmuştur.	EVET	-	EVET	-	-	-	EVET	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	
Mekân içerisinde bulunan özgün elemanlar (makine ve teçhizatlar) bakım ve onarımı yapılarak korunmuştur.	EVET	-	EVET	-	-	-	EVET	-	EVET	EVET	EVET	-	-	-	EVET	-	
Bulunduğu katta yeniden işlevlendirme sonrasında kaldırılan mekânlar vardır.	EVET	EVET	EVET	-	EVET	EVET	-	-	-	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	
Kaldırılan mimari elemanlar anlaşılmalıdır.	HAYIR	HAYIR	HAYIR	-	HAYIR	HAYIR	-	-	-	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	-	
Eski ve yeni ayırımı yapılabilmekte ve eski duruma (kaldırılan elemanların) ait izler okunmaktadır.	-	EVET	HAYIR	-	HAYIR	HAYIR	-	-	-	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	HAYIR	
Mekânın yeniden işlevlendirmesi ile birçok mekândan oluşan kat planı tek hacime dönüşmüştür.	-	EVET	EVET	-	-	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	
Geri dönüşümü mümkün şekilde müdahale ile işlev değişikliği (planda) yapılmış mekânlardan birisidir.	-	EVET	EVET	-	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	HAYIR	EVET	
Mekânın cephedeki girişi/ çıkışları değişmiştir.	EVET	-	EVET	-	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	-	-	-	-	EVET	-	
Yeni dolaşım elemanları eklenmiştir.	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	
Yeniden işlevlendirme sonrasında eklenen yeni hacimlerden birisidir.	-	EVET	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	HAYIR	HAYIR	EVET	
Yeni eklenen (duvarlar, merdivenler, çatı, kapı, pencere) anlaşılıyor.	-	EVET	-	-	EVET	EVET	-	-	-	-	-	-	-	-	-	EVET	
Yeni eklenen elemanlar bir ortak tasarım diline (renk ve malzeme) sahiptirler.	-	EVET	-	-	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	-	EVET	EVET	
Yeni eklenti elemanlarının özgün yapıya zarar vermeden geri dönüşü mümkün şekilde inşa edilmişlerdir.	-	EVET	HAYIR	-	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	-	EVET	EVET	
Müze işlevinde yeniden işlevlendirmeye gidilmeyen mekânlardan birisidir.	EVET	-	HAYIR	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	
Yeni dolaşım elemanları eklenmiştir.	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	
Yeniden işlevlendirme ile zemin malzemesi değişmiştir.	-	HAYIR	EVET	-	EVET	EVET	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yeni sirkülasyon için dolaşım elemanı (gezi iskelesi) eklenmiştir.	HAYIR	HAYIR	EVET	HAYIR	HAYIR	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	
MEKANLARIN KİMLİĞİNİN KORUNMA DERECESESİ	2	2	1	3	3	3	1	1	1	2	2	2	2	1	2	3	
DEĞERLENDİRME	1 numaralı santral yapısında genel olarak yapının kimliği ve özgün elemanlarının bulunduğu görülmüştür ve zemin kat için başarılı sonuç çıkmıştır. Bodrum katta wc ve enerji odasının yıkılıp yeniden kurulması yapının özgün elemanlarının geri dönüşü mümkün olmayan müdahale ile yenilendiği görülmüştür. Bu durumdan dolayı başarılı olsa da küllhan bölümünün özgün elemanlarının korunması ancak müze işlevine katılmamasından dolayı bodrum katta bulunan mekânların kimliğinin kısmen korunduğunu söyleyebiliriz.						2 numaralı santral yapısında bulunan mekânların kimlikleri ve özgünlük değerleri korunarak yeniden işlevlendirilmesi sağlanmıştır. Bu durumda kaldırılan bir eleman olmaması, yeni eklenen zeminin eksiklerinden fark edilmesi ile durumundan dolayı başarılı bir şekilde korunmuştur.			3 numaralı santral yapısında bulunan dolaşım elemanları ve hacimlerin kaldırılıp yeniden kurulmasından dolayı hem de geri dönüşü mümkün olmayan şekilde müdahalele bulunması yapının kimliğinin değişmesine sebep olmuştur. Diğer taraftan ise özgün elemanlarının (makine ve teçhizatların) korunması ve günümüze ulaştırılması yapının özgünlüğünün kısmen korunmaktadır ve orta başarılı olarak değerlendirilebilir.							

1- BAŞARILI

2- ORTA DERECEDE BAŞARILI

3- BAŞARISIZ

Tabloda mekânlarda yapılan müdahalelerin kriterleri genel olarak ele alınmış olup bu müdahaleler aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. İlk olarak 1 numaralı santral yapısı yeniden işlevlendirme öncesi ve sonrasında da dikdörtgen planlı bodrum, zemin ve 1. Kattan oluşmaktadır. Yeniden işlevlendirme sonrasında mekânın kuzey yönünde teknisyen odası, soyunma odası ve muhdes ek kaldırılmıştır. Diğer taraftan 1 numaralı kazanın arkasında yer alan koltuk ambarı ve tamirhanede yıkılmıştır. Yeniden işlevlendirme ile birçok mekândan oluşan zemin planı tek hacme dönüşmüştür. Bu durum yeni işlevde mekânın daha kullanışlı olmasını sağlamıştır. Ancak müze işlevinde hacimsel olarak bir müdahalede bulunulmuş bu müdahaleyle ihtiyaç doğrultusunda ofis kısmı eklenmiştir. Ofis kısmının malzeme farkından yeni bir eklenti olduğu fark edilmektedir. Fakat bu kısım ziyaretçilerin gezi güzergâhında bulunmamaktadır. Ofis müze girişine göre sağ tarafa kazan yanına konumlandırılmıştır. Bu konumlandırma ile ofis alanı ön cephede gün ışığını bizzat almaktadır. Bu yeni eklenti yerine eski planda günümüze ulaşmayan koltuk ambarı ya da tamirhane yeni ek yapılmadan ofise dönüştürülebilirdi. Çünkü yeni eklenti olan ofis mekânı gibi gezi güzergâhı üzerinde olmayan aynı şekilde kazan arkasında kalan bir kısım ve gün ışığını da alan bir mekândır. Böylece hem eski yapının özgünlüğü korunmuş olur hem de yeni işlevdeki ihtiyaç yeni bir ek müdahaleye ihtiyaç duyulsa da iç mekân düzenini değiştirmeyecektir. 1 numaralı santral yapısının bodrum kat külhan bölümü de müze işlevinde kullanılmayan bir mekândır. Burası olduğu gibi bırakılmış hiçbir şekilde yeniden işlevlendirme kapsamına alınmamıştır. Bodrum katta yeniden işlevlendirme ile sadece tuvaletler yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme dışında kalan kısımda bodrum kat için yeniden işlevlendirilmeye gidilmesi gerekirken gidilmemiştir. Külhan bölümü de müze koleksiyonu ve ziyaretçileri için oldukça bilgi aktaran kısım olacaktır.

2 numaralı santral yapısında ise galeri ve bodrum kat tamamen yeniden işlevlendirme ile müzeye çevrilmiştir. Hacimsel algı bu yapıda korunarak yeniden işlevlendirme yapılmıştır. Sadece bodrum kattan çıkış kapatılarak diğer iç geçişli mekânlardan giriş çıkış sağlanmıştır. Bu yapıda yeniden işlevlendirme sonrasında yapı atmosferinin özgünlük değerleri korunmuştur. En çok mekânsal müdahalede bulunulmuş olan yapı 3 numaralı santral yapısıdır. İlk olarak zemin katta bulunan dolaşım elemanlarının yeniden kurgulanması ile hacimsel düzende yenilenmiştir. Korunan makine teçhizatların etrafında sergileme kurgulanmıştır. Elektrik dağıtım bölümü uzun ince bir koridor olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Burada bulunan teçhizatlar koridorun bir yüzünü oluşturmuştur. Bu

bölümün başlangıcında bir teknisyen odası mevcutken yeniden işlevlendirme sonrasında mekân korunmuş ve personel odasına dönüştürülmüştür. Diğer taraftan ise şalt merkezi olan kısım ise yeni işlevde sergi mekânı olarak yenilenmiştir. Dolaşım elemanlarının yeniden kurgulanması ile mekânda oluşan boş alan ise etkinliklerin yapıldığı bir alan olarak düzenlenmiştir. Bodrum katta ise yine zemin katta olduğu gibi birçok hacimden oluşan kat tek bir hacme dönüştürülmüştür. Bu uygulamalar ile 3 numaralı santral yapısının tüm katları da müze işlevi ile yeniden işlevlendirilmiştir. Bu durumda yapılan müdahale ile birçok mekânın ana makinelerin bulunduğu alan ile birleştirilerek metrekarenin büyütülmesi, dolaşım elemanlarının yani iki merdivenin tek merdivene indirilmesi, gezi rotasının akışının bölüntülere uğramaması, işlev gereksinimi olarak birçok hacimden tek hacme indirgenmesi, başarılı mimari çözümlerdendir diyebiliriz.

1, 2 ve 3 numaralı elektrik santral yapılarının iç geçişli olması yeniden işlevlendirme sonrasında değişikliğe uğratılmadan bu düzen korunmuş ve yeni müze işlevinde iç geçişli olmaları kullanılmıştır. Bu yapılarda yapılan yeniden işlevlendirme ve eklenen öğeler yardımı ile mekânın yeni işlev için uygun hale getirildiği görülmüştür. Yeniden işlevlendirme sonrasında yapıda hacimsel algıya çok müdahalede bulunulmadan korunmaya çalışılmıştır. Bursa Merinos Enerji müzesi yeniden işlevlendirildikten sonra hem mekânlar arası ilişkiler hem de mekânlardaki müdahale ile ziyaretçilerin makine ve teçhizatları algılaması konusunda iç mekân kurgusunun ve atmosferinin başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğini ifade etmeliyiz. Bursa Merinos Enerji Müzesinde ve elektrik üretimi amaçlı tasarlanan santral yapısında da odak noktası makinelerdir. Yeniden işlevlendirme ile bu durum değişmemiştir. Yapının müzeye dönüşümünün en az müdahale ile gerçekleşmesi ve özgün hacimsel kurgunun korunması mekânın sahip olduğu atmosferi ve kimliğinde bozulmamasına sebep olmuştur. Santral yapısının içerisinde bulunan makinelerin korunması ile mekânın ruhu bugüne aktarılmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak işlevsel müdahale sonrasında mekânların özgünlük değerlerinin korunma durumu açısından 1 Numaralı Santral yapısının genel olarak orta derecede (2) korunmuş olduğu, 2 Numaralı santral yapısının ise başarılı (1) ve 3 Numaralı santral yapısının da orta derecede (2) korunmuş olduğunu söyleyebiliriz.

5.2. Bursa Merinos Enerji Müzesi'nin Yeniden Yüklenen İşlevin Başarısı Açısından Değerlendirme

Yeniden işlevlendirme ile yapılan müdahalelerin yapının özgün durumuna uygunluğu önemlidir. Yapılan müdahaleler ile yapının kimliğini kaybetmemesine dikkat edilmelidir. Bu bölümde Elektrik santraline yüklenen yeni müze işlevinin başarısı alt başlıklarda ilk olarak mekânsal organizasyonun, sergileme ve sunum elemanlarının müzecilik açısından başarısı ve müzedeki tematik kurgu ve sirkülasyon kurgusunun başarısı değerlendirilerek son olarak ise müzecilik işlevi açısından her mekâna yönelik bir değerlendirme yapılacaktır.

5.2.1. Müzedeki mekânsal organizasyonun karşılaştırılması

Yapıların kendine özgü mekân düzeni ve organizasyonları vardır ve yeni verilen her işlev yapıya uygun olmamaktadır. Yeniden işlevlendirme yapılırken yeni işlevin mekân organizasyonu yapının mevcut hacimsel düzen ile örtüşmesi önemlidir. Bu noktada işlev verilecek yapının mevcut hacimsel düzeni bozulmadan ona uygun yeni işlev seçilmelidir.

Elektrik Santralinde genel anlamda eski ve yeni düzende mekânsal organizasyon aynı tutulmaya çalışılmıştır. Eski santral yapısında ve yeni müze işlevi de kendini tekrarlayan yani art arda gelen hacimlerden oluşmaktadır. Bu hacimler yapılan birkaç müdahale ile yer yer fiziksel ve işlevsel değişime uğramışlardır. Tüm santral yani makine ve teçhizatların bulunduğu alanlar müzeye çevrilmiştir. Bu noktada makine ve teçhizatların bulunduğu alanların tek hacimden oluşması müze işlevi içinde uygun olduğundan bir müdahale gerektirmemiştir.

Bu alanların dışında kalan diğer işlevler ise değişikliğe uğramıştır. Yapıda mevcut hacimlerin yeni eklenecek işlevlere çevirmek yerine yeniden bir hacimsel düzen kurgulanmış ve yeni eklemelerde bulunulmuştur. Bunlarda birisi yeni ofis hacminin

eklenmesidir. Eski işlevde koltuk ambarı ve tamirhane olarak geçen hacmin yeni işlevde ofis olarak kullanılabilirken onların kaldırılması ve yeni bir hacim eklenmesi tercih edilmiştir. Bunun dışında yapının özgün dolaşım elemanı olan merdivenlerin kaldırılması 2 numaralı santral yapısında değişikliğe sebep olmuştur. Bu değişiklik ise iki yeni işlevin eklenmesi olarak yeni işlevde karşımıza çıkmaktadır. Eklenen etkinlik alanı ve sergi işlevleri tasarım açısından baktığımızda ise tamamen rastgele konumlandırılmış diyebiliriz. Aynı zamanda hem insanların kullanılması için yerleştirilmiş olup hem de önüne bir koruma şeridi çekilmesi insanların kullanamayacağı gibi gösterilmesi de bu işlevlerde çelişki içine düşmektedir. Yeni eklenen ofis, etkinlik ve sergi alanı geri dönüşümü mümkün müdahalelerle yeni işlevde yapıya eklenmişlerdir. Aynı zamanda yapının eski işlevdeki ana girişin yeni işlevde de aynı tutulması fakat diğer girişlerin yeni işlevde iptal edilmesi ve müdahalede bulunulması yapının özgün durumunu değiştirmiştir.

5.2.2. Müze işlevi ile eklenen sergileme ve sunum elemanlarının müzecilik açısından başarısı

Bu bölümde Elektrik santralının müze olarak yeniden işlevlendirilmesi ile mekânlara eklenen sergileme ve sunum tekniklerinin ve elemanlarının müzecilik kriterleri açısından incelenmiş ve tablo haline getirilerek ne derece de başarılı olduğu ortaya konulmuştur İlk olarak aşağıda yapılacak olan sıralamanın açıklaması yapılmıştır.

Tablo 9: Müzecilik açısından santral yapılarında kullanılan sergileme ve sunum teknikleri/ elemanlarının başarı derecelendirmesi

1. BAŞARILI:

- Yapıda bulunan özgün elemanların sergilenmesine destek olmaktadır.
- Yapının özgün elemanlarının önüne geçmemektedir.
- Sergileme tekniği ve sergilenen koleksiyon ile mekâna dinamiklik ve hareketlilik katmıştır. Bu dinamiklik ile ziyaretçinin dikkatini çekmektedir.

- İçerisinde sergilenen koleksiyonun bilgilerini ziyaretçiye aktarmaktadır.
- Ziyaretçinin aktif ve katılımcı olmasını sağlamaktadır.
- Mekânın atmosferini bozmayacak Şekilde tasarlanmış ve konumlandırılmışlardır.
- Mekâna teknolojik katkı sağlamaktadır.

2. ORTA DERECE BAŞARILI:

- Yapıda bulunan özgün elemanların sergilenmesine kısmen destek olmaktadır.
- Yapının özgün elemanlarının bölgesel olarak önüne geçmektedir.
- Sergileme tekniği mekânda tek düzen olarak yerleştirilmiş. Bu tek dizellekle ziyaretçinin daha çabuk mekândan kopmasına olanak sağlamaktadır.
- İçerisinde sergilenen koleksiyonun bilgilerini ziyaretçiye kısmen aktarmaktadır.
- Kullanılan sergileme ve sunum teknikleri/ elemanların mekâna yerleŐimi ile ziyaretçinin eserleri kısmi olarak algılaması zorlaŐmıştır.

3. BAŞARISIZ:

- Mekâna kendine has özellikler katmamaktadır.
- Yapı içerisinde çok dikkat çekmeyen bir Şekilde yerleştirilmiş elemanlardır.
- Ziyaretçilerin dikkatini çekmemektedir.
- Ziyaretçinin aktif ve katılımcı olmasını sağlamamaktadır.
- Mekâna teknolojik katkı sağlamamaktadır.
- Mekânın atmosferini etkileyecek Şekilde konumlandırılmışlardır.

Tablo 10: Müzecilik açısından sergileme ve sunum tekniklerinin ve elemanlarının başarı kriterleri

MÜZECİLİK AÇISINDAN SERGİLEME VE SUNUM ELEMANLARININ BAŞARI KRİTERLERİ TABLOSU								
	Sabit Sergileme Elemanları					Dinamik Sergileme ve Sunum	Diğer	
	Vitrin içi sergileme	Stant üzeri sergileme	Modeller (manken, mumyalar)	Maketler	Panolar	Simülatör (Gösteri odası)	Etkileşimli elemanlar	Ses -sis ve lazer gösterisi
Özgün elemanların sergilenmesine destek olmaktadır.	x	✓	✓	x	✓	x	✓	✓
Yapının özgün elemanlarının önüne geçmektedir.	✓	x	x	x	x	x	x	x
Mekana dinamizm katmaktadır.	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Bilgilendirme ile desteklenen elemanlardır.	✓	✓	x	✓	✓	x	x	x
Mekana kendine has özellikler katmıştır.	x	x	✓	x	✓	✓	✓	✓
Yapının özgün durumunu maskelemektedir.	✓	x	x	x	✓	x	x	x
Ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir.	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kullanılan diğer sergileme ve sunum elemanları ile aynı dildedir.	✓	✓	✓	x	✓	x	x	✓
Ziyaretçinin aktif ve katılımcı olmasını sağlamaktadır.	x	x	x	x	x	✓	✓	x
Eserlerin açık ve anlaşılır sergilenmesini sağlamaktadır.	x	✓	✓	✓	x	x	✓	✓
Mekana teknolojik katkı sağlamaktadır.	x	x	✓	✓	x	x	x	x
BAŞARI SONUCU:	2	3	1	2	2	2	1	1

Müzecilik açısından sergileme ve sunum elemanlarının başarıları derecelendirmesi:	1- BAŞARILI	2- ORTA DERECEDE BAŞARILI	3- BAŞARISIZ
---	-------------	---------------------------	--------------

Her bir sergileme ve sunum elemanları yukarıda belirlenen kriterler doğrultusunda tablolatırılmış ve başarı dereceleri belirlenmiştir. Müzede kullanılan sabit sergileme tekniklerinden birisi olan ilki vitrin içi sergilemedir. Cam malzemeli vitrin ünitesi ziyaretçilerin her açıdan rahatlıkla görmesini sağlamanın yanı sıra bu elemanların mekâna konumlandırılması eski makine ve teizat yanlarına olduğu için çok fazla ön plana ıkmamaktadırlar. Diğer taraftan da cam malzemeli olduklarından dolayı diğer sergilenen makineler ile göz yorucu bir ortama sebep olmaktadır. Diğer taraftan aynı şekilde olan maketlerde Yapının özėun elemanlarının bölgesel olarak önüne geçmesinden dolayı orta başarılı diyebiliriz.

Diğer sabit sergileme tekniklerinden stant üzeri sergileme tercih edilmiştir. Birkaç yerde kullanılan bu elemanlar; mekândaki rastgele konumlanması yani çok dikkat çekmeyecek şekilde yerleştirilmiştir. Bunlar ziyaretçinin dikkatini çekmemesine, aktif katılımcı olmamasına sebep olmuştur. Bu durumlardan dolayı başarısız olarak değerlendirilmiştir.

Modeller (mankenler-mumyalar) yapıda bulunan özėun elemanların yanlarına konumlandırılmışlardır. Bu konum dolayısıyla ziyaretçilere makine ve teizatların işlevlerini aktarmakta bilgi veren elemanlardır diyebiliriz. Mekâna dinamiklik ve hareketlilik katmıştır. Bu modellerin (mankenler –mumyalar) başarılı olarak değerlendirebiliriz.

Panolar, müzede duvarların fotoğraf kaplanmaları isle karşımıza çıkmaktadır. Duvarların fotoğraflar ile kaplanması müzeye kendine has bir özellikler katarken diğer taraftan da yapının özėun elemanlarının önüne geçmektedir. Bu durum mimari elemanı olan duvarlara yapılan müdahale ile gerçekleşmiştir. Panoların bilgilendirmesi kısmen yapılmaktadır dolayısıyla orta derecede başarılı olarak değerlendirebiliriz.

Dinamik sergileme ve sunum tekniklerinden alt sınıflandırmasından biri olan ‘Gösteri odası’ tercih edilmiştir. Bu gösteri odasında 4 mevsimde doğa olaylarının anlatıldığı bilinmektedir. Müzenin ziyaret edildiği zamanda gösteri odası arızalı olduğundan dolayı çalışır hali görülememiştir. Ancak müzedeki konumunun rastgele bir yerleşimle yapıldığı görülmüş ve diğer sergileme elemanları ile aynı dili kullanmamasından dolayı orta derece başarılı diyebiliriz.

Diğer bir sergileme ve sunum tekniği ise interaktif bir sunumdur. Burada gelen öğrenci kitlesi için yerleştirilmiş bir bisiklet mevcuttur. Diğer taraftan 3 numaralı santral yapısının bodrum katında sergilenen makineler ışık, lazer ve sis gösterisi ile ziyaretçilere sunulmaktadır. Kullanılan ışıklar sayesinde makinelerin büyüklüğü vurgulanırken aynı zamanda tiyatral bir atmosfer oluşmaktadır. Işık gösterisini yapan projeksiyon mekânın atmosferine teknolojik olarak katkıda bulunan elemanlar olarak sayılabilirler. Diğer taraftan pencerelerden gelen gün ışığı müze işlevinde yerini farklı renklerdeki yapay aydınlatmaya bırakmıştır. Müzede kullanılan renkli aydınlatma oluşturduğu atmosfer mekânda dramatik bir etki yaratmıştır. Mekâna kendine has özellikler katarak ziyaretçinin dikkatini çeken bir sergileme ve sunum tekniğidir. Bu durumda etkileşimli elemanları ve bu sis-ses ve lazer gösterisinin müzecilik açısından başarılı bir sunum tekniği olduğunu söyleyebiliriz.

5.2.3. Müzedeki tematik kurgu ve sirkülasyon kurgusunun başarısı

Bu bölümde müzecilik açısından santral yapılarının sirkülasyon kurgusunun başarısı incelenecektir. Bu başarı için belli başlı kriterler listelenmiştir. Bu kriterlerin sonunda oluşan tablodan aşağıda belli edilen başarı derecesi belirlenmiştir.

Tablo 11:Müzecilik açısından santral yapılarının sirkülasyon kurgusunun dereceleri

<p>1. DAHA İYİ:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Sirkülasyon kurgusu yapının eski işlevi ile ilişkilendirilmesi,
• Üretim işleyişine uygun olması,
• Sirkülasyon kurgusunda makine ve sergilenen koleksiyonun rahat bir şekilde algılanması
• Mekânın bütüncül algılanması
• Makine ve teçhizatın her yönden algılanması durumudur.
<p>2. İYİ:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Sirkülasyon kurgusu yapının eski işlevi ile az da olsa ilişkilendirilmesi,
• Üretim işleyişine göre sirkülasyon kurgusunun yapılamaması,
• Yapıda var olan mekanların sirkülasyona kurgusuna dahil edilmemesi,
• Makine ve teçhizatların her yönden algılanamaması
• Sirkülasyon kurgusunun oluşturulup ziyaretçinin ulaşımına kapatılmasıdır.
<p>3. ORTA:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Sirkülasyon kurgusu yapının eski işlevi ile ilişkilendirilmesi,
• Sirkülasyonda kullanılan gezi iskelesinin ziyaretçiyi her alana ulaştırmaması,
• Karma bir sirkülasyon kurgusu mevcuttur,
• Makine ve teçhizatların her yönden algılanması her katta farklı kurgulanmıştır.
• Makineler ve sergilenen koleksiyonun algılanmasında yer yer zorluk yaşanmaktadır.

Tablo 12: Müzecilik açısından sirkülasyon kurgusunun başarı inceleme tablosu

MÜZECİLİK AÇISINDAN SERGİLEME VE SUNUM ELEMANLARININ BAŞARI KRİTERLERİ TABLOSU			
	1 NUMARALI SANTRAL YAPISI	2 NUMARALI SANTRAL YAPISI	3 NUMARALI SANTRAL YAPISI
Sirkülasyon kurgusunun odak noktası:makine ve teçhizatlardır.	✓	✓	✓
Sirkülasyon sistemi gezi iskelesi üzerinden yapılmıştır.	✓	✓	✓
Eski işlev ile ilişkili sirkülasyon kurgusu gerçekleşmektedir.	✓	✓	✓
Üretim odaklı işleyişe uygun düzenlenmiştir.	✗	✓	✓
Geçiş mekanı bellidir.	✓	✓	✓
Makineler ve sergilenen koleksiyon rahat bir şekilde algılanmaktadır.	✓	✓	kısmen*
Sirkülasyonda kullanılan gezi iskelesi mekanın bütüncül algılanmasını sağlamaktadır.	✓	✓	✗
Sirkülasyonda kullanılan gezi iskelesi her mekana ulaşmaktadır.	✓	✓	kısmen*
Makine ve teçhizatlar her yönden algılanabilmektedir.	✗	✓	kısmen*
Sirkülasyon kurgusu bölünmektedir.	✓	✓	✓
Gezi iskelesi ile sirkülasyonda yapılan kesintiler sergileme amaçlıdır.	✓	✗	✓
BAŞARI SONUCU:	2- İYİ	1- DAHA İYİ	3- ORTA
Sirkülasyon kurgusunun başarısı derecelendirmesi : 1- daha iyi / 2- iyi / 3-orta			

Bursa Merinos Enerji Müzesi yapının eski işlevinden dolayı içerisinde bulunan makine ve teçhizatlar hem de elektrik üretimi konu odaklı tematik bir müzedir diyebiliriz. Elektrik santraline ait makine ve teçhizatlar dışında sergilenen eserler de Merinos Fabrikasında kullanılmış eşyalardır. Müzede sergilenen makineler ve elektrik üretimi odaklı bir sergileme yaklaşımı söz konusu olduğundan sirkülasyonda bu şekilde düzenlenmeye çalışılmış. Elektrik santrali çok fazla insanın kullanmadığı ve insan sirkülasyonunun olmadığı bir mekânken yeni işlev ile gün içerisinde çok fazla insanın ziyaret edeceği yere dönüşmesi yeniden işlevlendirme aşamasında birçok dolaşım elemanına ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Elektrik santraline müze işlevi verildikten sonra sirkülasyon kurgusu yeni eklenen dolaşım elemanları ile üretim işleyişine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Yeniden işlevlendirme sonrasında, müze işlevinden dolayı sirkülasyon yoğunluğunu seyretmek için kullanılan ve yeni eklenen gezi iskelesi ziyaretçilerin

makinelere daha rahat algılayabilmesi için ve ilginin makineler ve diğer sergilenen koleksiyonlar üzerinde yoğunlaşması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda müzenin girişinden itibaren tüm yapıda gezi iskelesi mevcuttur. Kurgulanan gezi iskelesi tüm müzeyi ziyaretçilere gezdirmektedir. Mekân içerisinde yön bulma durumunu gerçekleştiren ziyaretçi üzerinde bütüncül bir algı sağlamaktadır. Yapıdaki sirkülasyon makine ve teçhizatlar etrafında kurgulandığından dolayı farklı dolaşım tipleri mevcuttur.

İlk olarak dolaşım, 1 numaralı santral yapısında başlayan yükseltilmiş gezi iskelesi ile bir aks üzerinden gerçekleşir ve zorunlu sirkülasyon olarak ziyaretçiler geziye başlar. Bu aks iki kazan arasında yerleştirilen sergileme ünitelerini incelemek amaçlı kesilir ve tekrar ziyaretçiler ana aksa geri dönerler. Gezi iskelesi mevcut olan ancak ziyaretçilerin dolaşımına açılmamış kısımlarda ziyaretçi bir sergilenen obje ile karşı karşıya bırakılarak ziyaretçinin geçişi engellenir. Bu noktada kazanların etrafını dolanarak oluşturulmuş gezi iskelesi ziyaretçilerin geçişine ve kesintisiz dolaşımına açılrsa daha verimli bir sirkülasyon oluşturulmuş olacaktır. Ayrıca makine ve teçhizatların her yönden algılanması sağlanacaktır. Santralin üretim işleyişine uygun bir şekilde sirkülasyon kurgusunun düzenlenmediği, santralde bulunan kömür silolarının sirkülasyon ve ziyaretçiye kapatıldığı aynı zamanda bodrum katının da külhan bölümünün bu durumda olmasından ötürü müzecilik açısından sirkülasyon kurgusu 1 numaralı santral yapısında iyi olarak sonuçlanmıştır. 1 numaralı santral yapısında biten gezi 2 numaralı santral yapısı alanına geçiş ile bölünür. Geçiş alanlarında kurgulanmayan gezi iskelesi ziyaretçiye müzenin ara alanı olduğunu belli etmektedir. Aynı zamanda eski işlevdeki bu alanın üstlendiği aracılık görevi yeni işlevde de ziyaretçileri mekândan mekâna aktarmaktır. Bu durumda Elektrik santralinin sahip olduğu geçiş alanları mümkün olduğunca koruyarak yeni işleve uyarlanmıştır diyebiliriz.

2 numaralı santral yapısının zemin ve bodrumunda serbest dolaşım mevcuttur. 2 numaralı santral yapısı tamamen eski işleve ait makine ve teçhizatların sergilendiği yeni koleksiyona ait bir sergileme yapılmayan bir yapıdır. Bu yüzden sirkülasyon kurgusu tamamen makineler odaklıdır. Ancak sirkülasyon kurgusu, bodrum katta su pompalarının konumlarından dolayı yer yer bölünmektedir. Zorunlu bir sirkülasyon olmadığı için her ziyaretçi biraz karışık bir gezinti yapabilir bu da makinelerin yoğunluğu ve hepsinin

birbirine benzemesinden kaynaklı olabilir. Bu kriterlerin sonucunda müzecilik açısından sirkülasyon kurgusunun başarısını iyi yani 1 derecede olduğunu söyleyebiliriz.

3 numaralı santral yapısında 1 numaralı santral yapının tam tersi olarak serbest dolaşım mevcuttur. Ziyaretçinin zorunlu bir güzergâhı kullanması yerine serbest bir gezi rotası oluşturması sağlanmıştır. 3 numaralı santral yapısının zemin katında eski dolaşım elemanı olan merdiven kaldırılıp yeni dolaşım elemanları asansör ve yeni kurgulanan merdiven ile katlar arası geçiş sağlanmaktadır. Bu katta gezi iskelesi her mekâna ulaşmaktadır ve mekândaki makine ve teçhizatlar her yönden algılanmaktadır. Bodrum kata inildiğinde ise tarak tipi dolaşım uygulanmıştır. Ana dolaşım aksı bölmelerle kesilerek gezi güzergâhı oluşturulmuştur. Yapılan bu kesintili dolaşım kurgusu ile fabrikanın özgün işlevinde kullanılan donanımların sergilenerek tanıtılması öncelikli olmuştur. Bu önceliğin ziyaretçiye aktarılmasındaki önemli bir uygulama gezi iskelesinin eklenmesidir. Ancak sirkülasyonda kullanılan gezi iskelesi bu katta ziyaretçileri her yere ulaştıramamaktadır bunun sebebi de makine ve teçhizatların konumlarının dikkate alınmadan sirkülasyonun kurgulanmasıdır diyebiliriz. Bu durumlardan dolayı müzecilik açısından sirkülasyon kurgusunun başarısının orta yani 3 derecede olduğunu söyleyebiliriz.

5.2.4. Santral yapılarında bulunan mekânların müzecilik işlevi açısından başarısı ve değerlendirilmesi

Elektrik santral yapılarında bulunan mekânların müzecilik işlevi açısından elde edilen değerlerin başarısı ortaya konulacaktır. Bu değerlendirme her mekân için bir önceki başlıklarda incelenen kriterlerin sonucuyla ortaya konulacaktır. Bu kriterlerin sonucu ile müzecilik işlevinin başarısı üçlü sıralama kriterine göre yapılmıştır. Bu sıralamanın açıklaması tablo 13'te yapılmıştır.

Tablo 13: Mekânların müzecilik işlevi açısından başarı sıralaması

<p>1. BAŞARILI:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Mekâna fiziki bir müdahalede bulunulmadan işlev değişikliği yapılmış.
• Sirkülasyon kurgusunun eski işlev ile ilişkilendirilmiştir.
• Sergilenen makine ve teçhizatların rahat bir şekilde algılanmaktadır.
• Mekânda bulunan makine ve teçhizatlar belirli bir kurgu ve mantık içinde sergilenmektedir.
• Mekânda sergileme işlevi ile ziyaretçiye bilgi iletilmektedir.
• Mekânda bulunan eser ve koleksiyonlar halkın tanıyabileceği şekilde temsil ettikleri zamanı ve temayı en açık tarzda anlatabilecek şekilde düzenlenmiştir.
• Kalıcı koleksiyon sergilenirken zaman zaman geçici sergilemenin de yapılmasına imkân sağlayan mekânlardandır.
• Farklı sergileme ve sunum elemanları ile desteklenerek öğretici ve eğlenceli bir şekilde aktarılmaktadır.
<p>2. ORTA DERECE BAŞARILI:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Mekâna fiziki bir müdahalede bulunularak işlev değişikliği yapılmış.
• Müze işlevi için yeni hacim/işlev olarak eklenmiştir.
• Mekânda sergileme işlevi ile ziyaretçiye bilgi aktarımı kısmen olmaktadır.
• Mekânda sergilenen eser ve koleksiyonların güvenlikleri kısmen sağlanmaktadır.
• Eser ve koleksiyonların gerekli nem, ısı ve ışık koşullarında sergilenmemektedir.
<p>3. BAŞARISIZ:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Mekânın mevcut hacimsel düzeni Müze işlevi ile bozulmamış ancak müze işlevine dahil edilmemiştir.
• Sirkülasyona kurgusuna dahil edilmeyen bir mekandır.
• Sirkülasyon kurgusunun oluşturulup ziyaretçinin ulaşımına kapatılmıştır.
• Mekânda sergilenen eser ve koleksiyonların güvenlikleri sağlanmamaktadır.

Tablo 14: Mekânların müzecilik işlevi açısından başarı inceleme tablosu

	MEKANLARIN MÜZECİLİK İŞLEVİ AÇISINDAN İNCELENMESİ																
	SANTRAL YAPILARI	1 NUMARALI SANTRAL						2 NUMARALI SANTRAL			3 NUMARALI SANTRAL						
	KAT	1.KAT	ZEMİN KAT		BODRUM KAT			ZEMİN KAT		BODRUM KAT	ZEMİN KAT						BODRUM KAT
MEKANLAR	KÖMÜR SİLOLARI	OFİS	KAZAN DAİRESİ	KÜLHANE	WC(BAY BAYAN ENGELLİ)	ENERJİ ODASI	POMPA DAİRESİ	GEÇİŞ HOLÜ	PERMUTİT BÖLÜMÜ	TÜRBİN DAİRESİ	ELEKTRİK DAĞITIM BÖLÜMÜ	SERGI ALANI	ETKİNLİK ALANI	PERSONEL ODASI	KONDANSE BÖLÜMÜ	4 MEVSİM GÖSTERİ ODASI	
Mekânın mevcut hacimsel düzeni Müze işlevi ile bozulmamıştır (örtüşmüştür) .	✓	x	kısmen	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x	x	
Fiziki müdahalede bulunarak değişikliğe gidilmiştir.	x	x	kısmen	x	✓	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	
Fiziki müdahale yapılmayıp işlevsel değişime uğramıştır.	x	x	✓	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	x	x	✓	✓	
Müze işlevi için yeni hacim/işlev olarak eklenmiştir.	x	✓	x	x	✓	✓	x	x	x	x	x	✓	✓	x	x	✓	
Koleksiyon ve eserler toplanmış bunlar kategorilere ayrılarak sergilenmektedir.	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	✓	✓	✓	x	x	✓	x	
Sahip olunan eserlerin envanteri (belgelemesi) mevcuttur.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Mekanda sergilenen eser ve koleksiyonların güvenlikleri sağlanmaktadır.	x	x	kısmen	x	x	x	x	x	x	kısmen	kısmen	x	x	x	kısmen	x	
Eser ve koleksiyonların gerekli nem, ısı, ve ışık koşullarında sergilenmektedir.	x	x	kısmen	x	x	x	x	x	x	kısmen	kısmen	x	x	x	kısmen	x	
Sirkülasyon kurgusu yapının eski işlevi ile ilişkilendirilmiştir.	x	x	✓	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Sirkülasyon kurgusunda makine ve sergilenen koleksiyon rahat bir şekilde algılanmaktadır.	x	x	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	✓	x	x	x	kısmen	x	
Sirkülasyona kurgusuna dahil edilmeyen bir mekandır.	✓	✓	x	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	x	
Sirkülasyon kurgusunun oluşturulup ziyaretçinin ulaşımına kapatılmıştır.	x	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Kalıcı koleksiyon sergilenmektedir.	✓	x	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	
Geçici koleksiyon ve sergileme yapılmaktadır.	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	
Mekanda farklı sergileme ve sunum elemanları kullanılmaktadır.	x	x	x	x	x	x	✓	x	✓	✓	x	x	x	x	✓	x	
Mekanda sabit sergileme ve sunum elemanları kullanılmaktadır.	x	x	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	✓	x	✓	x	
Mekanda dinamik sergileme ve sunum elemanları kullanılmaktadır.	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	
Mekanda etkileşimli elemanlar kullanılmaktadır.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	✓	
Mekanda bulunan makine ve teçhizatlar belirli bir kurgu ve mantık içinde sergilenmektedir.	x	x	✓	x	x	x	✓	x	✓	✓	✓	✓	x	x	kısmen	x	
Mekanda bulunan eser ve koleksiyonlar halkın tanıyabileceği şekilde temsil ettikleri zamanı ve temayı en açık tarzda anlatabilecek şekilde düzenlenmiştir.	x	x	kısmen	x	x	x	✓	x	✓	kısmen	kısmen	✓	x	x	kısmen	✓	
Mekanda sergileme işlevi ile ziyaretçiye bilgi iletilmektedir.	x	x	✓	x	x	x	x	x	x	✓	✓	✓	x	x	kısmen	✓	
Öğretici deneyimlerle birlikte eğlenceli deneyimlerde sunmaktadır.	x	x	x	x	x	x	x	x	✓	kısmen	kısmen	x	✓	x	✓	✓	
Mekânların müzecilik işlevi açısından başarısı	3	2	1	3	3	3	1	2	1	1	1	2	2	3	3	3	
							1- BAŞARILI	2- ORTA BAŞARILI	3- BAŞARISIZ								

Santral yapılarında bulunan mekânların müzecilik işlevi açısından elde edilen değerleri tablo sonucunda;

1 numaralı santral yapısının 1. Katında ve Bodrumda bulunan mekanlar yeniden işlevlendirme sonrasında müze işlevine dahil edilmemişlerdir. Tabloda görüldüğü üzere sirkülasyon kurgusuna dahil edilmeyen ve ziyaretçi ulaşımı kapalı mekanlardandır. Müzeye çevrilerek ziyaretçiye aktarılmak istenen elektrik üretim işleyişi, bu mekânların yeniden işlevlendirme kapsamına alınmayıp ziyaretçiye kapalı olması ile kesintiye uğramaktadır. Bu sebeplerden dolayı 1. Kat ve bodrum kattaki mekânların müzecilik açısından başarısız yani başarı sıralamasında 3 numara olduğu görülmüştür. Zemin katta bulunan kazan dairesi ise fiziki bir müdahalede bulunulmadan işlev değişikliği yapılmış olması, sirkülasyon kurgusunun eski işlev ile ilişkilendirilmesi, sergilenen makine ve teçhizatların rahat bir şekilde algılanmasından dolayı 1 numaralı başarılı iken yeni eklenen ofis mekanı eski yapıda bulunan mekanların değerlendirilmeyip müdahalede bulunularak yeni eklenen bir mekan olması dolayısıyla başarısız (3) olarak görülmüştür.

2 numaralı santral yapısının zemin ve bodrumdan oluşan iki mekanında da mevcut hacimsel düzeninin müze işlevi ile bozulmaması, fiziki bir müdahalede bulunulmadan işlev değişikliği yapılmış olması, sirkülasyon kurgusunun eski işlev ile ilişkilendirilmesi, sergilenen makine ve teçhizatların rahat bir şekilde algılanması ve mekanın sahip olduğu makineler dışında sergilenen bir eser yerleştirilmeden sadece özgün koleksiyonun ziyaretçiye farklı sergileme ve sunum elemanları ile desteklenerek öğretici ve eğlenceli bir şekilde aktarılmasından dolayı bu mekanların müzecilik açısından başarısı 1 numara olarak görülmüştür.

3 numaralı santral yapısına baktığımızda ise zemin katta bulunan hacimsel düzen dolaşım elemanlarının kaldırılması ve yeni dolaşım elemanlarının eklenmesi ile değişmiştir. Bu sebepten dolayı zemin katta var olan elektrik dağıtım bölümü, türbin dairesi ve personel odası dışında yeni sergi alanı ve etkinlik alanı eklenmiştir. Mevcut olan mekânların müze işlevi ile bozulmaması, fiziki bir müdahalede bulunulmadan işlev değişikliği yapılmış olması, sergilenen makine ve teçhizatların rahat algılanması, ziyaretçiye bilgi aktarılması ve bu makineler dışında yeni eklenen eser ve

koleksiyonlarında güvenliklerinin sağlanması, bu mekânlarda ziyaretçilere farklı sergileme ve sunum elemanlarının kullanılması ile farklı deneyimler sunmasından dolayı mekânların müzecilik açısından başarılı ve sıralaması 1 derece diyebiliriz. Diğer taraftan zemin kata yeni eklenen sergi ve etkinlik alanının yeni eklenen bir mekân olması, sergilenen yeni eserlerin güvenliklerinin sağlanması ve ziyaretçiye yeteri kadar bilgi aktarmamasından dolayı başarısı içinde orta derece başarılı (2) olarak görülmüştür. Bodrum katta bulunan kondanse bölümü tüm kata yayılan bir mekândır. Mekân içerisinde hem makine ve teçhizatlar sergilenmekte hem de yeni eklenen koleksiyon sergilenmektedir. Müze işlevi ile hacimsel düzeni bozulmuş ve fiziksel müdahalede bulunulmuş olan mekân ziyaretçiler tarafından bir bütün olarak algılanmamaktadır. Mekânda farklı sergileme ve sunum elemanlarının kullanılması olumlu bir durum iken sirkülasyon ve eser yerleşiminin yanlış olması bu özelliklerin geride kalmasına sebep olmuştur. Yeni eklenen 4 mevsim gösteri odası ise tamamen rast gele yerleştirilmiş bir etkileşimli sunum mekânıdır. Bu sebeplerden dolayı iki mekânında müzecilik açısından başarısı 3 derece yani başarısız olarak değerlendirilmiştir.

5.3. Mekânların Özgünlük Değerleri ve Müzecilik İşlevi Açısından Değerlendirme Sonuçları ve Öneriler

Daha önceki bölümlerde mekânlarda bulunan özgün elemanların ne kadar başarılı korunduğu ve bu mekânların müzecilik açısından başarısı incelenmiştir. Bu bölümde ise iki açıdan da mekânların ne durumda olduklarına dair bir sonuç elde edilecektir. Aşağı tabloda mekânların özgünlük değerleri ve müzecilik işlevi açısından başarıları belirtilmiştir. Bu tablo sonucunda;

- a) Her iki açıdan başarılı olan mekânlar,
- b) Yalnızca bir açıdan başarılı olan mekânlar,
- c) Her iki açıdan orta derece başarılı olan mekânlar,
- d) Her iki açıdan başarısız olanlar,
- e) Bir açıdan orta derece de başarılı ve bir açıdan başarısız olan mekânlar, olarak gruplandırılmıştır.

Tablo 15: Mekânların Özgünlük Değerleri ve Müzecilik İşlevi Açısından Değerlendirme Sonuçları Tablosu

	MEKANLARIN ÖZGÜNLÜK DEĞERLERİ ve MÜZECİLİK İŞLEVİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRME SONUÇLARI																
	1 NUMARALI SANTRAL						2 NUMARALI SANTRAL				3 NUMARALI SANTRAL						
	1.KAT	ZEMİN KAT		BODRUM KAT			ZEMİN KAT		BODRUM KAT	ZEMİN KAT						BODRUM KAT	
	KÖMÜR SİLOLARI	OFİS	KAZAN DAİRESİ	KÜLHANE	WC(BAY BAYAN ENGELLİ)	ENERJİ ODASI	POMPA DAİRESİ	GEÇİŞ HOLÜ	PERMUTİT BÖLÜMÜ	TÜRBİN DAİRESİ	ELEKTRİK DAĞITIM BÖLÜMÜ	SERGİ ALANI	ETKİNLİK ALANI	PERSONEL ODASI		KONDANSE BÖLÜMÜ	4 MEVSİM GÖSTERİ ODASI
MEKANLARIN MÜZECİLİK İŞLEVİ AÇISINDAN BAŞARISI	3	2	1	3	3	3	1	2	1	1	1	2	2	3		3	3
MEKANLARIN KİMLİĞİNİN KORUNMA DERECESİ	2	2	1	3	3	3	1	1	1	2	2	2	2	1		2	3
SONUÇ	e	c	a	d	d	d	a	b	a	b	b	c	c	b		e	d

1- BAŞARILI

2- ORTA DERECE BAŞARILI

3- BAŞARISIZ

a	a) her iki açıdan başarılı olan mekanlar
b	b) yalnızca bir açıdan başarılı olan mekanlar
c	c) her iki açıdan orta derece başarılı olan mekanlar
d	d) her iki açıdan başarısız olanlar
e	e) bir açıdan orta derece de başarılı ve bir açıdan başarısız olan

Tablo sonucunda ‘a’ olarak belirtilen her iki açıdan başarılı (1) olan mekânlar; kazan dairesi, pompa dairesi ve permutit bölümü olarak görülmüştür. Tabloda ‘b’ olarak belirtilen yalnızca bir açıdan başarılı olan mekânlar; geçiş holü, türbin dairesi, elektrik dağıtım bölümü ve personel odasıdır. Tabloda ‘c’ olarak belirtilen her iki açıdan orta derece başarılı olan mekânlar; ofis, sergi ve etkinlik alanıdır. Tabloda ‘d’ olarak belirtilen her iki açıdan başarısız olan mekânlar; külhan, wc, enerji odası ve 4 mevsim gösteri odasıyken tabloda ‘e’ olarak belirtilen bir açıdan orta derece de başarılı ve bir açıdan başarısız olan mekânlar; kömür siloları ve kondanse bölümü olarak ortaya çıkmıştır.

Tablo sonuçlarına göre mekânlardaki oluşan bu farklılıkların sebeplerine bakacak olursak;

- Her iki açıdan da başarılı olan mekânlara (a) baktığımızda; mekânın özgün elemanlarının korunması ve mekânın kimliğinin bozulmadan yeniden işlevlendirilmesinden kaynaklı başarılı olduğu görülmüştür.
- Yalnızca bir açıdan başarılı olan mekânlarda (b) bulunan elemanların (makine ve teçhizatların) korunurken diğer taraftan hacimsel düzeninin fiziksel müdahale ile değiştirilmesi ve mekânda bulunan dolaşım elemanlarının kaldırılmadığı ile oluşan müdahaleler bu farkın sebebidir diyebiliriz.
- Her iki açıdan orta derece başarılı olan mekânlarda (c) ise bunun sebebini yapıya yeni eklenen yeni mekânlar ve işlevler olmasıdır diyebiliriz.
- Her iki açıdan başarısız olan mekânlar (d) santral yapısında var olan ancak yeniden işlevlendirme ile birlikte olan mekânların yıkılıp yeniden hacimsel düzene gidilerek yapının özgün kimliğini bozan müdahalelerde bulunarak oluşturulmalarıdır diyebiliriz. Diğer bir sebep ise özellikle külhan bölümü için yapının ve elektrik üretim işleyişinin önemli bir adımı olan mekânın müze işlevine dahil edilmemesidir.

Bir açıdan orta derecede başarılı ve bir açıdan başarısız olan mekânlarda kimliklerinin korunma derecesi başarılı iken müzecilik açısından başarısının oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu farkın sebebi ise tamamen içerisinde bulunan elemanlarının sergilenmesi ve sirkülasyon kurgusunun dışında kalması gibi sebeplerdir diyebiliriz. Bu farkların oluşmaması ve korunarak yeniden işlevlendirilen yapıların hem özgünlük değerlerini hem de kimliklerinin korunması gerekmektedir. Bunun yanı sıra eklenen yeni işlev ile yapının tam anlamıyla örtüşmesi gerekmektedir. Yeni işlevin gereklilikleri dahilinde yapıya bulunulan müdahaleler doğru olmalıdır. Bu müdahaleler yapının kimliğini yok etmeyen aksine onları ön plana çıkarmalıdır. Burada da elektrik santralinde bulunan mekânların kaldırılmadan yeni işlev olan müzede gereken mekânların işlevleri verilebilirdi. Mesela var olan tamir odası ve koltuk ambarı kaldırılmadan yerine ofis olarak değerlendirilebilirdir.

BÖLÜM VI. SONUÇ

Tez çalışmasında, mimari miras olarak kabul edilen, geçmişin izlerini taşıyan fakat günümüzün değişen yaşam, sağlık ve konfor koşulları gereği özgün işlevlerini kaybeden ve atıl duruma düşen endüstri yapılarının yeniden işlevlendirilmesi ele alınarak bir örnek incelemesi yapılmıştır. Yapılan literatür araştırmaları sonucunda, yeniden işlevlendirme kavramının tarihsel, kültürel, ekonomik ve çevresel nedenleri ifade edilerek önemi ve gerekliliği ortaya konulmuştur. Bu yapılar ait oldukları dönemin ihtiyaçlarını karşılamışlar ancak günümüzde değişen ve gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda işlevlerini yitirmişlerdir. Yeniden işlevlendirme ile bu kapsamdaki yapıların tüm öğelerinin korunması, gelecek kuşaklara özgün bir şekilde aktarılması ve bu yapıları güncel bir tasarım anlayışıyla yeni işlevlerinin gerekliliklerini de karşılayacak müdahalelerle toplumların aktif yaşamına katmanın önemi irdelenmiştir. Konu üzerinde yapılan literatür araştırması yeniden işlevlendirmenin önemli mimari bir müdahale olduğu tespit edilmiş olmakla birlikte bu tür yapılar için yeni işlev seçiminin de bir o kadar önemli olduğu görülmüştür.

Dünya’da ve Türkiye’de endüstri mirası olarak kabul edilen birçok yapının bulunduğu bilinmektedir. Özellikle fabrika ve santraller gibi sanayi yapılarının yeniden işlevlendirilmesi süreçlerinde bu tür yapıların genellikle müzelere dönüştürülmesinin uygun bulunduğu görülmüştür. Özetle burada takdim edilmiş olan tez çalışmasında endüstri mirası niteliğindeki tarihi binaların müze olarak yeniden işlevlendirilmesi ile bu yapılarda kullanılan sergileme sistemleri incelenmiştir. Dünyada müzeye dönüştürülen endüstri yapıları arasında elektrik santrallerinin önemli bir yer kapladığı saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda Türkiye’de bulunan müze olarak yeniden işlevlendirilendirilerek müzeye dönüştürülen bir elektrik santralının örnek olarak çalışmanın uygun olacağı sonucuna varılmıştır. Böylece Bursa’da bulunan ‘Merinos Enerji Müzesi araştırma konusu olarak belirlenmiştir. Bursa Merinos Enerji müzesi örneğine karar verilmeden önce Türkiye’deki ve Dünyada bulunan eski elektrik santral yapılarının korumaya alındıkları tarihler, işlevsel durumları, işlevsel farklılıkları ve dönüşüm süreçleri ile kullanım amaçları irdelenmiştir. Söz konusu inceleme ile çıkan tablo sonucunda elde edilen verilere göre Santral İstanbul ve Bursa Merinos Enerji Müzesi haricinde ülkemiz kapsamında müzeye çevrilmiş olan başka elektrik santralının bulunmadığı saptanmıştır. Daha önce ele alınmamış olması ve daha önceki işlevinin elektrik santrali olup hem bulunduğu tarihi yapıyı sergilemesi hem de içerisinde bulundukları koleksiyonları sergilemesi ve müze temasının eski işlev ile bağlantılı olması gibi nedenlerle Bursa’da bulunan enerji müzesi örneği bu tezin çalışma konusu olarak belirlenmiştir. Bursa Merinos Enerji Müzesi örneği ele alınarak, yapılan araştırma ve incelemelerin yapıdaki yeniden işlevlendirme ile yapılan müdahale türleri ve sonuçları aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir:

a) İşlevsel Kurgu

Makine ve teçhizatların korunması ile ziyaretçilere elektrik üretim işleyişinin anlatıldığı bir müzedir. Bu üretim işleyişinin ziyaretçilere aktarılması için gezi güzergâhına yansıtılmıştır. Bu düzenlemedeki amaç üretim sürecinin önemini vurgulamaktır. Ancak yapıda yeniden işlevlendirme ile ziyarete açık olmayan ancak elektrik üretim sürecinin önemli iki mekânı mevcuttur. Bunlardan birisi 1 numaralı santral dairesinin 1. Katında bulunan kömür silolarıdır. Diğer ise bodrum katta bulunan külhan bölümüdür. Bu iki bölümünde yeniden işlevlendirme kapsamında müzeye dahil edilerek ziyaretçilere açılması önemlidir. Bu noktada daha bütüncül bir mekân algılaması gerçekleşecektir. Aynı zamanda aktarılmaya çalışılan elektrik üretim sürecinin parçalarının eksik olduğu görülmektedir.

b) Korunan Donatılar

Elektrik santralının içerisinde bulunan ve eski işlevinde kullanılan makine ve teçhizatların özgün bir şekilde bırakılması ve onların da birer sergilenen objeye dönüşmesi önemli bir noktadır. Korunan makine ve teçhizatlar yapının sergileme değerini arttırmıştır. Müzenin ziyaretçiler üzerinde etkileyciliğini arttırmak adına makinelerin üretim sürecini aktarılmasına ve sergilenmesine ek olarak cansız mankenler ile desteklenmiştir. Bunun yanı sıra müzenin permutit bölümünde ışılandırma, ışık ve sis efektleri ile tiyatral bir atmosfer oluşturulmuştur. Bunlara ek olarak müzenin söz konusu atmosferi göz önünde bulundurularak tüm müzeye hâkim olan bir ses ve ışık düzenlemesinin de eklenmesi ile daha başarılı bir canlandırma yapılabileceği saptanmıştır. Makine ve teçhizatların üzerinde yer alan bazı bazı kumanda kolları ve mekanizmaların farklı renklerde boyanmış olduğu saptanmıştır. Bu durum mimari miras olarak kabul edilmiş olan yapının özgünlüğünü zedeleyen bir müdahale olarak kabul edilmelidir. Bu noktada özgün eleman olan makine teçhizatların bakım ve onarımlarının yapılarak korunması yeterli olacaktır. Hatta burada makinelerin ve kolların belli zamanlarda çalışır vaziyette olması, yapıda elektrik üretimlerinin gerçekleşmesi ile oluşan ses ve gürültünün, buharın, makine hareketlerinin gibi özgün atmosferi aktaracak bilgi ve dokuların müze işlevinde de yer alması uygundur. Böylece mekânın ziyaretçiler üzerindeki etkisinin artması ve böylece ziyaretçiler için daha öğretici bir geziye dönüşeceği varsayımına göre tasarım yapılabilirdi. Sonuç olarak bazı eksiklikler olsa da yeniden işlevlendirme sonrasında, müze işlevinden dolayı sirkülasyon yoğunluğunu seyretmek için kullanılan ve yeni eklenen gezi iskelesi ziyaretçilerin makineleri daha rahat algılayabilmesi için ve ilginin makineler ve diğer sergilenen koleksiyonlar üzerinde yoğunlaşması sağlamaktadır. Diğer taraftan eski işlevde kullanılan makinelerin yanı sıra sergilenen koleksiyon içeriğinde 'Merinos Dokuma Fabrikası'nda kullanılan aletler ve yerleşkede çalışan işçilere ait bilgiler, belgeler ve fotoğraflar sergilenmektedir. Bu koleksiyonlar makine ve teçhizatlardan geriye kalan alanlarda sergilenmektedirler.

c) Yapısal eklentiler:

İlk olarak yeni eklenenlerden ana müdahale olarak görebileceğimiz gezi iskelesidir. Yapıda eski zeminin korunması ile yeni yükseltilmiş bir döşeme olarak gezi iskelesi eklenmiştir. Yapıya eklenen gezi iskelesi ile yapılan bu müdahale, yapının özgünlüğünü bozmayan ve geri dönüşü olacak bir eklemedir. Gezi iskelesi zamanla sökülebilecek bir esnekliğe sahiptir. Eklenen gezi iskelesi yeni işlevin gerektirdiği bir müdahaledir. Gezi iskelesi ziyaretçiyi müzenin girişinden itibaren yapı içerisinde yönlendirerek ziyaretini tamamlamasını sağlamıştır. Yapılan bu ekleme gerek formu ile gerekse malzeme tercihi ile yapıda yeni bir dokunuşu belli etmektedir. Gezi iskelesinde tercih edilen malzeme ile yapıya yeni eklenen ısıtma/soğutma havalandırma, aydınlatma ve yangın tesisatı elemanlarının da endüstriyel tarza ve ambiyansa uygun olarak eklenmiştir. Gezi iskelesi ziyaretçilere bir gezi rotası oluşturarak yapıda bulunan makine ve teçhizatları rahat bir şekilde görebilmeleri için tasarlanmıştır. Yapıda bakım ve onarım çalışmaları yapılarak korunan merdivenlerin yanı sıra yeni merdiven, asansör, gezi iskelesi eklenmiştir. Yapıda dolaşım elemanlarında yapılan değişiklikler ile mekânda yeniden bir hacimsel düzenleme yapılarak yeni etkinlik ve sergileme alanı eklenmiştir. Müzede koleksiyonların ziyaretçilere sunulması bilginin ve kültürün toplumla paylaşıldığı örneklerden birisidir. Eklenen bu alanlar kullanılan malzemeler ile günümüzde eklendiği belli edilmiştir. Bu etkinlik alanında yapının özgün işlevine yönelik ve farklı alanlarda ücretli/ücretsiz bilgilendirici ve öğretici etkinlikler yapılmaktadır. Bu açıdan elektrik santrali üretim tesisi olma durumundan sergileme ağırlıklı bir görsel eğitici mekâna dönüşmüştür. Yapılan müdahaleler ile eklenen, değiştirilen, korunan ve kaldırılan elemanlar olarak yapının özgün hali ile ayırt edilebiliyor olmasına dikkat edilerek tasarlandığı gözlemlenmiştir. Yapı da geçmişin izleri olan eski olanlar ve yeniden işlevlendirme ile eklenen yeni olanların ayrımı yapılabilmektedir.

d) Sergileme Uygulamaları

Sergileme yöntemi olarak durağan sergileme ve sunum tekniklerinden biri olan vitrin içi sergileme seçilmiştir. Vitrin içerisindeki sergilenen eserlerin birbiri ile bağlantısı bazı yerlerde kurulsun da bazılarında bağlantı kurmak güçleşmiştir. Diğer taraftan vitrinlerin yerleştirildiği alanların doğru yerler oldukları düşünülmemektedir. Vitrin içlerinde sergilenen eserler ile diğer sergilenen makinelerin birbirine karıştığı bir düzeninin olmadığı görülmüştür. Makinelerin sergilenmesi ile yapılan gezi iskelesi korkulukları vitrinlerin ikinci rafı ile aynı yükseklikte olması karmaşıklığa ve eserin doğru algılanmamasına sebep olmaktadır. Aynı zamanda vitrin camlarının da gereksiz bir şekilde parlama yapmasına engel olunmalıdır ki eserler ve eser hakkında verilen bilgi etiketleri okunabilsin.

e) Aydınlatma Uygulamaları

Elektrik santralinde yeniden işlevlendirme ile yapılan diğer bir müdahale ise pencere önlerinin alçıpan ile kapanmasıdır. Müze işlevinin gerektirdiği doğrultuda sergilenen eserlerin dışardan gelen zararlı U.V. ışınlarına karşı korunması için yapılan uygulama yapıdaki doğal aydınlatmayı tamamen ortadan kaldırmış ve bu yüzden yapıda yapay aydınlatma kullanılmıştır. Müzede kullanılan renkli aydınlatmalar sergilenen makinelerin ihtişamı konusunda etkili olurken renkli aydınlatmaların mekânda oluşturduğu atmosfer dramatik bir etki yaratmıştır. Yapılan bu müdahale ile mekânın özgün elemanı olan pencerelerden gün ışığını alamayan iç mekân yapay aydınlatma ile atmosferinin değişmesi ile sonuçlanmıştır. Yapılan bu müdahale ile sergilenen eserlerin korunması hedeflenirken diğer taraftan geri dönüşü zor olan bir yöntem kullanılarak ziyaretçilerin yapının özgün elemanlarının eklenen elemanlardan ayırt edilebilecek nitelikte olması ilkesine uyulmamıştır. Merinos Enerji Müzesinde yeni eklenen koleksiyonun sergilenmesi sonucunda yapının sahip olduğu özgün donatıların oluşturduğu atmosfer farklılaşmıştır.

Bu çalışmada değerlendirme bölümünde yapılan incelemelerin sonucunda müze olarak yeniden işlevlendirilen endüstri yapılarında olarak benzer örnek uygulamalara yönelik öneriler aşağıda belirtilmiştir. Sanayi yapılarına yönelik koruma ve restorasyon müdahalelerinde yeni işleve yönelik planlama kararları;

- 1) Mekânlar olabildiğince özgün donatıları, geçmiş kullanımı ve üretim faaliyetlerini yansıtacak biçimde muhafaza edilmelidir.
- 2) Yapının içinde oluşturulacak gezi güzergâhı sanayi yapısının geçmişteki üretim sürecini yansıtacak biçimde bir dolaşım sağlanmalıdır.
- 3) Yapının girişinde sanayi yapısının tarihsel sürecine dair bilgilendirme sağlayacak bir köşe oluşturulmalıdır.
- 4) Mekânların ayrı ayrı geçmişe göre farklı işlevlere tahsis edilmesi gerektiğinde yeni işleve uygun yapılacak düzenlemede özgün mekân atmosferinin ve kimliğinin bozulmamasına özen gösterilmelidir.
- 5) Yeniden işlevlendirilen sanayi yapısında bulunan özgün elemanların bir kısmının çalışır vaziyete getirilerek ziyaretçiye eskiye dair bir parçanın

sunulması önemlidir. Bu elemanlar çalışmayacak durumda ise eski çalışır hallerinin görüntü / animasyon gibi ekranlara yansıtılması önerilmektedir. Böylece hem mekâna teknolojik bir katkı sağlar hem de ziyaretçiler için akılda kalıcı ve bilgilendirici olacaktır.

Yeni işleve yönelik fiziksel müdahale önerileri;

1. Özgün Elemanlara Yaklaşım; yeni işlevde özgün elemanlar korunmalı geri dönüşü mümkün müdahalelerde bulunulmalıdır. Özgün elemanların gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için bu müdahale ve koruma önemlidir.
2. Onarıma konu olacak elemanlara yaklaşım; öncelikle minimum müdahale olmalıdır. Yine gerekli yenileme ve bütünleme gibi müdahalelerde ise elemanların renk, malzeme, konum, boyut gibi özelliklerde elemanın aslına sadık kalınmalı ancak bilinmezliklerin olduğu durumlarda da minör ölçekte özgünden ayırt edilebilir ancak özgüne de uyumlu bir müdahale tutumunun benimsenmesi uygun olacaktır. Yamalı bohça görünümü verecek çok farklı malzeme ve renk uygulamalarından kaçınılması gereklidir. Bu uyumun sağlanması ile özgün durumun nasıl olduğu ziyaretçilerin gözünde daha kolay biçimlenecektir.
3. Yeni eklenecek elemanlara ilişkin yaklaşım; renk, boyut, formda farklılık yapılabilir. Yeniden işlevlendirme ile yeni eklenecek elemanlarda kullanılan malzemelerin yapının özgün durumu ile örtüşmemesi farklılık göstermeleri önemlidir. Eski ve yeni ayrımı ziyaretçiler tarafından okunabilir olmalı ancak yeni müdahalelerin tasarımındaki ana ilke yeni eklentilerin özgün atmosferini bozacak derecede ön plana çıkmaması olmalıdır.

Bursa Merinos Enerji Müzesi günümüzdeki düzenlemesi ile yeniden işlevlendirilen bir endüstri yapısı olarak bir dönemin mimarisini geleceğe taşımakta ve aynı zamanda bünyesinde yer alan koleksiyonları ile yapının faaliyette olduğu dönemin tam olarak anlaşılmasını sağlayan bir tür eğitim ortamına dönüştürülmüştür. Özetle burada taktim edilen tez çalışması kapsamında irdelenen bu müze birçok açıdan benzer uygulamalar için örnek teşkil edebilecek özellikler taşımaktadır. Bu noktada önemli olan gerçekleştirilmiş uygulamaların başarılı yönlerinin daha sonraki uygulamalar için örnek alınması hatalı olarak nitelenen uygulamalardan da mümkün olduğunca sakınılmasıdır. Ülkemizde bugün atıl hale gelmiş çok sayıda eski elektrik santrali bulunmakta olup bunların dünyadaki benzer örneklerinde olduğu birer enerji müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi koruma ilke, yasa ve yönetmelikleri açısından uygun bir seçenek olup özellikle genç kuşakların eğitimine katkı sağlayabilecek bir koruma uygulaması olabileceği açıkça görülmektedir.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z. (1996). Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. (15. Baskı) İstanbul: YEM Yayın.

Altınoluk, Ü. (1998). Binaların Yeniden Kullanımı. (1.Yayın) İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları

Bayır, S. (2014). Endüstriyel Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi ve Rahmi Koç Üniversitesi Örneği (Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi, İstanbul

Cengizkan, N. M. (2002). Endüstri Arkeolojisinde Mimarlığın Yeri: Sanayinin Terk ettiği Alanlarda "Yeniden-Mimari". Mimarlık Dergisi, (308), 41

Erbay, M. (2011). Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması (1.Baskı). İstanbul: Beta Basım

Kaplan, V. (2020). Tarihi Endüstri Mirası Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi; Abdullah Gül Üniversitesi (Kayseri Bez Fabrikası) (Yüksek Lisans Tezi) Başkent Üniversitesi, Ankara

Kıraç, A. B. (2013). Endüstri Mirasının Yeniden Korunması ve Yeniden Değerlendirilmesi. Mimarlar Dergisi, 5 (9), 7-18

Özer, B. (1989). Olumlu ve Olumsuz Uygulanışlarıyla Mimari Yaratmada Tarih ve Geleniğin Yeri. Yapı Dergisi, (35), 36- 38

Uçar, B. (2013). Endüstriyel Miras ve Yeniden İşlevlendirme Kavramları Kapsamında Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası'nın İrdelenmesi (Yüksek Lisans Tezi) Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul

Üner, Ş. (2016). Merinos Tekstil ve Sanayi Müzesi Envanteri. Akdeniz Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi), Aydın

Sarıgöz, A. (2018). Erken Cumhuriyet Dönemi Endüstri Yapılarından Sümerbank Bursa Merinos Yerleşkesi (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Sinan, S. (2011). TARİHİ Binaların İşlev Değişimi'nin Yıldız Sarayı Müzesi Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

Venedik Tüzüğü, 1964 1-2.

Yıldırım, N. (2020). Endüstri Mirası Alanları ve Tarihi Kentsel Peyzaj (Hul) İlişkisi, Bursa Merinos Tekstil Fabrikası ve İzmit Seka Kağıt Fabrikası Örneği (Yüksek Lisans Tezi)Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul

(www.bilgi.edu.tr, Bilgi Üniversitesi, 2020)

(<https://www.bursamuze.com/merinos-enerji-muzesi-505/> 2021)

(<https://www.bursamuze.com/merinos-enerji-muzesi-505/> , 2021)

(<http://timeoutbursa.blogspot.com/2012/04/mudanya-treni-vehatiralar.html> , 2021)

(<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> > , 2020)

EK 1: 14.07.1991/ 1871 Koruma Kurulu Kararı

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
BURSA KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 14.7.1991/ 113

Toplantı Yeri

Karar Tarihi ve No. : 14.7.1991/ 1871

BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, 294 pafta, Eski 1092-1093-1200-1206, Yeni 2063 ada, 42 parseldeki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası, 260 pafta, 978 ada, 1 parseldeki İpekiş Dokuma Fabrikası ve 294 pafta, 1446 ada, 101 parselde bulunan TEK İdari Binasının tesciline ilişkin Müdürlüğümüzün 18.12. 1990 günlü raporu okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Bursa İl Merkezinde Cumhuriyet Döneminin ilk sanayi yapılarından biri olma özelliğine sahip yapılardan;

a) Bursa, Osmangazi İlçesi, 294 pafta, Eski 1092-1093-1200-1206, Yeni 2063 ⁽²⁰⁶³⁾ ada, 42 parselde bulunan Cumhuriyet Döneminin çeşitli evrelerinde yapılan ek tesisleriyle büyüyen, bugün büyük bir alan içinde yoğun yeşil dokuyla bütünleşen Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının,

b) Bursa, Osmangazi İlçesi, 260 pafta, 978 ada, 1 parselde bulunan ön bahçesindeki yoğun yeşil dokusu ve bahçe pejzajıyla bütünleştirilerek tarihsel kimliği korunmuş İpekiş Mensucat TAŞ idari yarısının,

c) Bursa, Osmangazi İlçesi, 294 pafta, 1446 ada, 101 parselde bulunan TEK İdari Binasının (Eski Elektrik Enerji Santral Binası)

Yukarıda tanımları yapılan yapıların 2863 değişik 3386 sayılı yasalar ve ilgili yönetmelikte belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliklerini taşımaları nedeniyle tescil edilmelerine,

Kararımızın a) ve b) maddelerinde belirtilen Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası ile İpekiş Mensucat Dokuma Fabrikasının tescil edilen parsellerinde mevcut yeşil dokusunun bozulmamasına özen gösterilmesi bu alanlar içinde ileriye dönük yapılabilecek her türlü uygulama ve planlama için Kurulumuzun bilgisine başvurularak gerekli izin alınmadan herhangi bir uygulamaya geçilmemesine karar verildi.

AVRUPA KONSEYİ	DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENKAVTERİ	İZMİR	ANIT	ENKAVTER NO 378-4
TÜRKİYE	ESKİ ESERLER VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			HARİTA NO: 28 N-II/b
İL: BURSA	İLÇESİ: ORHANGİZİ	NAHALLE KOTU VEYA MEYDANI: Etibank	KORUMA DERECEĞİ:	ANITIN DURUMU: 1 2 3
MOKAF VE HARİTA NO: Etibank caddesi		KADASTRO: E-1092-193-1200-1206		ÇEVRESEL: 1 2 3
AD: Merinos fabrikası	YAPIMIN TARİHİ: 1933	TAPAN: T.C. İnkümeti	MİMARİ ÖĞE (ÜSLUP): Cumhuriyet dönemi	ÇEVRESEL: 1 2 3
GENEL TANIM: Atatürk'ün direktörlüğü ile yapısına karar verilen ve Atatürk tarafından açılışı yapılan bu yapı Cumhuriyet döneminin ilk büyük kapasiteli davalı yapıdır.				
KORUMA DURUMU	☒ İVİ ☐ ORTA ☐ FENALİ	TARİHİ YAVI	☒ DİŞ YAVI ☐ İÇ YAVI	☒ ÜST YAVI ☐ İÇ YAVI
VAKİF PLANI:				
				
CODENLER:				
Mevcut tesisin kapasitesinin artırılmadan aynen kullanılması				

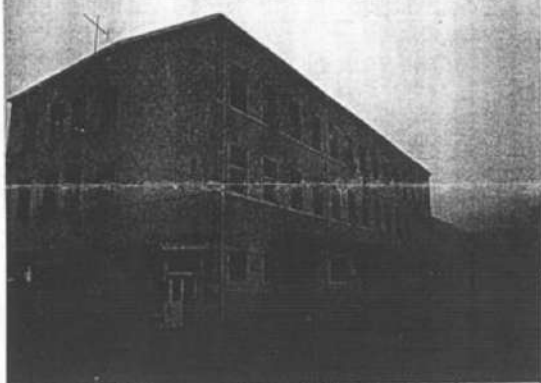
DOĞRUKU HARİTİ:	Süerbank Merinos Fabrikası	BAKIMINDAN SORUMLU OLMAN GEREKEN KURULUŞ:	Süerbank Merinos Fabrikası
-----------------	----------------------------	---	----------------------------

YAPILAN ONANIMLAR:

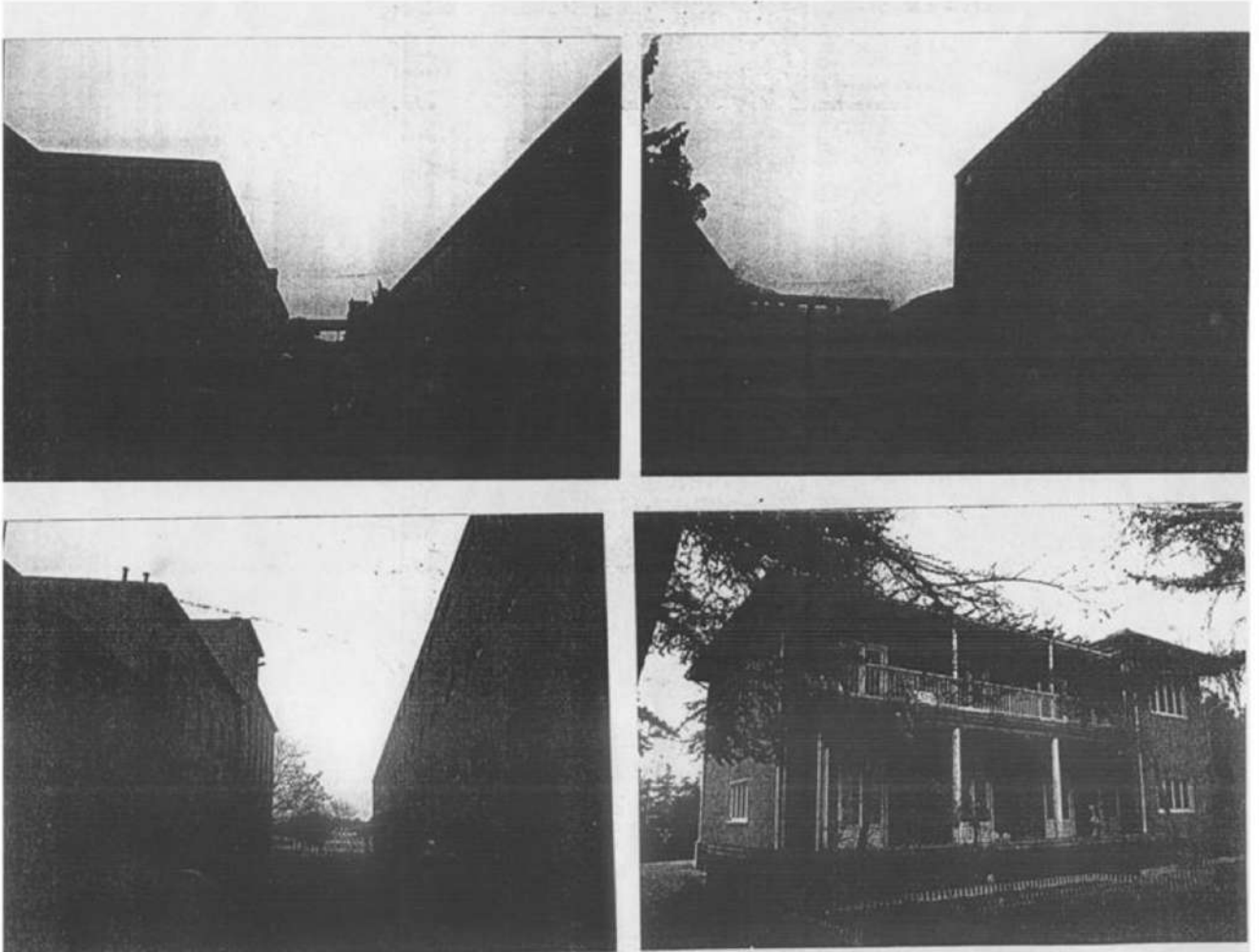
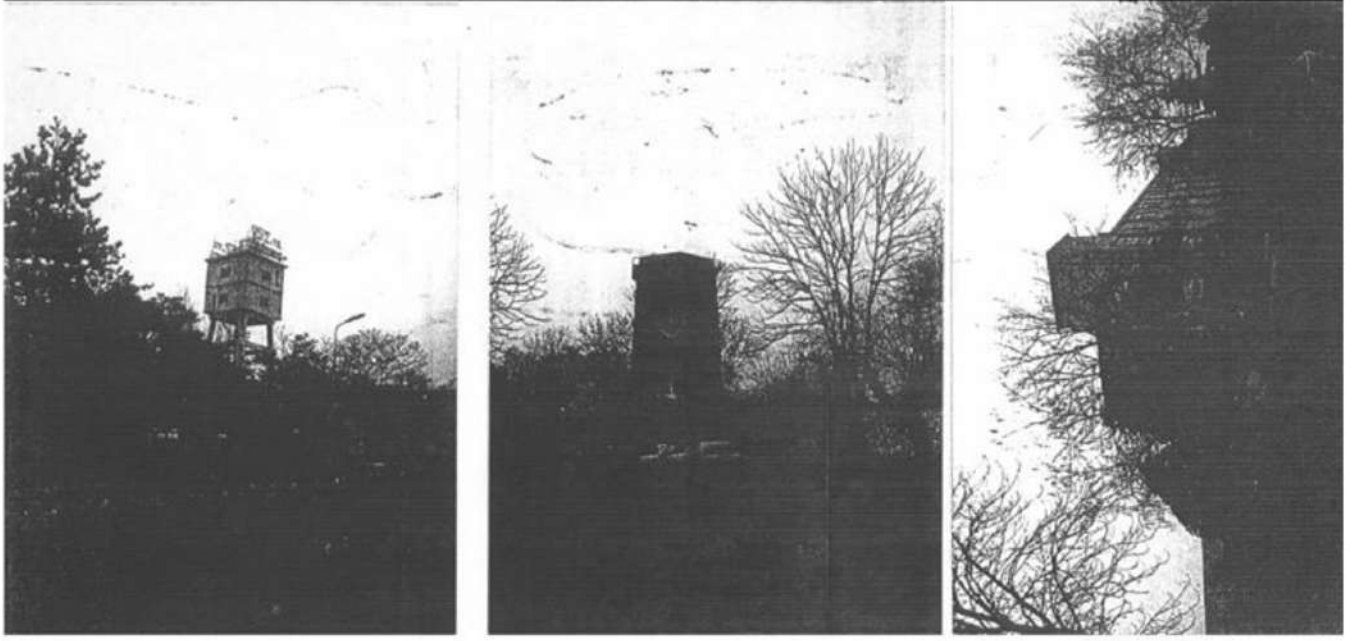
Dış cephede basit onarımlar dışında başkaca onarım yapılmamış. ancak günün gelişen teknolojisi gereği gerekli tadilat ve onarımları iç kısımda yapılmıştır.

AVRULTELİ TANIM:

Döneminin mimari uslubunu bütünüyle taşıyan ve taşıyıcı elemanlarının betonarme olarak edilmiş olan bu yapı yüksek irtifalı ve geniş bir yayılma alanına sahiptir.

	TEKNIK BELGELER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	Korunması için	
		X	X	X	X	
	ORJİNAL KULLANIMI:	Merinos Dokuma Fabrikası				
	DOĞRUKU KULLANIMI:	Merinos Dokuma Fabrikası				
	ÖNERİLEN KULLANIMI:	Merinos Dokuma Fabrikası				

YAYIN DİZİNİ:	EKLER:
	PAPOR
	FOTOGRAF
	BÖLGE PROJESİ
	RESTORASYON PROJESİ
	HARİTA
	KROKİ
	KITABE

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.03.2005 / 19
Karar Tarihi ve No : 11.03.2005 / 424

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen Yeni 3542 ada, 1 parsel (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 parsel)'deki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasına yönelik Kurulumuzun 06.11.2004 gün ve 238 sayılı kararı doğrultusunda hazırlanan vaziyet planı, bilgi kitapçığı, ağaç tespit paftası, avan proje ve alana ilişkin belgelerin gönderildiği Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Projeler Daire Başkanlığı Etüt proje Şube Müdürlüğü'nün 30.12.2004 gün ve P-053-09-1258 / 21621 sayılı yazısı ve ekleri ile Kurulumuz Müdürlüğü Uzmanlarınca hazırlanan 11.03.2005 gün ve 823 sayılı rapor okundu, ekleri ve ilgili dosyası incelendi, yapılan görüşme sonunda,

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının bulunduğu yeni 3542 ada, 1 parsel (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 parsel)'de bulunan ve Kurulumuz Müdürlüğü Uzmanlarınca hazırlanan 11.03.2005 gün ve 823 sayılı rapor eki yapı listesinde numaralandırılan 55 adet yapıdan;

Cumhuriyet Döneminin ilk sanayi yapılarından olan Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının gelecek kuşaklara da şimgesel olarak aktarılması ilkesinden hareket edilerek ilk yapım tarihi olan 1938 yılında inşa edilen 3 numaralı Müdüriyet, 4 numaralı İplik İşletmesi, 5 numaralı Laboratuvar, 37 numaralı Puantörlük, 40, 41, 42, 43 numaralı Tabldot, Misafirhane, Revir, Tüketim Kooperatifi yapılarının, 49 numaralı Su Kulesinin,

1944 yılında inşa edilen 46 numaralı Müdür Evinin ve 1955 yılında inşa edilen 15 numaralı Su Soğutma Kulesinin kütle olarak tescil kayıtlarının devamına ve korunmasına,

Hazırlanan avan projenin söz konusu tescilli yapıları esas alacak şekilde yeniden düzenlenerek değerlendirilmek üzere Kurulumuza getirilmesine, bu çerçevede tescilli yapıların rölevelerinin hazırlanmasına, fonksiyonlarıyla ilgili önerilerin getirilmesine,

1938 yılında inşa edilmiş olup alanla özdeş durumda olan 13 ve 14 numaralı Türbin ve Kazan Dairesinin de düzenleme projesinde korunmasının tavsiye edilmesine, diğer yapıların alan içinde bütünlüğünün sağlanması açısından kaldırılabilirliğine karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.Derya ALTUNBAŞ
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE
Bursa Büyükşehir Belediye Temsilcisi
Hakan KOYUNLULAR
(İMZA)

ÜYE
Osmangazi Belediye Temsilcisi
Bayram VARDAR
(İMZA)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No 24.03.2007 / 84
Karar Tarihi ve No 24.03.2007 / 2330

Toplantı Yeri
BURSA

1836, 1838, 1662, 2211 numaralarıyla gösterilen ağaçların sağlıklı gelişimi dikkate alınarak taşınabileceğine,

766, 767, 768 numaralı ağaçların projenin uygulanabilmesi için kot seviyesinin düzenlenmesi gerekçesi ile taşınabileceğine,

11 numaralı ağacın kurumuş olması nedeniyle yerine yenisinin dikilmesi kaydıyla kesilebileceğine,

1302 numarasıyla gösterilen Çınar ağacı ve 1821, 1822, 1823 numaralı ağaçların nakil veya kesilmesi konusunun, proje müellifinin görüşünün alınmasından sonra değerlendirilebileceğine karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE

Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE

Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(Bulunmadı)

ÜYE

Prof.Dr.Handan TÜRKOĞLU
(İMZA)

ÜYE

Dr.İlhan AKBULUT
(İMZA)

ÜYE

Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi
Nalan FİDAN
(İMZA)

ÜYE

İsmail ARSLAN
(Bulunmadı)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 23.06.2005 / 27
Karar Tarihi ve No : 23.06.2005 / 724

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen, Kurulumuzun 06.11.2004 gün ve 238 sayılı kararıyla uygun gördüğü 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ile "Kültür ve Rekreasyon Alanı" olarak belirlenen, Yeni 3542 ada, 1 parsel (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 parsel)'deki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının da dahil olduğu Merinos Alanı'na yönelik hazırlanan ve Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 09.05.2005 gün ve 264 sayılı kararıyla uygun gördüğü 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının tescilli parsel ile ilgili yola terki de içeren kısmının değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Bld.Bşk. APK Dai.Bşk.'nın 01.06.2005 gün ve L.049.903 - 923 / 2441 sayılı yazısı okundu, ekleri ve dosyası incelendi, Kurulumuz Üyelerince yerinde incelenmesi ve yapılan görüşmeler sonucu;

1. Kent içi ulaşımında ana arter haline gelen ve eski Ankara-Bursa-İzmir karayolu geçişini oluşturan Mudanya Caddesi'ndeki trafik akışının Merinos Kavşağı'ndaki kesişme nedeniyle yaşanmakta olan tıkanıklığını gidermek amacıyla; Büyükşehir Belediyesi'nce gerçekleştirilmesi istenilen yeni yol ve kavşak düzenlemelerinde gerekli standartlara uygun genişliklerle planlama ve uygulama yapılabilmesine kolaylık ve olanak sağlamak üzere; Yeni 3542 ada, 1 parselde (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 parsel) kayıtlı (Merinos) toplam 260747 m² alanlı tescilli Taşınmazın, Kurul Kararı eki olan paftada görünen ve Mudanya Caddesine cephe veren kesiminden en geniş yeri 15.m. olmak üzere yaklaşık 1100 m² lik bölümünün yola terk edilebileceğine;

2. Buna ilişkin olarak, hazırlanan Merinos Alanı 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı sınırlarının parsel sınırlarına çekilmek suretiyle;

a. Yola terk edilecek kesimde bulunan tüm ağaçların aynı bölgedeki yeni düzenlemede de kullanılabilecek şekilde, sağlıklı olarak nakillerinin güvenceye alınması;

b. Aynı yolun güney kesiminde, Merinos lojmanlarının bulunduğu H22d.7a1a pafta, 5847 ada, 4, 5, 6, 7 parsellerdeki daha önce envanter çalışması yapılan ve korunması gerekli tabiat varlıkları özelliği taşıyan ağaçların tescil kararı için gerekli tespitlerin Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Kurulumuz Müdürlüğünce ivedilikle yapılması ve bu karara konu olan yeni yol ve kavşak düzenlemesi kapsamında tüm doğal ve kültürel değerlerin gözetilmesi koşulları ile düzeltildiği şekliyle uygun olduğuna;

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 23.06.2005 / 27
Karar Tarihi ve No : 23.06.2005 / 72

Toplantı Yeri
BURSA

3. Tespite ve tescile konu ağaçlar ve oluşturdukları doğal doku ile bütünlük gösteren ve kentin kültürel alanı olarak koruma altındaki Merinos Fabrika alanı ile tarihsel ve anısal beraberliği bulunan, eski Merinos Lojman Binalarının bulunduğu alanın da (H22d.7a1a pafta. 5847 ada, 4. 5. 6, 7 parseller) KTVKYK'nun 05.11.1999 gün ve 659 sayılı ilke kararı doğrultusunda 3. derece doğal sit olarak tescil edilmesine, bu alan için koruma amaçlı imar planının hazırlanarak değerlendirilmek üzere Kurulumuza getirilmesine,

4. Uygulama alanı sit dışında olsa bile, çevresindeki doğal ve kültürel varlıklar ile bunlara ait koruma alanları ile yoldaki trafik akışını rahatlatmaya yönelik düzenlemelerin tasarlanmasında ve planlanmasında; kentin mekansal ve topografik dokusunu olumsuz yönde etkileyecek ve peyzajı zedeleyecek çözümlerden kaçınılmasının Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne tavsiyesine karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Prof.Dr. Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE

Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

ÜYE

Prof.Dr. Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE

Osmangazi Belediye Temsilcisi
Bayram VARDAR
(İMZA)

ÜYE

Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi
Hüseyin KONÇAK
(İMZA)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 08.10.2005 / 36
Karar Tarihi ve No : 08.10.2005 / 996

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen, Kurulumuzun 06.11.2004 gün ve 238 sayılı kararıyla uygun gördüğü 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ile "Kültür ve Rekreasyon Alanı" olarak belirlenen, Yeni 3542 ada. 1 parsel (Eski : 294 pafta. 2063 ada. 42 parsel)'deki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının da dahil olduğu Merinos Alanı'na yönelik Kurulumuzun 11.03.2005 gün ve 424 sayılı kararıyla korunmasına karar verilen yapıların rölöve ve restitüsyon projelerinin değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın 13.09.2005 gün ve 4205 sayılı yazısı; Fabrikada bulunan makine ve teknik ekipman ile işçi yemekhanesinin tesciline ilişkin Lütfü Kırayolu, Gürhan Akdoğan ve Levent Gençelli'nin 26.09.2005 tarihli başvuruları ve Merinos Alanı dışında yürütülmekte olan kavşak inşaatına ilişkin Kurulumuz Üyesi Y.Mimar Oktay Ekinci'nin 07.10.2005 tarihli başvurusu okundu, ilgili dosyası ve ekleri incelendi, yapılan görüşme sonunda:

a. Kurulumuzun 11.03.2005 gün ve 424 sayılı kararıyla korunmasına karar verilen Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası Müdüriyet, İplik İşletmesi, Laboratuvar, Puantörlük, Tabldot, Misafirhane, Revir, Tüketim Kooperatifi, Su Kulesi, Müdür Evi, Su Soğutma Kulesinin rölövelerinin uygun olduğuna, bu yapıların restitüsyon projelerinin Kurulumuz Müdürlüğü Uzmanlarınca yeniden incelenmesinden sonra değerlendirilmesine, tescil edilmemiş bulunan işçi yemekhanesinin tescil talebinin proje müellifince değerlendirilerek Kurulumuzda görüş verilmesine,

b. Fabrikada yer alan ve döneminin endüstri teknolojisini belgeleyen makine ve teknik ekipmanın, 5226 ve 3386 sayılı yasalar ile değişik 2863 sayılı yasanın 23. maddesi kapsamında Bursa Müze Müdürlüğünce incelenerek alanın özgün fonksiyonunun simgelenmesi ve sergilenmesini hedefleyecek sanayi müzesini oluşturmak amacıyla, söz konusu ekipmandan sanayi ve teknoloji tarihi ile Merinos tarihini belgelemeleri açısından korunması uygun görülenlerin proje dahilinde düzenlenecek bir müze kapsamında değerlendirilmesinin de proje müellifince ele alınmasının uygun olacağına; bu kararın gereği yerine getirilince kadar tüm fabrika ekipmanı ve makine ile makine parçalarının koruma altına alınmasına,

c. Merinos Alanı dışında, tescilli parsel güneyindeki karayolunda yürütülmekte olan "bat – çık" uygulamasının sit alanı dışında olduğuna ve Kurulumuzca bu uygulamayla ilgili bir proje onayının söz konusu olmadığına, Kurulumuzun konuyla ilgili 23.06.2005 gün ve 724 sayılı kararının 4. maddesiyle "Uygulama alanı sit dışında olsa bile, çevresindeki doğal ve kültürel varlıklar ile bunlara ait koruma alanları ile yoldaki trafik akışını rahatlatmaya yönelik düzenlemelerin tasarlanmasında ve planlanmasında; kent in mekansal ve topografik dokusunu olumsuz yönde etkileyecek ve peyzajı zedeleyecek çözümlerden kaçınılmasının Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne tavsiyesine..." denildiğinden; alanımız dışındaki doğrudan belediye onayı ile gerçekleştirilen bat – çık türü kavşak uygulamasından Kurulumuzun sorumlu olmadığına karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

ÜYE
Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Handan TÜRKOĞLU
(İMZA)

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.Erkan UÇKAN
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE
Bursa Büyükşehir Belediye Tems
Hakan KOYUNLULAR
(İMZA)

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
K A R A R

Toplantı Yeri
BURSA

Toplantı Tarihi ve No : 27.10.2005 / 37
Karar Tarihi ve No : 27.10.2005 / 1028

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378A envanter numarasıyla tescil edilen, Kurulumuzun 06.11.2004 gün ve 238 sayılı kararıyla uygun gördüğü 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ile "Kültür ve Rekreasyon Alanı" olarak belirlenen E.294 pafta, E.2063 Y.3542 ada, E.42 Y.1 parseldeki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının da dahil olduğu Merinos Alanı'na yönelik Kurulumuzun 11.03.2005 gün ve 424 sayılı kararıyla korunmasına karar verilen ve 08.10.2005 gün ve 996 sayılı kararıyla rölöveleri uygun görülen yapıların restitüsyon projeleri ile alandaki ağaçların rölövesi ve ağaç rölöve tespit raporunun değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığının 13.9.2005 gün ve 4205 sayılı yazısı ile 18.08.2005 gün ve 1131/A.26931 sayılı yazısı okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

A-Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Merinos Alanındaki korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı yapıların restitüsyon projelerinden; Tabldot Binası restitüsyon projesinin düzeltilen şekliyle, İplik Fabrikası, Müdür Evi, Puantörlük Binası, Su Kulesi ve Soğutma Kulesi restitüsyon projelerinin önerilen şekliyle uygun olduğuna,

B-İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesince hazırlanan Merinos Alanındaki mevcut ağaçların paftada belirtilen şekliyle rölövesinin uygun olduğuna;

C-İstanbul üniversitesi Orman Fakültesince hazırlanan rapordaki önerilerden;

1-Alandaki ağaçlardan 54 adet çeşitli türdeki ağacın korunması gerekli 2863 sayılı yasa gereğince doğal anıt olarak tesciline,

2-Kurumuş ve hastalıklı olan 15 adet ağacın kesilebileceğine,

3-Zayıf gelişimli ancak sağlıklı olan 436 adet çeşitli türdeki ağacın daha sağlıklı gelişmesi açısından alan içinde bir başka yere naklinin uygun olduğuna,

4-Prensipite uygun görülen düzenleme projesine göre uygulama yapılmasına imkan verebilmek amacıyla uygulamaya engel durumda olan ancak az gelişmiş ve sağlıklı durumda olan çeşitli türdeki 104 adet ağacın alan içinde uygun yerlere nakledilebileceğine,

5- Sağlıksız ve hastalıklı olduğu tespiti yapılan çeşitli türde 590 adet ağacın sahadan çıkarılmasına yönelik önerinin değerlendirilebilmesi için bu ağaçlarla ilgili olarak daha kapsamlı bir raporun hazırlanarak getirilmesi gerektiğine karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr.Neslihan DOSTOĞLU
(Bulunmadı)

ÜYE

Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE

Prof.Dr.Handan TÜRKÖĞLU
(İMZA)

ÜYE

Yrd.Doç.Dr. Erkan UÇKAN
(Bulunmadı)

ÜYE

Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE

Bursa Büyükşehir Belediye Tem.
Hakan KOYUNLULAR
İMZA

Kaynak: Belediye Arşivinden

I.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 23.12.2005 / 42
Karar Tarihi ve No : 23.12.2005 / 1162

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, E:294 pafta, E.2063 Y:3542 ada, E:42 Y:1 parselde, "Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrika"sının "Bursa Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı"na dönüştürülmesi kapsamında mevcut yapıların fonksiyonlandırılmasını da içeren Restorasyon Ön Tasarım Projeleri, Merinos Kültürparkı Peyzaj Projesi ve Ağaç Revizyonu Raporu'nun değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığının 02.12.2005 gün ve P.053.1755/A.37857/A.38025 sayılı yazısı okundu, ekleri ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, E:294 pafta, E.2063 Y:3542 ada, E:42 Y:1 parselde,

- A)1/1000 ölçekli Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültürparkı Kentşel Dönüşüm Projesinin, bina ve yol düzenlemesini içeren Vaziyet Planının düzeltildiği şekliyle uygun olduğuna,
B)Düzenleme projesi kapsamında, yerinde korunması öngörülen ağaçlardan, Kurulumuz Müdürlüğü uzmanları ve plan müellifiyle birlikte yeniden arazi çalışması yapılarak, tescile değer görülebilecek olanlarla ilgili raporun hazırlanmasına,
C)Alanda, bilimsel gerekçeler ve proje uygulama zorunluluğundan dolayı kaldırılması öngörülen toplam 506 ağacın, peyzaj düzenlemesi için alana eklenecek 2200 yeni ağacın dikimiyle birlikte, aşama aşama alandan sökülebileceğine,
D)1/1000 ölçekli Peyzaj Düzenleme Projesinin prensipte uygun olduğuna, 1/200 ölçekli uygulama peyzaj projesinin detaylarıyla birlikte Kurulumuz Müdürlüğünce incelenmesinden sonra değerlendirilmesine,

E)Restorasyon ön tasarım projelerinin avan proje olarak değerlendirilerek, projelerden; Su Kulesi'nin (Seyir Kulesi) düzeltilen şekliyle, İplik Fabrikası (Kongre Kültür Merkezi-Müze), Ambarlar (Opera, Bale, Tiyatro Salonu), Müdür Evi (Restoran), Puantaj (Danışma), Dokuma Fabrikası (Gençlik Merkezi), Salaş Ambarları (Çay Evleri), Tabldot Binası (Nikah Salonu) projelerinin önerilen şekliyle uygun olduğuna, bu projeler kapsamında **proje müellifi denetim ve sorumluluğunda Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca uygulamaya başlanabileceğine karar verildi.**

BAŞKAN
Prof.Dr.Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

ÜYE
Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Handan TÜRKÖĞLU
(İMZA)

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Erkan UÇKAN
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE
Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi
A. Nalan FİDAN
(İMZA)

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 11.06.2006/55

Karar Tarihi ve No : 11.06.2006/ 1558

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bulunan, E:294 pafta, 2063 ada, 42 parsel; Y:3542 ada, 1 parselde "Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası"nın bulunduğu Bursa Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı Alanı içinde; Kurulumuzun 18.02.2006 tarih ve 1288 sayılı kararı ile düzeltmelerle onaylanan peyzaj projesinin tadilatı ile kurumuş ve hastalıklı ağaçların tespitine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın 31.05.2006/2410, günsüz 05.2006/Y.042.002- sayılı yazısı okundu, dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bulunan, E:294 pafta, 2063 ada, 42 parsel; Y:3542 ada, 1 parselde "Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası"nın bulunduğu Bursa Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı Konsept Projesinin, ek binanın tescilli fabrika binasıyla yarışmayacak, daha yalın bir mimariyle tasarlanması koşuluyla prensipte uygun olduğuna, bu projenin; Kurulumuzun 18.02.2006/1288 sayılı kararıyla düzeltmelerle uygun bulunan uygulama projesini değiştirmesi nedeniyle konsept projenin avan veya uygulama projesine dönüştürülünceye kadar onaylı projeden etkilenen ağaçlarla ilgili herhangi bir uygulama yapılmamasına karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Handan TÜRKOĞLU
(İMZA)

ÜYE
Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE
Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi

Kaynak: Belediye Arşivinden

I.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 29.06.2006/ 56
Karar Tarihi ve No : 29.06.2006/ 160

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bulunan, sit dışında ve Bursa Büyükşehir Belediyesine tahsisli E.294 pafta, 2063 ada, 42 parsel; Y.3542 ada, 1 parselde "Sünerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikası" nın bulunduğu şartlı olarak prensipte onaylanan Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı Konsept Projesinin 1/1000 ölçekli avan projesi ile tescilli Nikah Salonu ve Müdür Evi binalarının tadilat projelerine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediyesinin 26.6.2006/19301, 27.6.2006/A-19789 tarih ve sayılı yazıları okundu, dosyası incelendi, yapılan görüşme sonunda;

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bulunan, E.294 pafta, 2063 ada, 42 parsel; Y.3542 ada, 1 parselde sunulan 1/1000 ölçekli Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı Avan Projesinin incelenmesi sonucunda;

a)Konsept projede önerilen yüksek nitelikli sahne sanatları salonu ile kongre salonunun oluşturduğu blokun kütle etkisinin azaltıldığı ve bu amaçla yapıda geniş ve boş açık mekanların bırakılarak tescilli fabrika binası ile komşuluk ilişkisinin yumuşatıldığı, yeni bir çözümü içeren avan projenin, özellikle kütleyle sarmalayan saçağın da peyzajdaki baskın etkisini azaltacak şekilde hazırlanmış olan avan projenin prensipte uygun olduğuna, bu aşamadan sonraki kesin proje aşamasında Kuruldaki görüşmelerde belirtilen diğer hususların da dikkate alınarak peyzaj avan projesi ile birlikte Kurulumuza getirilmesine,

b)Yukarıda belirtilen koşullarda prensipte uygun bulunan avan projenin etkileyeceği ağaç dokusu hakkındaki Belediyesince hazırlanmış raporun "taşınabilir" ve "taşınamaz" ağaç türleri ve sayıları açısından bilimsel verilere göre yeniden irdelenerek kesinleştirilmesi gerektiğine, bu çerçevede tüm alandaki 2000 den fazla ağaç dokusu ile yaklaşık 2500 adet ilave fidan ile birlikte oluşacak ağaç yoğunluğu içinde söz konusu avan proje kapsamında arındırılması öngörülen 97 adet ağacın da yukarıda belirtilen nihai irdeleme kapsamında değerlendirilmesine,

c)Nikah Salonu ve Müdür Evi binalarına ait tadilat projelerinin uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN

Prof.Dr.Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

BAŞKAN YARDIMCISI

Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE

Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

ÜYE

Prof.Dr.Handan TÜRKÖĞLU
(BULUNMADI)

ÜYE

Dr. İlhan AKBULUT
(İMZA)

ÜYE

Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(İMZA)

ÜYE

Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi
Hüseyin KONÇAK
(İMZA)

ÜYE

İsmail ARSLAN
(İMZA)

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
K A R A R

Toplantı Yeri
BURSA

Toplantı Tarihi ve No : 30.11.2006/70
Karar Tarihi ve No : 30.11.2006/ 1956

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, santral garaj mahallesindeki, üzerinde korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli Merinos Fabrikası ve müştemilatı ile korunması gerekli tabiat varlığı olarak tescilli ağaç topluluğu bulunan, Bursa Büyükşehir Belediyesine tahsisli 3542 ada, 1 parselde yürütülen Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültürparkı Projesi kapsamında Kurulumuzun 13.10.2006/1857 sayılı kararıyla istenen Peyzaj Kesin Projesi ile uygulamaya yönelik hazırlanan Yüksek Nitelikli Sahne Sanatları Salonu Projesi ve Kurulumuzun 23.12.2005/1162 sayılı kararıyla onaylı İplik Fabrikası Restorasyon Projesinde değişiklik içeren tadilat projesinin değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığının 24.11.2006 gün ve 1064/31627 sayılı kararı okundu ekleri ve ilgili dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Santral Garaj Mahallesindeki, üzerinde tescilli Merinos Fabrikası ve müştemilatı ile tescilli ağaç topluluğu bulunan Bursa Büyükşehir Belediyesine tahsisli 3542 ada, 1 parselde yürütülen Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Kültür Parkı projesi kapsamında hazırlanan 1/500 ölçekli Peyzaj Kesin Projesinin uygun olduğuna,

Kurulumuzun 23.12.2005/1162 sayılı kararıyla onaylı İplik Fabrikası Restorasyon Projesinde değişiklik içeren tadilat projesi ve Yüksek Nitelikli Sahne Sanatları Salonu Projesinin uygun olduğuna,

Kurulumuzun 13.10.2006/1857 sayılı kararıyla uygun bulunan 1/1000 ölçekli Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Parkı kesin projesi ve 1/500 ölçekli Genel Yerleşim Planıyla birlikte proje müellifi ve Büyükşehir Belediyesinin denetim ve sorumluluğunda projenin uygulamasına başlanabileceğine karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr. Neslihan DOSTOĞLU
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Selçuk MÜLAYİM
(BULUNMADI)

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Zeren TANINDI
(İMZA)

ÜYE
Dr.İlhan AKBULUT
(İMZA)

ÜYE
Y.Mimar Oktay EKİNCİ
(İMZA)

ÜYE
Prof.Dr.Handan TÜRKOĞLU
(İMZA)

ÜYE
İsmail ARSLAN
(İMZA)

ÜYE
Bursa Büyükşehir Belediye
Temsilcisi
Hakan KOYUNLULAR
(İMZA)

ÜYE
Vakıflar Bölge Müd. Tem.
Uğur ÇELİK
(İMZA)

Kaynak: Belediye Arşivinden

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

KARAR

Toplantı Tarihi ve No 24.03.2007 / 84
Karar Tarihi ve No 24.03.2007 / 2330

Toplantı Yeri
BURSA

Bursa İli, Osmangazi ilçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen, Kurulumuzun 06.11.2004 gün ve 238 sayılı kararıyla uygun gördüğü 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği ile "Kültür ve Rekreasyon Alanı" olarak belirlenen, Yeni 3542 ada, 4 parsel (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 - 1 parsel)'deki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının da dahil olduğu Merinos Alanı'nda Kurulumuzun 11.03.2005 gün ve 424 sayılı kararıyla korunmasına karar verilen, Kurulumuzun 08.10.2005 gün ve 996 sayılı kararıyla rölöveleri uygun görülen Su Kulesi ve Soğutma Kulesi tadilat projelerinin değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'nın 15.03.2007 gün ve 272 - 1366 sayılı yazısı ile Kurulumuzun 30.11.2006 gün ve 1956 sayılı kararıyla uygun gördüğü Bursa Büyükşehir Belediyesi Merinos Müze Konservatuar Sanat Merkezi Atatürk Kültür Merkezi ve Merinos Parkı Peyzaj Kesin Projesi uygulama çalışmaları kapsamında tespit edilen kuru ve hastalıklı ağaçların kesilmesi ve kot düzenleme çalışmalarından olumsuz etkilenebilecek ağaçların taşınması amacıyla hazırlanan 1/500 ölçekli Genel Peyzaj Planı Bitkilendirme Projesinin değerlendirilmesine ilişkin Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı'nın 19.03.2007 gün ve 201 sayılı yazısı okundu, ekleri ve ilgili dosyası incelendi, Kurulumuz Üyesi Prof.Dr.Handan TÜRKÖĞLU'nun yerinde yaptığı inceleme sonucu yapılan görüşme sonunda;

Bursa İli, Osmangazi ilçesi, Bursa Koruma Kurulu'nun 14.07.1991 gün ve 1871 sayılı kararıyla 378 A envanter numarasıyla tescil edilen Yeni 3542 ada, 4 parsel (Eski : 294 pafta, 2063 ada, 42 - 1 parsel)'deki Sümerbank Merinos Yünlü Sanayi Dokuma Fabrikasının da dahil olduğu Merinos Alanı'nda Kurulumuzun 11.03.2005 gün ve 424 sayılı kararıyla korunmasına karar verilen, Kurulumuzun 08.10.2005 gün ve 996 sayılı kararıyla rölöveleri uygun görülen Su Kulesi ve Soğutma Kulesi tadilat projelerinin düzeltildiği şekliyle uygun olduğuna,

Merinos Kültürpark Projesi uygulama çalışmaları kapsamında tespit edilen kuru ve hastalıklı ağaçların kesilmesi ve kot düzenleme çalışmalarından olumsuz etkilenmesi söz konusu ağaçları taşınması amacıyla hazırlanan 1/500 ölçekli Genel Peyzaj Planı Bitkilendirme Projesi üzerinde 18121813, 1814, 1815, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765 numaralarıyla gösterilen ağaçların mevcut halleriyle korunmasına,

44, 46, 54, 55, 62, 63, 67, 68, 69 numaralı ağaçların bulunduğu bölgede mantar hastalığı olması nedeniyle gerekli sağhklılaştırma önlemlerinin alınmasına,

Kaynak: Belediye Arşivinden